

P BLET

II època,

Any XV, número 31,

Desembre 2015

Sumari

EDITORIAL 1

EL PÒRTIC DE L'ABAT

I TU? ¿QUÈ FARÀS? ¿Y TÚ? ¿QUÉ VAS A HACER? Josep Alegre, Abat	2
---	---

GERMANDAT

MEMÒRIA ANUAL Joan Baptista Farré	5
--------------------------------------	---

DISCURS DEL PRESIDENT Llibert Cuatrecasas	11
--	----

LA GERMANDAT DE LAICS AL SEGLE XXI Bernat Folcrà	12
---	----

MEDALLA	16
---------	----

ESCOLA DE PREGÀRIA

LA RODA DE LA PREGÀRIA Marco Schorlemmer	17
---	----

L'ASCESI CRISTIANA Borja Peyra	22
-----------------------------------	----

LA REGLA AMB ULLS DE LAIC

UNA ESPIRITUALITAT DE L'ESCOLTA. EL PRÒLEG (1) Francesc Torralba	26
--	----

RELIGIÓ I CIÈNCIES NATURALS

"EL FENOMEN HUMÀ" EN LA COSMOLOGIA ACTUAL David Jou	30
---	----

A FONTS

¿ÈTICAMENT COMPROMESOS? Antoni Garrell	37
---	----

SHAKESPEARE: LLUM I TENEBRA Salvador de Brocà	42
--	----

MÓN MONÀSTIC

LLOAT SIGUEU! Lluc Torcal	47
------------------------------	----

Director: Cristòfol-A. Trepal

Consell de Redacció: Josep Alegre, Abat
Xavier Alonso
Octavi Vilà
Lina Zulueta
Sam Soler
Tomàs Bataller
Lluís Solà

Portada: El cementiri dels monjos
(fotografia: Sam Soler)

VETLLA DE PREGÀRIA A POBLET Lluc Torcal	53
--	----

L'ENTREVISTA

MOSSÈN MANUEL CLARET Octavi Vilà	56
-------------------------------------	----

LA PORTADA

Jesús M. Oliver	62
-----------------	----

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De l'1 de maig al 31 d'octubre de 2015 Xavier Guanter	63
--	----

PER SOMRIURE

Fer	69
-----	----

LA RODA DELS DIES

- LA BÍBLIA DE BORSO D'ESTE
- JORNADA SOBRE LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI
- JORNADA DE PRIMAVERA DE LA FUNDACIÓ POBLET
- CURS D'ICONES
- DOS NOUS NOVICIS
- ELS LAICS SÓN VIUS AMB ESPERANÇA I COMPROMÍS: EL CONGRÉS DE LAÏCAT A POBLET
- V TROBADA D'INTEL·LECTUALS I PROFESSIONALS CATÒLICS
- TRES NITS D'ESTIU AMB JORDI SAVALL

70-79

INVITACIÓ A LA LECTURA

BREUS COMENTARIS D'ALGUNS LLIBRES PER A CONVIDAR A LA LECTURA Lina Zulueta / Jordi Osúa	80
---	----

RESSENYA

Cristòfol-A. Trepal	83
---------------------	----

DÉU A LA XARXA

FLAMA Cristòfol-A. Trepal	84
------------------------------	----

Edita:

Germandat del
Monestir Cistercenc
de Santa Maria
de Poblet.

Realització: T.G.A.,
Técnicas Gráficas Aplicadas, S.L.
Tel. 629 831 307
t.g.a.sl@telefonica.net

Disseny-Maquetació: Pau Benito

Preu subscripció (2 números): 25 €

Número solt: 15 €

Dipòsit legal: T-60/2001 - ISSN 1577-4104

En el darrer semestre del 2015 cal destacar per als catòlics la rellevància del Sínode sobre la família. Tot i que no hi hagut canvis doctrinals, ni s'esperaven, sí que s'han introduït molts matisos pel camí de la misericòrdia. Cal tenir present que si bé la doctrina sobre la família i el matrimoni és definitiva des de sempre per als catòlics, aquesta es pot reinterpretar o rellegir en diàleg amb els nous reptes socials i històrics i també en consideració als nous coneixements científics. ¿Quanta gent, per posar un exemple, en el passat va ser culpabilitzada de caure en el pecat capital de la peresa i l'únic que li passava és que sofria fatiga crònica a causa d'una malaltia aleshores desconeguda?

El Sínode ha obert clarament, en sintonia amb el magisteri del papa Francesc, una via d'esperança per a moltes situacions difícils per la via de la misericòrdia. Com el mateix papa ha manifestat recentment no és missió de l'Església repartir anatemes i condemnes a tort i a dret sinó obrir els braços de l'acolliment i de la misericòrdia. Esperem que a partir de les conclusions del Sínode el papa concreti en una futura exhortació apostòlica el seu contingut.

No podem tampoc deixar de referir-nos a la tensa situació política que es viu a Catalunya en relació amb els poders de l'Estat. Considerem del tot maligne que des de la cúpula del poder de l'Estat espanyol s'afirmi que Catalunya subverteix la democràcia. En primer lloc perquè a Catalunya hi ha moltes sensibilitats i no totes són sobiranistes. Convertir tots els catalans en "dolents" només pot servir per atiar l'animadversió d'una part de l'imaginari social espanyol contra la societat catalana per tal d'assolir rèdits electorals moralment perversos. En segon lloc perquè els principis generals de la democràcia i de la voluntat lliurament expressada a les urnes són l'únic vehicle digne d'actuació política i han d'estar per damunt de qualsevol enginyeria jurídica per constitucional que sigui. Són els pobles els qui, en llibertat i democràcia, fan les lleis i no pas les lleis les que obliguen a comportar-se d'una determinada manera els pobles en contra de la seva voluntat. Entre demòcrates, si només s'utilitzen, com és el cas, les armes de la paraula i del vot, el que procedeix és el diàleg, el pacte i l'entesa per al bé de la societat, tant a l'interior de la comunitat catalana com en relació amb els poders de l'Estat. Que l'única resposta d'aquest sigui presentar querelles contra els dirigents, fabricar lleis a corre-cuita per empresonar l'oponent polític i amenaçar amb desqualificacions, inhabilitacions i penes de presó els representants democràticament elegits, és un camí decebedor i estèril que només genera dolor. Guanyi qui guanyi, aquesta oposició a l'entesa pot comportar un increment de les ferides i un trist augment de la desafecció. Cridem un cop més tothom al diàleg i a l'entesa.

A l'hora de tancar aquest número ens arriba l'esgarriosa notícia dels atemptats de París que s'ha atribuït el malauradament famós Estat islàmic. Un cop més cal deixar ben clar que mai i en cap cas i per cap raó es pot justificar l'assassinat indiscriminat d'innocents. Cap religió pot invocar la voluntat de Déu per matar els seus semblants. Davant d'aquesta massacre encoratgem els creients a elevar pregàries a Déu per les víctimes, pels seus familiars i per la conversió dels assassins. I també demanem que aquests fets terroristes no s'utilitzin per fer pagar justos per pecadors o per argumentar que la dimensió religiosa de l'ésser humà és la culpable de la massacre. En cap cas tampoc es poden justificar actituds xenòfobes o una disminució de l'acolliment dels més febles o dels que fugen de la guerra o de la persecució en els seus països d'origen. Preguem també perquè la comunitat internacional trobi vies de solució democràtiques i humanes, per dures que siguin, a fi d'evitar que aquests fets es tornin a repetir.

Rebreu aquest número pels volts de la festa cristiana del Nadal. Emmirallant-nos en la tendresa del nadó de Betlem, els qui fem la revista aprofitem l'avinentsa per desitjar-vos la pau de Déu a tots els cors. Sigueu missatgers de pau!

I TU? QUÈ FARÀS?

El papa Francesc en la seva recent visita als EUA i en l'homilia pronunciada a la catedral de Filadèlfia referint-se a una santa local, Caterina Drexel, va dir:

Quan li va parlar el papa Lleó XIII de les necessitats de les missions —era un papa molt savi— li va preguntar intencionadament: I tu?, què faràs? Aquestes paraules van canviar la vida de Caterina perquè li van recordar que al final tot cristià, home o dona, en virtut del baptisme, ha rebut una missió. Cadascú de nosaltres ha de respondre el millor que pugui a la crida del Senyor per a edificar el seu cos, l'Església. (OR n° 40, p.11)

I tu?, què faràs?

Aquests interrogants són també per a tu, lector; i per a mi, escriptor. Pertanyen a aquestes preguntes que tots hem de tenir actualitzades. Per a tu, creient, si no exercites la teva fe en un servei als altres; i per a mi, escriptor, que tot i haver fet opció des de la meva fe per un camí concret per tal de realitzar-me com a persona, m'he de seguir preguntant: què estic fent? Com ho estic fent? És a dir: si continuo fidel a la missió a la qual m'he sentit o em sento cridat.

Avui no som fàcils, o receptius, a les preguntes. El ritme de la vida ens porta a viure amb la mínima reflexió. El nivell de la nostra consciència humana cada dia puja a nivells de superfície. I cada dia que passa estem més compromesos inconscientment en un camí de deshumanització. D'aquesta manera, la persona humana, amb el pas dels dies, se sent menys humana, viu una viva contradicció amb ella mateixa. Com diu el Concili Vaticà II en la constitució *Gaudium et Spes*: *Atret per moltes sol·licitacions ha de triar i*

¿Y TÚ? ¿QUÉ VAS A HACER?

El Papa Francisco en su reciente visita a EEUU, en la homilía pronunciada en la catedral de Filadelfia refiriéndose a una santa local, Catalina Drexel, dijo lo siguiente:

Cuando le habló el Papa León XIII de las necesidades de las misiones —era un Papa muy sabio— le preguntó intencionadamente: ¿Y tú?, ¿qué vas a hacer? Estas palabras cambiaron la vida de Catalina porque le recordaron que al final todo cristiano, hombre o mujer, en virtud del bautismo, ha recibido una misión. Cada uno de nosotros tiene que responder lo mejor que pueda a la llamada del Señor para edificar su Cuerpo, la Iglesia. (OR n° 40, p.11)

¿Y tú? ¿qué vas a hacer?

Estos interrogantes son también para ti, lector; y para mí, escritor. Pertenecen a esas preguntas que todos tenemos que tener actualizadas. Para ti, creyente, si no ejercitas tu fe en un servicio a los demás; para mí, escritor, si, habiendo elegido un camino concreto para realizarme como persona en la experiencia de la fe, debo seguir preguntándome: ¿qué estoy haciendo? ¿cómo lo estoy haciendo?; es decir: ¿continúo fiel a la misión a la que me he sentido, o me siento, llamado?

Hoy no somos fáciles o receptivos a las preguntas. El ritmo de la vida nos lleva a vivir con la mínima reflexión. El nivel de nuestra conciencia humana cada día sube a niveles de superficie. Y cada día que pasa estamos más "comprometidos inconscientemente" en un camino de deshumanización. De este modo, la persona humana, con el paso de los días se siente menos humana, vive una viva contradicción consigo misma. Como dice el concilio Vati-

renunciar. Més encara, com a malalt i pecador, no rarament fa el que no vol i deixa de fer el que voldria dur a terme. Per això sent en si mateix la divisió, que tantes i tan greus discòrdies provoca en la societat (nº 10). El número 10 d'aquesta constitució és ben actual per les preguntes que es fa sobre la condició humana tot i els cinquanta anys que fa de la seva publicació.

Amic, amiga, no et queixis, no vagis per la vida amb el teu memorial de greuges. Possiblement et trobaràs amb un silenci que et farà mal, o almenys augmentarà la teva inconsciència per seguir malvivint. No et queixis. Pregunta't. La persona humana és un ésser que pregunta. Preguntes profundes, humanes...

I tu?, què vas a fer? Deixa que els altres, o la vida mateixa, et facin preguntes. Però també pregunta't tu mateix: I jo?, què faig? Què estic disposat a fer?

Aquí tens un camí de creixement, d'un despertar de tu mateix. I al fil d'aquestes preguntes em vénen al cap unes paraules del poeta Rilke a un jove poeta; són cartes que també poden considerar-se "cartes a l'aprenent d'home", perquè aquest és el seu tema: com hem d'arribar a ser el que hem de ser?

És un text de gran valor: *Si la seva vida diària li sembla pobre, no se'n queixi, queixi's de vostè mateix. Digui's a vostè mateix que no és prou poeta com per convocar la seva riquesa, ja que per al creador no existeix pobresa, ni lloc pobre o indiferent ... Camini cap a si mateix i examini les profunditats en què s'origina la seva vida. En la seva font trobarà la resposta a la pregunta de si ha de crear... El creador ha de ser un món per a si i ho ha de trobar tot en si mateix i en la naturalesa amb la qual s'ha fos.* (Carta 1)

I aquest és un fenomen que es repeteix permanentment en la nostra condició humana, des de fa segles fins ara. Ja al segle IV sant Agustí, en el seu apassionant camí de recerca de la llum de la veritat, escrivia: *Tu estaves dintre meu, i jo era fora, i allà et buscava ...*

cano II en la Constitució *Gaudium et Spes*: *Atraído por muchas solicitudes tiene que elegir y que renunciar. Más aún, como enfermo y pecador, no raramente hace lo que no quiere y deja de hacer lo que querría llevar a cabo. Por ello siente en sí mismo la división, que tantas y tan graves discordias provoca en la sociedad (nº 10).* El número 10 de esta constitució no tiene desperdicio por la actualidad de las preguntas que se hace acerca de la condición humana. Una actualidad muy viva después de 50 años de ser publicadas.

Amigo, amiga, no te quejes, no vayas por la vida con tu memorial de quejas. Posiblemente te encontrarás con un silencio que te hará daño, o por lo menos aumentará tu inconsciencia para seguir malviviendo. No te quejes. Pregúntate. La persona humana es un ser que pregunta. Preguntas profundas, humanas...

¿Y tú? ¿qué vas a hacer? Deja que los demás, o la vida misma, te hagan preguntas. Pero también pregúntate tú mismo: ¿Y yo? ¿qué hago? ¿qué estoy dispuesto a hacer?

Aquí tienes un camino de crecimiento, de un despertar de ti mismo. Y al hilo de estas preguntas me vienen a la mente unas palabras del poeta Rilke a un joven poeta; cartas que también pueden considerarse "cartas al aprendiz de hombre", porque tal es su tema: *¿cómo llegar a ser lo que tenemos que ser?*

Son unas líneas que no tiene desperdicio: *Si su vida diaria le parece pobre, no se queje de ella, quejese de usted mismo. Dígase que no es lo bastante poeta como para convocar su riqueza, pues para el creador no existe pobreza, ni lugar pobre o indiferente... Camine hacia sí mismo y examine las profundidades en las que se origina su vida. En su fuente encontrará la respuesta a la pregunta de si debe crear... El creador ha de ser un mundo para sí y lo ha de encontrar todo en sí mismo y en la naturaleza con la que se ha fundido.* (Carta 1)

(*Les Confessions*, L. X, 27). Al final aquest sant Pare de l'Església exclamarà: *I tu, Senyor, Déu meu, escolta, mira, ja que m'he convertit en un enigma per a mi mateix davant els teus ulls i aquesta és la meua malaltia* (L. X, 33).

Que potser no és aquesta la malaltia de l'home d'avui, de la nostra societat? Una societat, una persona humana que corre, que no s'atura, que viu amb el vertigen de la pressa, d'arribar ... on?

Avui cal tenir el coratge d'aturar-se i preguntar-se: I tu?, què faràs?; o posa-ho, per ser més correcte en primera persona: I jo?, què faré?

Sigues prou poeta per convocar la riquesa que portes dintre teu. El teu Creador ha posat en tu, aquesta capacitat.

Josep Alegre, abat

Y este es un fenómeno que se repite permanentemente en nuestra condición humana, desde siglos hasta hoy. Ya en el siglo IV san Agustín en su apasionante camino de búsqueda de la luz de la verdad escribía: *Tú estabas dentro de mí, y yo estaba fuera, y allí te buscaba...* (*Las Confesiones*, L. X,27). Al final este santo Padre de la Iglesia exclamará: *Y Tú, Señor, Dios mío, escucha, mira, pues me he convertido en un enigma para mí mismo ante tus ojos y esta es mi enfermedad* (L. X,33).

¿Acaso no es ésta la enfermedad del hombre de hoy, de nuestra sociedad? Una sociedad, una persona humana que corre, que no se detiene, que vive con el vértigo de la prisa, de llegar... ¿a dónde?

Hoy, hay que tener el coraje de detenerse y preguntarse: ¿Y tú? ¿qué vas a hacer?, o ponlo, para ser más correctos en primera persona: ¿Y yo? ¿qué voy a hacer?

Sé lo bastante poeta para convocar la riquesa que llevas dentro de ti. Tu Creador ha puesto en ti esa capacidad.

José Alegre, abad

MEMÒRIA ANUAL

En el decurs de l'Assemblea va prendre la paraula el senyor Joan Baptista Farré, Secretari de la Germandat, per exposar la memòria anual que reproduïm tot seguit.

Pare Abat, membres de la comunitat cistercenca de Santa Maria de Poblet, estimats germans. Un any més celebrem l'Assemblea de la Germandat del monestir de Poblet en aquesta sala capitular. Donem lectura, breument, a la memòria de les principals activitats dels darrers dotze mesos relatius a la comunitat, a Poblet com a monument i també a nosaltres com a familiars de l'Orde Cistercenc.

Joan Baptista Farré llegint la Memòria anual.

La comunitat

Enguany commemorarem els setanta-cinc anys de la restauració monàstica de Poblet. El mes de novembre de l'any 1940 quatre monjos italians van repoblar aquest cenobi

amb unes formes de vida més pures, més autèntiques, més profundament benedictines i, per tant, també més evangèliques. Poblet és un conjunt de pedres vives que, amb radicalitat, viuen l'autenticitat de l'evangeli amb *els valors del silenci, la solitud, la comunió, l'oració, la bellesa, que són de tots els temps.*

I perquè és una comunitat viva, no podem iniciar aquesta memòria sense fer esment del traspàs en aquest darrer any dels monjos que han ajudat a configurar la fesomia espiritual i material del que avui és Poblet.

Defunció del P. Benet Farré

En primer lloc esmentarem la defunció del P. Benet Farré i Lloreta. Va morir el vespre del dijous 11 de setembre de 2014, als 89 anys d'edat. Era el degà del monestir; feia 71 anys que era monjo i 65 que era sacerdot. Les seves exèquies van ser el dissabte dia 13. Com deia el P. Abat en l'homilia de la missa exequial *el recordarem per la seva amabilitat, entre tendra i humil, i pel seu bon humor, un ingredient, aquest darrer, molt important per a la vida d'una comunitat, i que ell sabia treure i repartir amb generositat del saler del seu bon cor. Un altre tret que el va distingir fins a la fi dels seus dies fou la fidelitat als actes de comunitat (...) jo et diria que a mi em dol que ens bagis arrabassat de la comunitat una porció molt preciosa d'humor. Un punt preciós de sa i senzill humor que en moltes ocasions necessitem en els nostres complicats cors. Tu, oh Déu i Pare bo, que escrutes els cors dels teus fills saps dels moments feliços que ha fet viure a la comunitat, que els seus anys no han sigut mai un obstacle per fer explotar la riallada en els monjos, en una recreació o en altres moments.*

Defunció del P. Abat Maur Esteva i Alsina

A primera hora de la tarda del divendres 14 de novembre de 2014 va morir el P. Abat Maur Esteva i Alsina, als 81 anys. En feia 55 que era monjo i 47 que era sacerdot. Durant el seu abadiat (1970-1998) es va completar la restauració material del monestir i es va consolidar la comunitat monàstica en els complexos anys posteriors al Concili Vaticà II, el contingut del qual aplicà amb decisió, d'una manera molt concreta en la reforma litúrgica i en la introducció del català en la pregària dels monjos. D'aquests anys es pot destacar la seva amistat amb Josep Pla i amb el president Josep Tarradellas, amb qui acabà simbòlicament la recuperació material del monestir amb la restauració del cimbori de l'església. Gràcies a aquesta amistat, el President llegà el seu arxiu personal al monestir. Són dos exemples del seu esperit obert i de la seva capacitat de fer convergir a Poblet mentalitats molt diferents. Fou enterrat el dilluns 17 de novembre en la missa exequial presidida per l'abat general de l'Orde Cistercenc, P. Mauro Giuseppe Lepori. En l'homilia digué: *A ell devem el Curs de Formació Monàstica que se celebra cada any a Roma durant un mes, instrument preciós de creixement, de trobada, de coneixement fratern entre monjos i monges de tot l'Orde, i de diferents ordes. A ell devem la plena participació de les monges en el govern de l'Orde, amb el capítol general mixt. A ell devem la renovació de la Casa General, precisament al servei de la formació i de la unitat de l'Orde. A ell devem importants recopilacions de textos fonamentals, jurídics i litúrgics, que ajuden l'Orde a ser més conscient de la seva vocació. Sense parlar dels seus viatges incansables per visitar i acompanyar els monestirs, sobretot els més fràgils i abandonats. Però ja abans de tot això, el seu treball per la reconstrucció de Poblet va ser, i continua sent, una tasca colossal, el resultat de la qual és davant els nostres ulls. Es demanava, a més, el P. Abat General: Què en fem ara, que en farem demà, de la seva herència? L'acollim com a fills o com a mercenaris? Serà per a nosaltres, segons la intenció del seu amor patern,*

una herència per a viure amb més plenitud i maduresa, o només alguna cosa per consumir i esgotar per nosaltres mateixos, sense que gràcies a ella puguem arribar a ser més fecunds en el do i la transmissió de la vida? [...] Per això, el que compta de veritat en la vida d'una persona, més que la grandesa de les seves obres, és la fe amb què ha desitjat i acollit el Senyor, és la llum encesa amb la qual va saber anar a la trobada de l'Espòs per participar de les noces amb Ell. I sovint, i així ha estat per al P. Maur en el sofriment de la darrera etapa de la seva vida —en què ha estat tan afectuosament i pacientment assistit per els seus fills i germans de Poblet—, quan la flama ho ha consumit tot és quan la candela fa més llum. La llum que manifesta Crist, l'Espòs que ve, és l'herència més preciosa d'una vida.

Defunció del P. Gregori Jordana i Pareto

El 12 d'abril de 2015, diumenge de la Divina Misericòrdia, va morir a l'edat de 95 anys, el P. Gregori Jordana i Pareto, que havia estat prior de Poblet els anys 1950-1953. Actualment era prevere del bisbat de Solsona i vivia com a ermità al Santuari de la Mare de Déu de Lord, al Solsonès. Que el Senyor, que ens ha beneït en aquest món amb la fecunditat d'una llarga vida d'aquests monjos en l'escola del servei diví, els premiï amb el goig del repòs etern amb els seus sants.

Professió solemne i ordenació presbiteral

Tanmateix la vida monàstica a Poblet continua amb la fecunditat dels qui són cridats a viure segons la Regla de sant Benet en l'esperit de Cister. El 20 d'agost de 2014, solemnitat de sant Bernat, a la missa conventual presidida pel P. Abat, F. Bernat Folcrà i F. Borja Peyra van fer la professió solemne. El dijous 13 de novembre de 2014 la va fer F. David Renart. El divendres 1 de maig de 2015, l'arquebisbe de Tarragona, monsenyor Jaume Pujol i Balcells, va ordenar de prevere fra Octavi Vilà i Mayo, durant la missa conventual.

La processó d'inici de l'Assemblea.

Participació dels monjos en activitats externes

Diversos monjos han continuat amb les activitats de predicació d'exercicis espirituals i conferències a diversos monestirs, així com en jornades sobre estudis monàstics. Convé destacar les diverses i continuades presentacions que el P. Prior ha fet al llarg d'aquest any en relació amb el procés de reconversió ecològica del monestir. Amb la recent publicació de l'encíclica del papa Francesc, *Laudato si'*, sobre la cura de la casa comuna, hem de tenir l'oportunitat d'aprofundir en aquests valors que vivim d'ençà la *Declaració de la Congregació Cistercenca de la Corona d'Aragó sobre la relació dels monestirs amb l'entorn natural*, promulgada al mes de juliol de 2009, com a compromís seriós pel que fa a l'ús del medi natural i de la manera de relacionar-s'hi. Que des del monestir s'irradiï també, envers els germans, la *conversió ecològica*, avui tan necessària.

Projecció pública del monestir

Són moltes les personalitats públiques que han visitat el nostre monestir. Poblet ha acollit també diverses visites institucionals, la ressenya de les quals podreu trobar a la Crònica de la Comunitat en el proper número de la revista *Poblet*.

Poblet, monument i focus d'activitats culturals

Hem de destacar l'important èxit del II Festival de "Música Antiga" de Poblet, dirigit per Jordi Savall. Un Festival que va omplir de gent el recinte monàstic del 14 al 16 d'agost de 2014, sota el títol *Les mil i una nits de músiques*, i que va comptar amb un programa diferenciat per a cada dia, i que finalitzà honorant la memòria d'El Greco, en el 400 aniversari de la seva mort, amb un repertori de músiques del seu temps que per primera vegada han estat interpretades conjuntament.

Concert d'estiu de Jordi Savall.

Ja està programat i s'ha presentat el cicle del III Festival de Música Antiga per als dies 14, 15 i 16 d'agost, i que trobaran al web del monestir. A la tardor va tenir lloc el II Festival Internacional "Orgues de Poblet", dirigit pel monjo de Poblet, fra Josep-Antoni Peramos. El nou orgue de Poblet –estrenat l'any 2012–, fou el centre de tres concerts a mans de tres grans organistes d'arreu del món, que van portar el seu art a l'església abacial del monestir. Al llarg de tres concerts celebrats als mesos d'octubre i novembre de 2014, es reuniren a Poblet més d'un miler de persones que van gaudir de l'extraordinària qualitat del so del nou orgue de tribuna de Poblet.

Està garantida la continuïtat d'aquesta oferta cultural, ja que està programat també el III Festival Internacional "Orgues de Poblet", per als mesos d'octubre i novembre d'enguany, la programació del qual també trobaran al web del monestir.

Amb la consolidació d'aquests dos festivals, la programació musical de qualitat a Poblet assoleix garanties de continuïtat per a la difusió del ric patrimoni artístic, cultural i espiritual del monestir.

No podem passar per alt la presentació el dia 7 de març de 2015 de la segona edició de la *Història de Poblet*, del pare Agustí Altisent. Amb un disseny preciós i agosarat, a càrrec d'Enric Satué, han tingut cura d'aquesta segona edició la professora Maria Bonet i fra Octavi Vilà. Incorpora fotografies de Francesc Bedmar.

Per altra banda, s'enriqueix el patrimoni documental de Poblet amb l'important llegat del professor britànic Paul Preston. El dia 20 d'abril de 2015, al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, es va fer el lliurament oficial del llegat de l'historiador Paul Preston, que –amb una col·lecció de més de 3.000 llibres i 40 caixes de documents que abasten principalment la temàtica de la Segona República, la Guerra Civil, el Franquisme i la Transició–, complementarà els fons dipositats a l'Arxiu de Poblet, tot destacant l'Arxiu Montserrat Tarrade-

Llegat de Paul Preston.

llas i Macià. Properament, un cop hagi estat catalogada aquesta documentació, arribarà a l'Arxiu del monestir. De la importància d'aquest fet se'n van fer ressò tots els mitjans de comunicació i les institucions acadèmiques del país.

Fundació Poblet

Tot donant continuïtat al cicle iniciat l'any 2011, el dia 18 d'octubre de 2014, amb el suport de la Fundació Poblet, es va celebrar la IV Trobada d'Intel·lectuals i Professionals Catòlics, organitzada per Cristòfol-A. Trepat, Mar Galceran i Francesc Torralba. El tema d'aquesta jornada va ser *Quina o quines novetats pot aportar el cristianisme al món d'avui?* El 13 de maig de 2015 es va presentar, a la Llibreria Claret, de Barcelona, el llibre *Què vol dir que la Bíblia és Paraula de Déu*, que recull les ponències de la III Trobada, celebrada a l'octubre de 2013.

El programa Cosmos Poblet

Amb la denominació "Programa Cosmos Poblet" es pretén desenvolupar tota una sèrie de projectes i actuacions integrals en tots aquells àmbits que afecten la vida del Monestir, partint de la base que Poblet configura amb el seu entorn un paisatge. Un paisatge, perquè Poblet és un espai on la tradició, la sostenibilitat i els valors encaixen formant una unitat entre les dimensions espiritual, cultural, social i ambiental de la vida.

D'aquesta manera s'ha planificat el desenvolupament d'un projecte museístic i un projecte de conservació, preservació, digitalització i divulgació del patrimoni arxivístic del monestir, especialment en relació a l'arxiu del primer president de la Generalitat restaurada, Josep Tarradellas.

Per altra banda, el programa estableix també el diàleg-debat amb el món de les idees, una tasca especialment confiada a la Fundació Poblet, a través del denominat "Institut per al Coneixement Integral", que té com a missió bàsica establir ponts de diàleg entre les ciències, el pensament, la fe i l'ètica, per tal de fomentar la recerca entorn del creixement humà integral, aquell creixement que toca i contempla totes les dimensions de què es configura l'ésser humà.

Institut per al Coneixement Integral ("Integrated Cognition Institute"), de la Fundació Poblet

Es va constituir al mes de març de 2014 l'"Integrated Cognition Institute", cofundat pel P. Lluç Torcal i el professor Gennaro Auletta, de la Germandat de Poblet. La primera activitat que ha dut a terme ha estat l'organització, al mes de setembre de 2014, del "I Workshop" que amb el títol *Human Enhancement*, comptà amb la participació d'uns trenta experts internacionals per tractar sobre el paper de la gent gran en la societat.

Germandat

La Germandat va pregar pels seus difunts, amb la tradicional *Missa en sufragi dels germans difunts* traspassats el darrer any, amb sufragis tant a Poblet –el primer diumenge d'Advent– com a Barcelona, al monestir de Santa Maria de Valldonzella, el dia 27 de novembre de 2013.

Recés d'Advent

El dissabte 29 de novembre de 2014 es va celebrar al monestir de Poblet el tradicional recés d'Advent de la Germandat convocat pel P. Abat. Després de la missa conventual presidida pel P. Abat, hi hagué una conferència a càrrec del P. Josep Maria Recasens amb el tema *Gàlates 4, 4-5: Nadal ens descol·loca* tot fent *lectio divina* d'un text de la carta de sant Pau als Gàlates. A continuació, per grups, es va fer una reflexió sobre el text bíblic presentat. Després de la Sexta, resada a l'església, es va dinar a l'hostatgeria externa. A la tarda, el P. Abat va fer una introducció a la *lectio divina* i va presentar el seu *Comentari a les antífones de la O*. La jornada va acabar amb el rès de les primeres Vespres del Diumenge primer d'Advent.

Es manté la publicació de la revista semestral *Poblet* –tots els números de la qual estan accessibles, també en format elec-

El P. Abat presideix l'eucaristia de l'Assemblea.

trònic a la web del monestir. Tant la revista com la web, actualitzada periòdicament per la comunitat, constitueixen una porta oberta al monestir i a l'Orde del Cister. Us recomanem de consultar amb freqüència la web del monestir, no només per conèixer les notícies i activitats al voltant de la comunitat sinó com una eina per aprofundir en la nostra fe cristiana. Hi trobareu bona part de les homilies dominicals, materials per a la lectura i pregària, per enriquir la nostra vida espiritual.

Hem de destacar l'èxit de la proposta formulada l'any passat, com una nova forma de col·laborar amb el monestir i adreçada, especialment, als més joves o bé als fills dels germans, majors de 16 anys, i que consisteix a passar un mes sencer o bé quinze dies dins del Monestir, tot convivint amb la comunitat i treballant per al Monestir en el servei de guiatge turístic. A l'estiu del 2014 hi van participar una desena de joves, amb un notable profit. Aquesta iniciativa es repeteix també enguany, tal com hauran tingut ocasió de conèixer amb la carta adreçada pel pare

Prior, i que ofereix l'estada gratuïta al Monestir entre quinze dies i un mes, la formació adequada per poder explicar el Monestir des de tots els seus vessants, tant patrimonials, com sobretot simbòlic-artístics, un acompanyament espiritual al llarg del temps que s'estigui al monestir, la participació a la vida de pregària de la comunitat.

Reiterem des d'aquí la invitació a participar en aquesta proposta que dóna nou sentit, espiritual i pràctic, al nostre compromís com a germans o familiars de l'Orde Cistercenc, concretat en aquest lloc de Poblet.

Cloenda

Per acabar renovem la nostra pregària perquè augmentin les vocacions a la vida monàstica, a Poblet, i a l'Orde del Cister, així com la difusió del patrimoni espiritual amb què ens hem vinculat, com a familiars de l'Orde, que hem de difondre entre els nostres amics i persones amb qui ens relacionem. Comptem amb la vostra col·laboració per donar a conèixer activament la Germanat, per manera que més i més persones se sentin atretes per l'espiritualitat de Cister i es vulguin incorporar com a familiars de l'Orde, i col·laborar activament en les necessitats de la Comunitat i del monestir.

Com a laics que vivim a recer de Cister us fem recordatori i us convidem a participar en *Laïcat XXI-Congrés de Laïcat a Catalunya* que tindrà lloc, a Poblet, els propers dies 2 i 3 d'octubre de 2015.

Joan Baptista Farré

DISCURS DEL PRESIDENT

El passat dia 27 de juny va tenir lloc l'assemblea general de la Germandat de Poblet. Després de l'eucaristia van tenir lloc els diversos parlaments de la magna reunió a la sala capitular del monestir durant tot el matí. Reproduïm aquí el discurs del senyor Llibert Cuatrecasas i Membrado, president de la Germandat.

Estimat P. Abat, monjos, germans i germanes de Poblet:

La nostra trobada anual ens permet recapitular aquells fets o missatges que ens han impactat més en el nostre esperit. El drama de la immigració clandestina cap a Europa, que els diferents serveis informatius constantment posen de relleu, ens fan sentir que vivim en un món de privilegiats que no és capaç, tanmateix, d'eradicar la misèria en la qual viuen molts dels nostres conciutadans.

Catalunya es caracteritza per tenir un teixit social ben travat, la societat civil, que substitueix moltes vegades les mancances dels serveis públics. És evident, però, ara que tot just sembla que sortim d'una llarga crisi, que hi ha situacions individuals ben dramàtiques.

En aquest sentit és bo tenir present la crida que ens fa el sant pare Francesc en reclamar l'esperit de misericòrdia per al nostre temps. En allò que puguem ajudar, doncs, ajudem.

La nostra societat havia estat en temps passats profundament dividida, però el nostre autogovern ens ha permès aconseguir uns nivells de cohesió social molt importants. És essencial mantenir aquest esperit en la nostra societat i tots som cridats a participar-hi.

Es compleix aquest any el 75è aniversari de la restauració monàstica de Poblet. Com a veí de Montblanc, en una casa del

meu avi, als estius, durant els anys quaranta del segle passat havia vingut moltes vegades amb una bicicleta llogada a passejar-me per tot el monestir i el seu entorn, aleshores sota l'únic control d'un guarda.

Quina diferència amb l'esplèndida realitat d'avui! Aleshores m'omplia dels seus silencis i en els moments presents de la invitació a la reflexió.

Com han canviat les sensibilitats de tots! Els més grans mantenim una formació d'altres temps. La nostra joventut majoritàriament no és religiosa però tampoc no és descreguda. Hi ha en molts d'ells un sentiment de germanor espiritual inconscient que els aparta de molts egoismes.

Avui que hi ha tantes parelles de fet convindria transmetre'ls els ensenyaments de l'Església. Al matrimoni els ministres sacramentals són els contraents i el capellà fa solament de testimoni amb la seva benedicció. Per tant si hi ha un autèntic amor en la parella amb una voluntat de permanència a viure junts, diria que estan perfectament casats.

Germans i germanes de Poblet, que siguem capaços de transmetre el nostre amor i comprensió a tots els que ens envolten i que tingueu un molt bon dia per pensar-hi!

Llibert Cuatrecasas

LA GERMANDAT DE LAICS AL SEGLE XXI

Aquest va ser el títol de la conferència que va pronunciar mossèn Josep Pauses i Mas a la sala capitular en el decurs de la darrera Assemblea de la Germandat. Ens en resumeix el contingut Fra Bernat Folcrà, monjo de Poblet.

Mn. Josep Pauses i Mas va presentar en la seva conferència un comentari a la Regla de Sant Benet i va presentar algunes suggeridores claus de lectura adreçades als membres de la Germandat.

La humanitat de la Regla de Sant Benet

El camí de perfecció que sant Benet ens proposa en la seva Regla és el de l'evangeli. La Regla mai no s'anteposa a l'evangeli sinó que hi condueix i el serveix. El germà, doncs, ha de prendre com a mestra de vida la Regla, com a camí per viure amb plenitud l'Evangeli.

Mn. Josep Pauses i Mas ens va dir textualment que la Regla és norma de conducta evangèlica perquè va més enllà del recinte monàstic. Per això pot ser aliment per a la vida espiritual dels germans ja que la doctrina de la Regla és més cristiana que monàstica, pot ser norma cristiana per a tothom, sigui quin sigui l'estil de vida. Així, doncs, cada germà pot acollir en la seva vida el contingut de la Regla com quelcom que se li adreça personalment. Sant Benet va concebre l'organització de la vida monàstica com una opció per als cristians. Abans és ser cristià que monjo. La Regla forma abans persones que no pas monjos ja que, de fet, ser monjo implica intentar ser una bona persona. El primer que ofereix el recinte monàstic és un conjunt de valors que brillen per la seva gran humanitat. Per això el monestir ha de ser també una escola de vida.

Foto: Bedmar.

Mossèn Josep Pauses adreçant-se a l'Assemblea.

Enamorar-se de Déu

La clau de la Regla és enamorar-se de Déu. Per això el monjo, com a mestre, pot ensenyar al germà com enamorar-se de Déu mitjançant, principalment, la *lectio divina*, és a dir, la lectura orant de les Sagrades Escrip-tures. El monjo serà un bon referent per al germà si cada vegada que el troba li diu alguna paraula de l'Esclusura, una paraula petita que pot tenir la virtut de fer-lo enamorar de Déu. I val a dir que aquest enamorament no es pot articular sense la senzillesa. No es tracta de paraules per a debatre qüestions teològiques o dur a terme grans meditacions. Es tracta de petites paraules, de petites frases que ens puguin tocar el cor. Es tracta més de l'afecte més que no pas de la freda raó. L'enamorament apunta més a desvetllar la capacitat de meravella que tots portem a dins que no pas a desenvolupar una raó metòdica.

Així, la Regla s'ubica més dins de la tradició de la interioritat del cor de Sant Agustí i de Pascal que de la racionalitat científica de Descartes: *Sant Benet*, ens va dir Mn. Josep Pauses, *pretén que el seu deixeble esdevingui un enamorat del Crist. Ho agafa pel cor, no per raonaments. Quan tot esdevé per a nosaltres motiu de meravella, quan tot ens inspira, aleshores comencem a percebre com totes les coses parlen de Déu al cor enamorat. Es pot dir que viure enamorat produeix aquella fe cega capaç de les grans realitzacions i dels grans propòsits. Ens fa capaços també d'afrontar i aguantar les proves i les dificultats de la vida amb un ànim que ha après a no desesperar mai: És l'actitud de l'enamorat, que no anteposa res al Crist, mogut per una obediència... Com succeeix amb els enamorats tot els parla d'Ell..., els esdeveniments de la vida..., de la natura..., tot porta un reflex del seu missatge, i l'enamorat porta una sensibilitat molt fina, capaç de copsar-lo.*

La Regla modelarà en el germà un cor enamorat, un cor que només des de l'ena-

Foto: Bédmar.

morament tindrà la clau per obrir el llibre de la natura i de la creació com el llibre paral·lel i complementari al llibre de la Revelació, de les Sagrades Escrip-tures. El cor enamorat té aquella sensibilitat fina per trobar en la bellesa d'una flor o d'una posta de sol una paraula de Déu, una segona Bíblia des d'on Déu parla a tots els homes i es revela. Aquesta sensibilitat fina, aquest *esperit de finor* (Pascal) queda plasmat a la Regla amb la primera paraula: *Escolta*. La clau, doncs, és l'actitud d'escoltar, i només qui està enamorat sap escoltar, sap copsar la bellesa de tot el que s'esdevé a la creació, una bellesa que ens mou i ens dóna forces.

La Regla s'adreça a cada lector

També el germà ha de saber que és estimat en el més profund del seu ésser, que la paraula de la Regla està adreçada a ell i que la Regla el considera un veritable tu. Perquè al monestir els germans troben un tracte personal, una mirada amorosa a la pròpia persona: *A tu, doncs, s'adreça ara la meua paraula, siguis qui siguis que, renunciant als teus propis volers, per militar per al Senyor, Crist, el rei veritable, prens les fortíssimes i esplèndides armes de l'obediència* (Pròleg, 3).

A tu. És la persona concreta, el tu, i la comunitat, els dos valors més grans de la Regla. A tu. La Regla sap, en un context moltes vegades fred i impersonal, el gran valor del tu, d'allò càlid i personal que genera veritable cultura del trobament. El germà que se sent cridat personalment així, i és esguardat en la seva persona, entra en una dinàmica de vida que és tota ella d'escolta i d'enamorament. La Regla sap molt bé com són d'il·lusoris els luxes i les màscares d'aquest món, i indica al germà que la veritable saviesa ens duu a militar en una reialesa que no és compatible amb la dels poderosos d'aquest món. La Regla deixa ben clar que el germà ha de militar, en canvi, *per al Senyor, Crist, el rei veritable*. I així, defugint les màscares d'aquest món, el germà es deixarà acompanyar per la Regla en el camí que anirà travessant àmbits fins arribar a aquell àmbit del tu més personal, més singular, precisament aquell tu únic que no té màscares, que només el cor enamorat sap veure i diferenciar entre la gran massa de la gent. I descobrirà que la Regla proposa un camí fort d'interiorització, un camí de senzillesa, de sobrietat; proposa que el germà arribi a trobar-se bé amb si mateix perquè ha descobert el seu ésser més profund i real, el veritable jo profund i autèntic de l'existència, i el sentit autèntic de la vida. És a dir: ja no ha de viure per als poderosos, sinó que ha de viure per servir els més petits i febles.

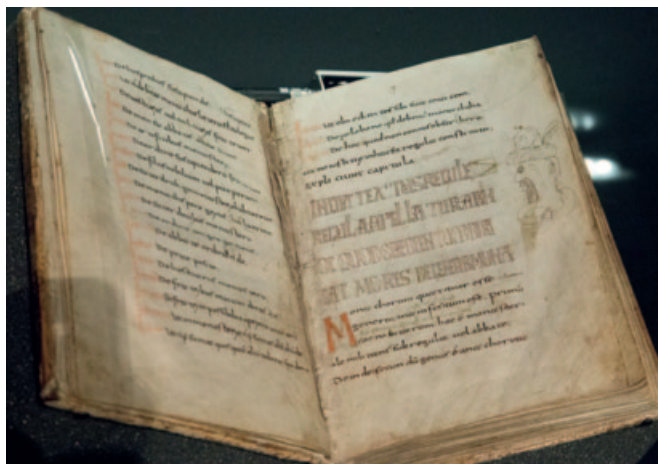
La Regla, doncs, té una mirada general, un sentit fort de la vida comunitària, però també té un esguard personalíssim per a cada germà, i contempla la gran riquesa que existeix en la pluralitat. Perquè, seguint el model de la comunitat primitiva plasmada als *Fets dels apòstols* –una comunitat feta de diversitat i de pluralitat– la Regla descobreix quin valor tan gran té cada vida humana als ulls de Déu, i sap que els membres més petits i febles moltes vegades juguen un paper important en la comunitat.

Qui està enamorat fa de la seva vida una escolta atenta, una escolta a tot allò que vol revelar i dir l'Amat. Escolta amb el més profund del seu cor per donar una resposta meravellada a allò que l'Amat demana a cadascun de nosaltres: *Quan s'estima de debò no hi ha res com complaure la persona estimada... amb promptitud d'acció, sense vacil·lació, cercant fer-se semblant a aquell que s'estima*, va assenyalar Mn. Josep Pauses i Mas.

Donar-se als altres

Aquest enamorament pel Crist porta a l'enamorat a donar-se amb do total als germans i als altres. Amb disponibilitat de tot servei, *sense posats tristos, sense perdre l'humor i el sentit pasqual de la vida cristiana... Aquesta resposta humil del cristià... és incompreensible amb pur fervor de caritat*. El pròleg adverteix al seu deixeble que *en tot es tracta d'un do*, un do amb el qual servim els altres amb obres d'amor fratern que es concreta en l'obra de Déu i del zel bo. Res s'ha d'anteposar a l'obra de Déu, a l'amor del Crist. La característica de l'entrega als altres és, doncs, una entrega alegre, una alegria de un cor enamorat que obeeix sense espera, que dona sense esperar recompensa.

Tots hem de dedicar un temps cada dia a la Paraula de Déu, una Paraula que transfor-

Regla de sant Benet en el còdex de Saint Gall.

ma i il·lumina les situacions de la vida i ens habitua a veure les coses de cada dia amb una nova llum on *tota la nostra existència és assumida pel Crist*. Així, l'any litúrgic esdevindrà per al germà la font primera de la nostra vida cristiana, juntament amb la *lectio divina*. És una font d'aigua viva que no pot deixar de ser l'empenta vital del zel bo que ens mou a suportar-nos pacientment totes les febleses. Sant Benet sap que *l'amor de Déu es fa fort en traduir-se en amor als germans*. Per tant, sant Benet és home d'Església. És en la vida fraterna on es pot experimentar aquesta gran veritat evangèlica: *Si us peguen en una galta, poseu l'altra*. Sant Benet no vol tampoc que els monjos visquin com *homes isolats*, perquè *cada germà és com un sagrament del Crist per cada germà*. En cada germà és el Crist qui se'ns fa presents. Sant Benet sap que és més difícil suportar les febleses morals que les físiques.

El germà haurà de viure amb la seva família. Aleshores, la família monàstica, amb la família espiritual dels germans, ajudarà el germà. Sant Benet posa de relleu aquest sentit de família i d'Església, una família que camina unida cap a la casa del Pare. Per això sant Benet recomana als monjos de practicar el zel bo, que és el zel que estructura el sentit comunitari de la vida monàstica, com una agrupació de persones on cadascuna és una ajuda per les altres, tal com ho és en una família: *Que no anteposin res absolutament al Crist, el qual ens dugui tots junts a la vida eterna (RB Cap. 72)*. Els monjos ajudaran el germà a viure aquest zel bo en el seu context vital, on ha de viure el treball amarat de pregària. Es tracta d'incentivar un model de vida on regni el sentit de comunitat, enmig d'un món on sovint predominen els comportaments individualistes. Hem de tornar a models de vida més senzills, models inspirats per l'obediència a la fe, on ja no vivim de manera aïllada sinó més aviat com les processionàries, les quals van una darrera l'altra tocant-se, totes juntes, perquè són cegues.

Aquest anar junts cap a la vida eterna és com el fil conductor principal de tota la Regla. Així, al final del Pròleg, trobem que la participació en els sofriments del Crist amb la paciència ens porta a *compartir també el seu regne (Prol. 50)*. També al final del capítol 72 ens diu que l'anhel de no anteposar res absolutament al Crist té per finalitat construir un camí comunitari cap a *la vida eterna*.

La sobrietat i la pau

Sant Benet també vol que els germans sàpiguen compartir, donant a les necessitats de cadascú el que necessiten. A sant Benet li angunieja que els germans passin necessitat per la mala distribució de les riqueses. El germà, doncs, ha de servir-se de les coses d'aquest món amb sobrietat. L'església que ens és relatada als *Fets dels apòstols* pel que fa al compartir i a una vida portada amb sobrietat, és el model benedictí. Els *Fets dels apòstols* és el llibre de comunitat ideal que és més present a la Regla: prescriu, d'una banda, rebre-ho tot en comú, i, de l'altra, rebre cadascú segons el que necessita. Aquesta visió de la Regla, inspirada en els *Fets dels apòstols*, construeix la fraternitat, però no el fraternalisme. El fraternalisme no té en compte les diferències, però la fraternitat té en compte les diferències, i, per tant, també aquell que necessita més.

Finalment mossèn Josep va dir que els germans han d'estar atents als signes dels temps i han de cultivar una atenció concreta i amorosa envers als altres: *no fer-se estranys al món en què viu cada germà, sinó difonent-hi la pau*.

La pau, més que exigir-la a l'exterior, cal conrear-la primer en el propi cor.

Bernat Folcrà

MEDALLA

Els fou imposada la "medalla", com a nous membres de la Germandat de Poblet, als següents:

1. Sr. Pere Montañola i Sangenís, de Castelldefels (Barcelona).
2. Sra. Montserrat Guixer i Guillem, de Barcelona.
3. Sr. Francesc Torralba i Rosselló, de Barcelona.
4. Sr. Xavier Peñarroya i Polo, de Barcelona.
5. Sra. Maria del Mar Galceran i Peiró, de Barcelona.
6. Sra. Rosa Maria Bertran i Soler, de Creixell (Tarragona)
7. Sr. Felip Pich-Anguera i Baurier, de Barcelona.
8. Sr. Aflons Batallere i Díaz, de l'Espluga de Francolí.

Foto: Bedmar.

El conjunt de nous germans amb el P. Abat.

LA RODA DE LA PREGÀRIA

Continuem amb el seguit d'articles dedicats a la meditació cristiana com a una de les formes de pregària. N'és l'autor Marco Schorlemmer, doctor en enginyeria informàtica i coordinador a Catalunya dels grups de meditació de la Comunitat Mundial per a la Meditació cristiana.

Al començament de l'evangeli segons Joan, es narra com per primer cop dos deixebles segueixen Jesús. Aquest es gira i, en veure que el segueixen, els fa una pregunta molt senzilla i directa: *Què busquen?* (Jn 1,37). Aquesta podria ser la pregunta que inicia el nostre propi camí espiritual, quan ens preguntem quin és el sentit de la vida, quines són les nostres prioritats, i què és el que realment estem cercant en les nostres vides.

En totes les grans famílies religioses la manera de cercar aquesta profunditat i aquesta saviesa en les nostres vides és la pregària. Segons els primers mestres cristians la pregària defineix la nostra manera de viure. *Vivim tal com preguem*, deien; i és per això mateix que moltes persones avui dia cerquen una experiència de la pregària més profunda i més autènticament personal.

Formes de pregària

Hi ha moltes formes de pregària. Preguem de diversa manera en funció de les nostres necessitats, del nostre estat d'ànim, de si estem sols o en companyia. Primer de tot hauríem de ser molt inclusius pel que fa al que anomenem pregària. Cap forma n'exclou cap altra. Totes les maneres de pregar són vàlides, sempre que la pregària neixi d'un cor sincer. És cert que algunes d'aquestes formes es poden fer de manera mecànica, sense cor, sense ànima. Però tota forma de pregària, si sorgeix d'un cor sincer, si real-

ment cerca Déu, és una manera vàlida de pregar.

En la tradició cristiana hi ha una gran riquesa i diversitat de formes de pregària: les peticions, les intercessions, la pregària carismàtica, la lectura de les Escripures, la pregària devocional, l'eucaristia, o tots els altres sagraments. També hi ha moltes formes personals de pregària que no semblen explícitament religioses: algunes persones preguen quan fan exercici, quan passen per la natura, quan fan música o escriuen. Sigui el que sigui el que ens duu a la pre-

Les formes de pregària són com els radis de la roda que des del terra de la nostra vida s'adrecen a un únic centre: Jesucrist.

sència de Déu pot considerar-se una forma de pregar. Com hem dit abans, hauríem de ser molt inclusivament sobre el que entenem per pregar.

Una bonica imatge de la pregària és la d'una gran roda, la roda de la pregària. És una bona imatge perquè una roda ha de tocar a terra. Si una roda no toca a terra, no ens podrà portar enlloc; ens quedaríem al mateix indret amb les rodes girant a l'aire. Així, doncs, la roda de la pregària ha de tocar la terra de la nostra vida diària; ha de posar-se en contacte amb el camí de la nostra vida. Els diversos radis de la roda són les diverses formes de pregària, les diverses maneres amb què preguem en funció del nostre estat d'ànim, tant si ho fem en grup o sols com si ho fem de forma regular o esporàdicament. Les tradicions cristianes han anat posant més o menys èmfasi en una o una altra d'aquestes formes.

La teologia bàsica de la pregària cristiana

Així, doncs, preguem de manera diversa, amb estils diversos i en moments diversos. Però cal recordar que l'objectiu de tota oració és arribar a la pregària contínua, és a dir, que tota la nostra vida esdevingui una pregària de manera que, tal com diu sant Benet, en tot el que fem Déu sigui glorificat. Les formes particulars de pregar, i els diversos moments de pregària en la nostra vida dià-

ria, ajuden a endinsar-nos cada cop més en aquesta pregària contínua de l'Esperit. Nosaltres sols no podem pregar contínuament. Això voldria dir que hauríem de pensar contínuament en Déu tot el temps, o resar o fer qualsevol altre tipus de pregària. Físicament això no ho podem fer. Preguar contínuament significa que obrim els nostres cors a la pregària de l'Esperit, que com un gran riu subterrani flueix constantment dins nostre; ens hi endinsem perquè les nostres vides quedin inundades per aquest riu. Recordeu sant Pau dient que Déu *ha vessat el seu amor en els nostres cors* (Rm 5, 5). Aquesta és l'experiència cristiana essencial: saber que allò més interior del nostre cor ha estat vessat. No només està ple, sinó que vessa d'aquest amor de Déu a través de l'Esperit Sant. Aquesta és la teologia de tota pregària cristiana, i és la mateixa teologia per a cada radi de la roda, per a cadascuna d'aquestes formes de pregària.

Preguem de diversa manera i en diversos moments, i en certa mesura, preguem segons el nostre passat, la nostra formació i la nostra personalitat. Així, doncs, no hauríem de ser beneïts i competir sobre aquestes formes de pregària. Cal deixar que l'Esperit ens guïi. Ara bé, també cal saber com totes aquestes formes de pregària estan relacionades entre elles. Disposem d'aquestes formes de pregària com els radis d'una roda. Però els radis de la roda convergeixen en el seu centre, el seu botó. I què trobem en el botó

El primer mestre de la pregària va ser Jesús que es retirava sovint sol a pregar al Pare.

de la roda, en el centre de la roda? En el centre trobem la pregària de Crist, l'Esperit de Crist que *intercedeix per nosaltres amb gemecs que no es poden expressar* (Rm 8, 26). Sant Agustí deia que *Jesús és el nostre mestre de l'oració perquè prega en nosaltres, amb nosaltres i per nosaltres*. La seva pregària conté, unifica i completa totes les formes de pregària.

En la nostra relació amb Crist transitem de la nostra pròpia pregària privada i de les nostres vides diferenciades, anant més enllà de l'ego, cap a l'Esperit o la "ment de Crist", on trobem la nostra pròpia identitat clarificada i expandida en un creixent autoconeixement. La pregària de cadascun de nosaltres flueix vers el gran oceà de la pregària de Crist. Això és al que sant Pau es referia quan deia que no sabíem pregar: *Nosaltres no sabem com pregar, però el mateix Esperit intercedeix per nosaltres* (Rm 8, 26). Aquesta és la teologia bàsica de tota pregària cristiana. Anem amb Jesús, per Jesús i en Jesús, vers el Pare, en l'Esperit.

Així, doncs, quan meditem, ho fem d'una manera totalment cristocèntrica. Podem meditar amb un budista o amb un hindú, o podem meditar amb un científic que no té cap mena de creença religiosa; però per a nosaltres, la nostra comprensió de l'experiència està centrada en el misteri i en la persona de Jesús, del Jesús ressuscitat en els nostres cors. Això és el que volem dir amb meditació cristiana; aquest és, si voleu, el llenguatge de la nostra fe. Així, doncs, és molt important que estiguem fonamentats en aquesta teologia bàsica. A través de les diverses formes de pregària ens endinsem en la pregària de Jesús.

L'essència de tota pregària és, doncs, posar l'atenció a allò que trobem al botó de la roda, en els nostres propis cors. El que fa que la pregària sigui cristiana és que està centrada en Crist, que tot flueix cap a la pregària de Crist. I llavors ens adonem que és Ell qui posa l'atenció en nosaltres. Com més ens endinsem en la pregària de Crist, en el

Per pregar com cal hem de trobar un lloc solitari i silenciós, sigui en la nostra cambra o a l'aire lliure.

silenci i en la quietud del centre, ens adonem que les altres formes de pregària s'enriqueixen, es transformen i s'aprofundeixen, i el seu sentit espiritual augmenta per la pràctica diària de la meditació.

Quietud i moviment

Una altra bonica imatge de l'oració com a roda és que al centre d'una roda cal que hi hagi quietud. Cal que l'eix sigui sòlid i fort; si no, la roda no podria girar al seu voltant. No seríem capaços de controlar la nostra direcció. És aquí on hi ha aquest lligam entre contemplació i acció, entre ser i fer.

Contemplació i acció no són compartiments separats de la vida; estan íntimament connectats. La qualitat del nostre ser determinarà la qualitat del nostre fer. Tots ho sabem de l'experiència de la nostra vida diària. Quin és el vostre estat d'ànim? Esteu tristos? Esteu enfadats? O esteu en pau? Esteu contents? El vostre ànim determinarà com treballem, com us adreceu a les persones, com presidiu una reunió, com porteu un got d'aigua a una persona assedegada. La manera en què tot això ho feu es veurà influenciada per la qualitat de la vostra ment, la qualitat del vostre cor, la qualitat del vostre ésser.

La nostra pràctica diària

I com assolim aquesta quietud al botó de la roda? En la tradició cristiana tenim una forma de pregària, recuperada pel monjo benedictí John Main, que trobem descrita pels primers monjos cristians. És una senzilla forma de pregària del cor, que el purifica i ens duu a la pobresa en l'esperit. John Main recomanava agafar una única paraula, o oració curta, que fos sagrada en la nostra pròpia tradició i repetir-la contínuament en la nostra ment i en el nostre cor. En particular, recomanava l'oració en arameu *maranà*. Cal escoltar la paraula mentre la diem, pres-

tant-li tota l'atenció, i deixar que la paraula ens guiï a través de tots els pensaments, les ansietats i les distraccions, duent-nos suau-ment i directament pel camí del silenci, de la senzillesa i de la quietud, vers el centre del nostre ésser. *Desistiu, reconeixeu que jo sóc Déu* (Sl 46,11). La repetició, en fe, ens permet deixar anar els pensament i les imatges, a desistir; ens duu a la quietud. Aquesta quietud, però, no és pas passivitat o somnolència. Jesús deia *vetlleu i pregueu*. Aquesta quietud és vetlla pura, consciència pura. Si som capaços d'experimentar aquesta quietud en el botó de la roda ens adonarem de la meravellosa transformació que ocorre en tots els aspectes de la nostra vida.

Per això, en la tradició cristiana, integrem la meditació diària en les nostres vides, ja que tots nosaltres fàcilment ens poden desequilibrar. Tenim problemes, tenim decepcions i tenim conflictes; i també canvia els nostre ànim així com les circumstàncies de les nostres vides –les persones amb què vivim i les persones amb qui treballem. Tots hem de reequilibrar-nos contínuament.

En la vida espiritual això vol dir que no n'hi ha prou amb fer un recés anual; cal una pràctica diària per millorar contínuament la qualitat del nostre ésser, de manera que el nostre obrar pugui ser veritablement una

Noia meditant en silenci.

Fraternitats monàstiques de Jerusalem (Brussel·les). La pregària comunitària per excel·lència és l'eucaristia.

forma de glorificar Déu en tot el que fem. Si la nostra pregària esdevé la seva pregària llavors la nostra obra esdevé la seva obra.

Tots tenim un ego, i aquest ego pot ser un servidor o un tirà. El nostre ego ens pot dominar, especialment quan som atacats, o quan ens sentim insegurs, o quan passem un moment difícil en la nostra vida, quan fem una transició. El nostre ego es pot agitar, espantar, o omplir-se de desig. Per això cal que contínuament controlem el nostre ego, de manera que l'ego esdevingui un servidor que ens permeti fer aquesta obra de Déu amb el mínim d'interès propi, amb el mínim d'egocentrisme, amb el mínim de "nosaltres" possible.

El propòsit de la meditació diària és dur a terme aquest servei del nostre esperit per reequilibrar la quietud al centre de la roda amb l'activitat quan la roda gira. La nostra obra és el girar de la roda. Així, doncs, la nostra obra és la nostra pregària. Però si no

hi ha quietud o si hem perdut el contacte amb la quietud del centre de la roda, llavors la nostra obra estarà segrestada. La nostra activitat estarà segrestada pel nostre ego. Per això ens cal aquest reequilibri continu. Per això en la tradició cristiana tenim les oracions del matí i del capvespre. És la forma habitual de reequilibrar el dia en la forma cristiana de la pregària. La nostra suggerència és que integrem en l'oració del matí i del capvespre temps per meditar. D'una manera o altra tots necessitem, en el món modern, incorporar aquests moments de quietud per reconnectar amb la quietud al centre de la roda de les nostres vides.

Marco Schorlemmer

L'ASCESI CRISTIANA

Sembla avui, no només en un entorn extremadament hedonista sinó fins i tot en el medi eclesial i cristià, que l'ascesi cristiana no tingui ja massa sentit. A la Regla de sant Benet, ben al contrari, hi ha moltes invitacions a la pràctica de l'ascesi. I ens erràriem si penséssim que, en tot cas, és només cosa de monjos i eremites. L'ascesi és un camí que ha d'entomar cada cristià. Ens en parla fra Borja Peyra, monjo de Poblet.

Introducció

L'ascesi, la seva necessitat i la seva importància dintre de la praxi cristiana, travessa avui en dia una greu crisi de comprensió i de valoració. Moltes vegades la voluntat de portar endavant una vida ascètica, de viure la pròpia fe orientada pels ideals del deseiximent i de la mortificació, sembla per a molts quelcom d'inútil, de caduc i fora de context en ple segle XXI. Per al cristià del carrer, com per a molts preveres i religiosos, els dejunis, les vetlles, el treball manual, el silenci i d'altres aspectes de la vida ascètica tradicional són sovint entesos com la rèmora d'un passat arcaic i afortunadament superat, d'un cristianisme que no atorga prou valor al cos humà ni a la creació de Déu, que és l'expressió d'un odi malaltís i poruc cap a nosaltres mateixos i les nostres pulsions latents...

La tradició bíblica

Però el fet és que en la tradició bíblica, la valoració positiva dels comportaments ascètics és constant: en l'Antic Testament, David, Job, els profetes, els ninivites davant la predicació de Jonàs i tants d'altres, practiquen l'ascesi. Els dejunis, les vetlles i una vasta llista de comportaments semblants són presentats sempre com a mostres de pietat i de conversió sincera cap al Déu veritable.

Per la seva banda, el Nou Testament, lluny de relegar l'ascesi a un segon pla, li

El profeta Jonàs pintat per Miquel Àngel a la capella Sixtina.

atorga un valor central. Jesús és presentat per sant Pau com l'asceta arquetípic: és el fill de Déu que es nega a si mateix per salvar la humanitat; Ell, essent Déu, s'abaixà i es féu obedient fins acceptar la mort, i una mort de creu (Flp 2,8). Jesús realitza l'abaixament suprem i la mortificació suprema de si mateix i tot i que era el Fill, aprengué en els sofriments què és obeir (Heb 5,8) i per això Déu l'ha exaltat i li ha concedit aquell nom que està per damunt de tot altre nom (Flp 2,9). Els Evangelis ens presenten Jesús pobre i cèlibe; comença la seva vida pública amb un dejuni de quaranta dies, i

vetlla nits senceres entregat a la pregària. A més, la seva predicació és rica en continguts ascètics, adreçats a aquells que volen seguir-lo: *vés, ven tot el que tens, dóna-ho al pobres i vine amb mi (Mt 19,21). Si algú vol venir amb mi, que es negui a ell mateix, que prengui la seva creu i que em segueixi (Mt 16,24)*. També Joan Baptista, el precursor, es distingeix precisament per una ascési i una austeritat que no són sinó la imatge del sacrifici i la renúncia extremes que el Fill de l'Home està cridat a realitzar després d'ell.

Aquesta constatació ens empeny, doncs, a pensar que la vida ascètica és precisament

Sant Joan Baptista, model d'ascési, pintat pel Greco.

una característica de la vida cristiana, que és el camí que ha de seguir aquell qui busqui configurar-se plenament a Crist.

L'ascési a la Regla de sant Benet

És així com sant Benet, ja des del pròleg de la seva Regla, ens adverteix que per retornar a aquell de qui t'havies apartat hem de renunciar als propis volers per a militar per al Senyor Crist i prendre les fortíssimes i esplèndides armes de l'obediència. (RB Pr, 2-3)

Més endavant, en el capítol quart dedicat als instruments de les bones obres, les pràctiques ascètiques troben un lloc de privilegi: *abnegar-se un mateix..., mortificar el cos, no lliurar-se als plaers, estimar el dejuni...*, (RB IV, 10 i ss.) I encara, els capítols dedicats al silenci, a l'obediència, a la humilitat, a l'observança quaresmal i tants d'altres no semblen tenir altre tema que aquest.

I així se'ns planteja la qüestió: si hem rebut l'Esperit en el baptisme, si estem decidits a tirar endavant amb el nostre compromís cristià, per què abraçar la vida ascètica? Per què no sentir-nos plens de joia, estimant les coses creades, abraçant-les com a imatges precioses de Déu, com a portadores de la seva petjada? Per què allunyar-nos dels amics, de la família, de la llar?, per què abandonar la pàtria i la nostra terra per anar a viure al desert? No va ser precisament la rebuda de l'Esperit el que va esperonar els deixebles a sortir joiós del cenacle i anunciar la bona nova arreu, amb risc de la pròpia vida?

Per respondre a aquestes preguntes caldrà considerar la naturalesa autèntica de l'ascési cristiana, saber exactament què significa, què expressa i per què es fa. Hem de dotar les pràctiques externes d'una explicació fonamental que les ompli de contingut i que les relacioni amb el missatge joiós i salvífic de l'Evangelí. Si no ho fem així, correm el risc de d'abandonar-les per sempre

La mort de sant Benet segons Lorenzo di Niccolò di Martino (segle XVI).

o de considerar-les com una pràctica buida de sentit i que fàcilment es decanta cap a l'autoexhibició i l'orgull.

La naturalesa de l'ascesi cristiana

L'ascesi, per ser realment cristiana, ha de ser, en primer lloc, l'expressió d'una elecció radical, d'una preferència absoluta per Jesús. Ens ho diu sant Benet en iniciar el capítol quart: *Abans de tot, estimar el Senyor amb tot el cor, amb tota l'ànima i amb totes les forces* (RB IV,1; cf. Dt 6,5). L'ascesi realitza un tall entre nosaltres i el món, per tal de deixar-nos lliures en la recerca de Déu. Si busquem Déu amb *tot el cor i amb tota l'ànima*, és lògic que vulguem apartar-nos de tot allò que no és Déu per centrar-nos en Ell. Voldrem donar-nos a nosaltres mateixos unes condicions adequades per no perdre'ns en aquesta cerca, perquè cap ombra no pugui deformar la imatge d'Aquell qui busquem. Això no vol dir de cap manera que el cristià menyspreï el món, que no l'estimi i el condemni... És justament perquè l'estima, perquè se sent atret cap a ell, perquè hi veu una imatge fugissera de Déu impresa en les seves formes, que se n'ha d'allunyar i renunciar-hi. Jesús mateix rebutja tota assimilació

massa fàcil d'allò creat amb Déu: *Per què em dius bo? Ningú no és bo, només Déu.* (Lc 18,18). El nostre tracte amb tot el que existeix ha de ser mediatitzat per Déu, tota creatura ha de ser relegada a ocupar un lloc relatiu en el nostre cor, ha de ser estimada només a través de Déu i per Déu i no en ella mateixa. Per això decidim voluntàriament allunyar-nos de les creatures, per tal de poder retornar cap a elles amb un amor purificat i lliure.

D'altra banda, aquest tall que realitza l'ascesi entre nosaltres i el món, no té lloc pròpiament fora de nosaltres, no és només extern, sinó que la seva línia passa pel bell mig del nostre ésser. En *renunciar als propis volers per a militar per al Senyor* renunciem de fet a la nostra voluntat. I el sacrifici de la nostra voluntat és l'únic sacrifici veritable que podem oferir a Déu, ja que la nostra voluntat és l'única cosa de nosaltres mateixos que encara no pertany completament a Ell. El que Déu vol de nosaltres és justament aquest espai més radicalment íntim, aquest bastió que només es rendeix per la mort interior. Aquesta mort, però, no es té a si mateixa per objecte, sinó que és una condició per a la vida autèntica, la vida de Jesús en nosaltres.

Comprenem d'aquesta manera el significat veritable del terme "mortificació", que tan difícilment emprariem avui sense envoltar-lo de mil matisacions i excuses: mortificar-se és morir voluntàriament, però d'una mena de mort que és radicalment contrària al suïcidi. És morir a la mentida i a la il·lusió de la pròpia suficiència per accedir a la veritat de la nostra dependència absoluta de Déu. El suïcida es revolta contra el món, no accepta la seva realitat i pren el camí de la desesperació i de la fugida. L'asceta, en canvi, abraça amorosament tota realitat creada en la mesura en què abraça el Creador, però sap que aquesta abraçada només pot realitzar-la en la creu.

I és així com veiem la relació íntima que existeix entre l'ascesi i la creu, ja que el camí de l'ascesi ens porta a la intimitat amb el Crucificat.

L'ascesi de Jesús

Jesús, únic sacerdot, s'ofereix ell mateix com a víctima per aconseguir la nostra salvació. El seu abaixament suprem comença ja en l'Encarnació i culmina en la Creu. Tota la vida de Jesús no és així més que una llarga asceti, un aprenentatge progressiu de l'obediència i l'autonegació constant que el porta al total sacrifici de si mateix.

Nosaltres, per tal de poder participar de la salvació que ell ens ofereix, necessitem menar la mateixa vida que Ell va menar, necessitem configurar-nos a Ell i permetre que prengui les regnes de la nostra existència per aprendre a obeir i a donar la nostra vida com Ell va fer. Així, potser podrem dir amb sant Pau: *ja no sóc jo que visc, sinó Crist que viu en mi* (Ga 2,20).

L'asceti és un mitjà privilegiat per apropar-nos a Jesús, perquè en ella reproduïm el comportament que Jesús mateix va realitzar en la seva vida exclusivament per a nosaltres, i que com a tal, està carregat d'eficàcia salvífica. En efecte, quina necessitat tenia Jesús de dejunar, si ell era Déu? Quina necessitat de vetllar i pregar, si estava en constant comunió amb el Pare? Quina necessitat tenia de negar-se a si mateix i morir en creu si era totpoderós? Jesús va fer totes aquestes coses per a nosaltres, ens va donar unes accions eficaces que estan carregades de la seva gràcia i a través de les quals accedim a la salvació.

L'esperit és present en l'asceti perquè Jesús és realment l'únic asceta, és Ell qui ens empeny a estimar i a abraçar la vida ascètica com a mitjà de salvació i de divinització.

A tall de conclusió

Per tot això hem de reconèixer que l'asceti no pot ser cosa del passat, no pot ser

La crucifixió (El Greco).

només una pràctica dels monjos o del eremites, sinó que tot cristià està cridat a practicar-la i posar-la al centre de la seva vida de fe, ja que en ella hi trobem un mitjà privilegiat per al seguiment de Jesús.

Borja Peyra

UNA ESPIRITUALITAT DE L'ESCOLTA. EL PRÒLEG (1)

Estrenem en aquest número una secció de la revista que portarà per títol "La Regla amb ulls de laic" de la qual se'n responsabilitzarà el teòleg i filòsof Francesc Torralba i Rosselló, membre de la Germandat de Poblet.

Presentació

El passat 27 de juny del 2015 vaig ser admès a la Germandat de Poblet. En l'acte solemne que va tenir lloc a la sala capitular del monestir cistercenc vaig rebre, de mans del Pare Abat, Josep Alegre, una medalla i un exemplar de la Regla de sant Benet.

Agraeixo, d'entrada, la possibilitat de poder formar part d'aquesta comunitat de laics que estimen Poblet i la Regla de sant Benet, i assumeixo aquest do que la vida m'ha regalat com una possibilitat per aprofundir en l'espiritualitat benedictina i, particularment, en la Regla que em va ser entregada.

Em proposo en aquesta secció de la revista Poblet, comentar lliurement la Regla des de la meva condició de laic. No puc anticipar quants articles ocuparà aquest comentari. No tinc pressa. Vull meditar lentament les paraules que em semblin claus, les expressions més suggeridores, perquè entenc que aquest exercici de lectura i de meditació ja és, en si mateix, un mode de créixer espiritualment i de pouar en la interioritat. Per assumir, a fons, el compromís que adquireixo en formar part de la Germandat, vull conèixer, de primera mà, aquesta regla, perquè solament en tinc un coneixement tangencial o bé per referències indirectes.

No em proposo fer una exegesi detallada de la història ni del redactat. No sóc la persona apropiada per fer-ho. Tampoc no em dispo a contrastar el meu comentari amb

Sant Benet de El Greco.

comentaris d'altres lectors. La meva finalitat no és desenvolupar un treball erudit. Vull llegir-la amb ulls de laic i fer-ne una recepció des del meu context familiar i laboral.

Espiritualitat benedictina i vocació laïcal

Estic convençut que l'espiritualitat benedictina és també una font de nodriment per als qui hem fet la vocació laïcal en el

conjunt de l'Església i de la societat. No solament és una espiritualitat que inspira una rica tradició monàstica de llarg recorregut en el conjunt polifònic de les espiritualitats cristianes, sinó també una font d'inspiració per als qui hem decidit esdevenir cristians en el món secular, tot compaginant, amb vertaders equilibris de funàmbul, la *vita activa* i la *vita contemplativa*.

Aquesta traducció, en termes seculars, d'una regla que està pensada per organitzar la vida monàstica en tots els seus detalls i que neix en plena Edat Mitjana, és un exercici que comporta certs riscos, fins i tot el de desnaturalitzar o de frivoltzar l'essència i el sentit primigeni del text. No és el meu propòsit. El que aspiro a fer és llegir-la amb els ulls d'un laic del segle XXI que se sent membre actiu de l'Església i del món i que creu que pot trobar en aquesta regla una font d'inspiració que pot adobar la pròpia espiritualitat i dotar-la d'un significat profund.

Esperant un nou sant Benet

S'ha fet ja clàssica una cita del conegut llibre *After virtue* del filòsof nord-americà, Alasdair MacIntyre, segons la qual en aquesta època de barbàrie difusa (recordem que segons el seu judici els bàrbars no esperen ja a l'altra banda de la frontera, sinó que ens governen des de fa temps), no estem esperant Godot, sinó un nou sant Benet.

Aquesta cita, que vaig llegir fa anys en acabar el llibre més conegut d'aquest pensador de caire neoristotèlic, em va captivar. Per què justament en la darrera pàgina de l'obra fa referència a la necessitat d'un nou sant Benet? Què veu Alasdair MacIntyre en la Regla de sant Benet que la converteix en emblema de la civilització contra la barbàrie? Qui són els bàrbars que ens governen? Per què és modèlica la comunitat benedictina? Hi ha possibilitats de vèncer la barbàrie amb una regla monàstica?

El filòsof Alasdair MacIntyre.

Vaig acabar el llibre amb un munt d'interrogants en el meu cap, però vaig haver de transitar cap a altres qüestions i, senzillament, van quedar en el tinter. Ara, que em dispo a comentar exhaustivament la Regla, tal vegada trobi alguna justificació a les afirmacions del filòsof de les virtuts; potser pugui copsar per què necessitem un nou sant Benet per lluitar contra la barbàrie.

El pròleg

Començo, doncs, pel pròleg. És el que correspon. Hi ha tendència a no llegir pròlegs, a passar per alt aquest gènere literari tan modest que, de fet, com indica el mot, prepara l'arribada de la paraula (del *logos*). El *prologus* és el que està abans de la paraula, del pensament, o bé el camp de conreu que ha de preparar la seva recepció, de tal manera que, molt sovint, es considera irrellevant o purament ornamental el seu contingut.

No és el cas del pròleg de la Regla de sant Benet. Cal llegir-lo atentament. Hi ha l'ànima de la Regla, la finalitat, el nervi que la travessa tota sencera, de tal manera que si hom comencés a llegir la Regla directament pels seus apartats sense haver passat pel pròleg, no n'entendria ni el sentit, ni la linealitat del text.

El pròleg comença amb un imperatiu: "Escolta, fill" (*Obsculta, o fili*). Exhorta el lector a eixamplar l'oïda, a desembussar-la, a estar atent, a posar-se en actitud receptiva per deixar ressonar dins seu el missatge que vindrà a continuació. No es refereix, però, a l'oïda física, sinó a l'oïda del cor. En les antropologies medievals hi ha dos tipus de sentits: els externs, que ens permeten percebre la realitat exterior i els interns que ens permeten copsar la vida interior, allò que passa dins nostre, que és molt més subtil i imperceptible que el que captem a través de la sensibilitat externa.

El pròleg comença amb un imperatiu que té forma d'invitació. L'autor convida el lector a escoltar, a buidar-se de tot allò que enterboleix la seva ment, que el distreu, que el manté fora de si, per recollir-se, fer oïdes sordes al brogit exterior i escoltar la Veu del Senyor. El silenci, com veurem més endavant, juga un rol molt especial en la Regla, perquè és la condició de possibilitat de l'escolta, especialment, el silenci interior. Sant Benet ens exhorta a prestar atenció a la Paraula que vindrà, a la Paraula que ens transformarà, a la Paraula que ens guiarà cap a la plenitud.

En el pròleg es parteix de dos supòsits teològics que, en cap cas es posen en qüestió

al llarg de la Regla: Déu és i Déu parla. Són dos supòsits qüestionats, discutits i, fins i tot, negats, en la cultura hegemònica postmoderna, però formen part de l'imaginari cultural de sant Benet. En el seu univers, Déu és el creador, la causa primera i la causa final de la creació, però Déu, a més a més, s'ha revelat.

Els dos supòsits són essencials per comprendre el cos, el missatge i el sentit de la Regla. La Regla invita a escoltar Déu, la Paraula de Déu i viure conforme a ella. No és, doncs, un exercici d'introspecció personal el que invita a fer sant Benet, no és un treball d'autoconeixement, ni solament l'examen d'un mateix. La seva és una espiritualitat de l'escolta. El centre és Déu i l'iniciat està cridat a ser receptor de la seva Paraula.

Els dos supòsits, deia, són bàsics, perquè podria ser que hi hagués Déu, però que no parlés. En aquest cas, la Regla no tindria sentit, perquè pressuposa que Déu s'ha manifestat en la història i ens ha regalat la seva Paraula, que és el camí de plenitud. En algunes concepcions panteistes postmodernes, Déu és la naturalesa o bé el cosmos o bé un principi còsmic, però és un Déu mut, un ésser que no parla i que no té la capacitat d'escoltar les súpliques de l'ésser humà.

També hi ha dos pressupòsits antropològics en el pròleg de la Regla: que l'ésser humà és capaç d'escoltar la Paraula de Déu i de conformar-hi la seva voluntat. Podria ser que Déu donés a conèixer la seva Paraula, però que ningú, en el conjunt del cosmos creat, fos capaç d'auscultar-la i, menys encara, d'interpretar-la. Aleshores, tampoc tindria sentit tota la dinàmica de la vida benedictina, perquè parteix d'aquesta relació interpersonal entre Déu i l'ésser humà.

Déu es manifesta en la història per conduir l'ésser humà a la seva plenitud, però perquè l'ésser humà pugui comprendre el camí que ha de fer, cal que estigui atent, que escolti, que esdevingui l'oient de la Paraula,

Sant Benet lliurant la seva Regla als monjos.

per emprar la bella expressió de Karl Rahner. Es pot llegir en el pròleg: "Escolta amb orel·la ben atenta" (*attonitis auribus*).

L'orella del cor i els ulls ben oberts

Quan en el pròleg sant Benet es refereix a l'acte d'escoltar, no es refereix, però, a l'oïda de l'esperit, tampoc a l'oïda interior, sinó a l'"orella del cor" (*aurem cordis*). El centre de l'home bíblic és el cor i el cor té oïdes, pot fer-se receptiu a la Paraula que Déu revela en la història. El cor, en l'antropologia d'arrel cristiana, és el focus de l'ésser humà, l'òrgan que el faculta per estimar i per ser estimat i justament estimar és el que fa gran i noble l'ésser humà en el conjunt de la creació.

Contra la visió logocèntrica i intel·lectualista de l'home d'inspiració grega, la visió bíblica és cordial i afectiva, de tal manera que, segons aquest paradigma, hem vingut al món a estimar i a ésser estimats, però per fer-ho cal que l'orella del cor sigui receptiva a l'Amor del Pare etern que ens crida i ens convoca a l'Amor més gran.

El pilar de l'espiritualitat benedictina és la Paraula que Déu emet en la història i tota la Regla té com a finalitat que l'iniciat es faci receptiu a aquest missatge, conformi la seva voluntat a la Voluntat de Déu i, d'aquesta manera, es converteixi en un instrument de la seva glòria.

En el pròleg es fa referència, també, a l'òrgan de la visió: els ulls. Sant Benet ens exhorta a tenir "oberts els ulls" (*apertis oculis*). Tampoc no es refereix als ulls exteriors, sinó als ulls interiors, que són els que ens permeten adonar-nos del que passa dins de nosaltres. Oïdes eixamplades i ulls oberts, són formes metafòriques a través de les quals, l'autor de la Regla, ens exhorta a estar atents, a ser plenament presents, a no estar absents mentre som davant del text.

Subratllo el caràcter personal que té el pròleg. El text té com a interlocutor principal el lector i no una comunitat o una entitat abs-

tracta. Sant Benet adreça la seva paraula al *tu* del lector, al *tu* de carn i ossos, perquè vegi que allò que es dirà en la Regla l'afecta a ell i no a un tercer. Escriu: "A tu, doncs, s'adreça ara la meua paraula" (*Ad te ergo nunc mihi sermo dirigitur*).

Des del començament de la Regla sant Benet obliga a entendre el text com un desafiament personal, com un missatge que tingui un potencial transformador i inspirador. Em plau, especialment, el caràcter obert que té el text, perquè s'adreça a qualsevol; no fa distincions de cap mena, ni de raça, ni de classe, ni d'estament. La Regla s'adreça a qualsevol, "siguis qui siguis" (*quisquis*). Aquesta referència a tot ésser humà, sigui qui sigui (*quisquis*), reapareix de nou, al final de la Regla, en concret al capítol 78, 8.

És legítim, doncs, que qualsevol lector potencial, se senti plenament implicat per les paraules que vindran. També jo, també tu, siguis laic o siguis monjo, estiguis a la frontera o en el cos de l'Església.

El contingut del pròleg té, a la vegada, una clara direcció pràctica, perquè sant Benet ens exhorta a "posa-la en pràctica" (*efficaciter comple*), és a dir, a fer efectiva la Regla i no a llegir-la com un text antic o ornamental. La qüestió és fer-la real en la vida de cada dia, en el context i en la situació en la qual es trobi el lector.

Del que s'ha dit fins ara, em sembla entendre que la clau de la felicitat rau a escoltar la Paraula de Déu, a viure conforme a ella, però això solament és possible "renunciant als propis volers" (*abrenuntians propriis voluntatibus*). Hi ha, doncs, des de l'inici una crida a viure l'esperit de renúncia, però no de negació del jo. Cal renunciar a la pròpia voluntat, dissoldre-la en la Voluntat de Déu, perquè és aquesta Voluntat la que ens condueix a la plenitud, al camí de l'alliberament i a la pacificació interior i exterior.

Francesc Torralba

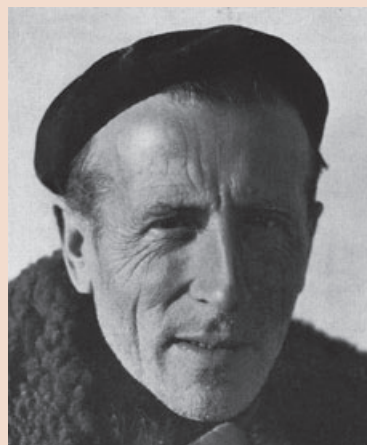
"EL FENOMEN HUMÀ" EN LA COSMOLOGIA ACTUAL

El doctor David Jou, catedràtic de física de la matèria condensada a la Universitat Autònoma de Barcelona i també poeta, ens parla en aquest article de la relació existent entre la visió de l'obra "El fenomen humà" del jesuïta Teilhard de Chardin i la cosmologia actual.

El fenomen humà és el títol del llibre més conegut de Pierre Teilhard de Chardin. Publicat el 1955, pocs mesos després de la mort de Teilhard, tingué un gran ressò internacional i suposà una alenada intel·lectual engrescadora en el món del pensament cristià i en la frontera entre ciència i religió. Una acceptació plena i natural de l'evolució biològica es feia no tan sols compatible amb una visió cristiana de la vida, sinó que també esdevenia una font d'inspiració de nous matisos d'interpretació de l'ésser humà i un estímul per a una teologia més dinàmica i més propera a la ciència i a la natura. Per a Teilhard, els humans, ja no considerats com a centre espacial de l'univers, tenen tanmateix un lloc privilegiat en la punta de fletxa de l'evolució cap a l'autoconeixement i consciència, no tan sols purament biològica sinó també amb un vessant còsmic: del centre d'un univers estàtic passen a la proa de la consciència en un univers evolutiu.

Aquest escrit resumeix una conferència del mateix títol, sobre alguns aspectes que la cosmologia dels darrers trenta anys ha subratllat sobre el fenomen humà, i en fa, seguint Teilhard, una interpretació conjectural en termes religiosos. Alguns aspectes ja han estat tractats en aquesta secció de la revista Poble, però el conjunt de la presentació, i les reflexions consegüents, toquen facetes noves, dignes de consideració.

En particular, parteixo de la inspiració de tres títols de Teilhard —*L'bímmie a la matèria*, *El*

El pare Teilhard de Chardin, jesuïta i científic.

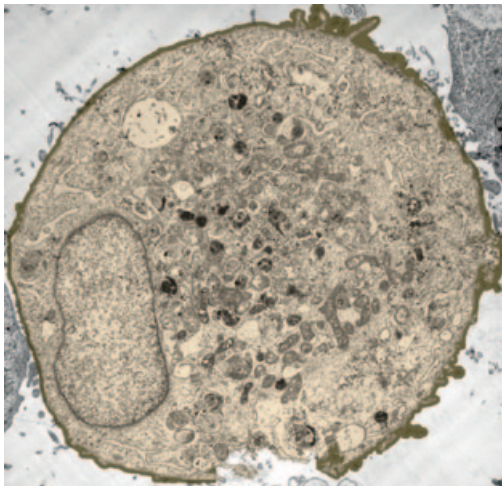
fenomen humà, i *El medi diví*—, per a tractar tres aspectes del vessant còsmic de l'aventura humana: la seva arrel còsmica en el dinamisme de la matèria; la seva presència en la immensitat còsmica i evolutiva; i el seu paper en el vessant algorítmic i espiritual de l'univers, tres àmbits de reflexió teilhardiana.

El dinamisme de la matèria còsmica

Un punt central del pensament de Teilhard és constatar el dinamisme de la matèria, el seu impuls creatiu —per dir-ho amb termes de ressonància bergsoniana—, el seu estat d'exploració contínua de nova realitat. La visió evolutiva de la vida ens porta de forma natural a aquesta constatació: àtoms que donen molècules; molècules que do-

nen macromolècules; macromolècules que s'agrupen en agregats supramoleculars dinàmics, capaços de dur a terme moltes menes d'activitat; formació de cèl·lules vives a partir d'aquestes macromolècules; constitució d'organismes pluricel·lulars diferenciats; aparició d'organismes cada vegada més diferenciats i complexos, amb sistemes nerviosos cada vegada més rics, fins a arribar a la consciència... Però Teilhard veu aquest dinamisme no tan sols en la matèria viva, sinó ja en la matèria elemental, com una premonició de les aportacions posteriors, cada vegada més riques en possibilitats.

La matèria presenta un dinamisme o impuls creatiu que procedeix de l'àtom a la cèl·lula i d'aquí als éssers pluricel·lulars i a la consciència.

De fet, una hipotètica "teoria del tot", com la que aspira a obtenir la física d'altres energies i partícules elementals, és ben poc plausible. Cal precisar que per "teoria del tot" els científics volen dir, simplement, una teoria completa i consistent de les partícules elementals, les interaccions bàsiques i les constants universals de la física. Ara bé, malgrat que tinguéssim una teoria que especificqués aquests ingredients bàsics de la realitat, cosa que seria intel·lectualment molt satisfactòria, quedaria el problema d'explicar el

"tot" a partir de les parts. Una de les dificultats per a això és que el "tot" que es pot formar a partir de les parts és tan immensament desbordant i sobreabundant respecte del que coneixem, que caldria explicar per què en el món que coneixem hi ha unes coses i no d'altres coses igualment possibles –per exemple, només el nombre total de possibles proteïnes de seixanta aminoàcids desborda el nombre total de partícules elementals de l'univers. D'altra banda, els nivells superiors d'organització de la matèria, amb les seves propietats emergents, no depenen, sovint, dels detalls concrets dels nivells inferiors, i poden actuar sobre aquests nivells inferiors, donant lloc, per exemple, a noves formes de matèria. Algunes formes materials de superfluidesa o superconductivitat probablement no han estat presents en l'univers fins que hi ha hagut prou intel·ligència i capacitat d'acció com per desenvolupar-les. És difícil predir des d'un punt de vista fonamental quina serà l'acció dels nivells superiors, amb propietats emergents imprevisibles, sobre els nivells inferiors, més o menys coneguts.

La cosmologia actual vincula profundament el dinamisme de la matèria bàsica amb l'estructura profunda de l'univers. La gran majoria d'universos que matemàticament podríem imaginar tindrien un contingut material molt diferent, probablement molt més senzill del que coneixem. Els tres aspectes més coneguts d'aquest dinamisme elemental són el problema de l'asimetria entre matèria i antimatèria, la relació entre l'existència de vida (vinculada a l'abundància de nuclis de carboni) i els valors de les constants físiques de l'univers, i la petita proporció del contingut de l'univers que correspon a la matèria normal.

Asimetria entre matèria i antimatèria. Segons la relativitat especial i la física quàntica, hi hauria d'haver simetria entre partícules i antipartícules. Si hagués estat així exactament,

Si hi haguessis hagut simetria entre les partícules i les antipartícules en els tres primers segons de l'univers aquestes s'haurien anul·lat i només existiria llum.

partícules i antipartícules s'haurien anihilat mútuament en els primers microsegons de l'univers i només hi hauria llum (radiació electromagnètica). Ara com ara no coneixem prou bé què va trencar la simetria entre partícules i antipartícules que va permetre que l'univers contingui matèria. Això ens indica que fins i tot allò més aparentment obvi i indiscutible del món, com és la matèria, és de fet una sorpresa quan ho considerem amb prou coneixement.

Relació entre existència de vida i constants físiques. Quan l'univers tenia tres minuts, només contenia hidrogen i heli. La resta d'elements químics es formaren posteriorment en les estrelles, per reaccions nuclears successives. Quan aquestes estrelles explotaren, els seus elements es dispersaren per les zones properes de la galàxia, cosa que permeté que generacions posteriors d'estrelles poguessin estar acompanyades de planetes de ferro i silici, amb continguts de carboni i altres àtoms bàsics per a la vida. Això ja revela una arrel còsmica de la vida. Però la situació va encara a més profunditat, perquè aquesta producció de nuclis pesants amb una certa abundància d'elements necessaris per a la vida exigeix

una sintonia fina entre els valors de les constants físiques universals. Això suposa una relació encara més subtil entre vida i univers, en el sentit que serien concebibles molts universos en què les constants físiques no tinguessin els valors adients i els universos en qüestió no poguessin tenir vida. Prèvia a l'arrel còsmica material, hi ha, doncs, una arrel còsmica matemàtica.

Matèria normal, matèria fosca i energia fosca. La matèria normal només forma un quatre per cent del contingut de l'univers. La resta està format per matèria fosca –vint-i-sis per cent, aproximadament– i per energia fosca –el setanta per cent restant. La matèria fosca va jugar un paper rellevant en la formació i distribució de les galàxies –que, altrament, no haurien tingut temps de formar-se encara avui–, de manera que, indirectament, també aquesta matèria forma part de les arrels còsmiques de la vida. Així, el concepte de matèria com a realitat bàsica de l'univers ha quedat depassat en la física actual, en un doble sentit: pel seu desbordament en altres formes de contingut, i per la seva contingència enfront de la possibilitat que tot l'univers contingues tan sols radiació.

Només un 4% de l'univers està constituït per matèria normal. El 26% és matèria fosca i el 70% restant és energia fosca.

El fenomen humà en la immensitat i l'evolució

Hem vist, doncs, que les arrels còsmiques de la vida són profundes, tant pel que fa a la matèria com pel que fa a l'estructura matemàtica de l'univers. La cosmologia actual porta a considerar el paper de la vida –i en particular dels humans– en la immensitat de l'univers. Els nous aspectes que aporta aquesta visió –que combina l'expansió còsmica i l'evolució biològica– són: la necessitat d'un univers molt gran per a l'existència de vida, les consideracions sobre la possible abundància de la vida en l'univers (relacionades amb l'astrobiologia), i l'impacte de la vida –i, en el seu cas, de la intel·ligència– sobre el planeta en qüestió.

Necessitat d'un univers molt gran per a l'aparició de la intel·ligència. Per tal que en un univers hi pugui haver intel·ligència, l'univers ha de ser molt gran. En efecte, cal que hi hagi prou temps per formar una primera generació d'estrelles dintre de les quals es produeixin els nuclis dels elements pesants que després constituïran la vida; cal que aquestes estrelles explotin i escampin pel seu voltant els nuclis pesants; cal que es formi una generació posterior d'estrelles, acompanyades d'un sistema planetari adient, i que hi comenci la vida. Aquest procés ve a durar uns sis o set mil milions d'anys, durant els quals els límits de l'univers visible s'expandeixen a la velocitat de la llum, fins a una grandària d'uns sis o set mil milions d'anys llum. Si hi afegim el temps necessari per arribar a la intel·ligència, uns quatre mil milions d'anys més, la grandària de l'univers observable serà de l'ordre d'uns deu o onze mil milions d'anys llum. Així, doncs, l'existència d'espècies intel·ligents demana, si tenim en compte l'evolució biològica i l'expansió còsmica, un univers molt gran. La immensitat de l'univers, doncs, no és anorredadora i absurda, sinó condició necessària per a l'existència de vida i d'intel·ligència.

Abundància de planetes i plausibilitat còsmica de la intel·ligència. Des de 1996, la recerca de sistemes planetaris extrasolars ha donat resultats molt abundosos, amb ben bé un miler de sistemes confirmats, amb més de mil sis-cents planetes, i gairebé el triple d'observacions plausibles però encara no confirmades. Tot i això, encara no s'ha observat cap planeta de la grandària de la Terra i a distància adient d'una estrella prou adequada, tot i que de mica en mica els resultats de les observacions s'hi van acostant. Sense que en puguem treure conclusions definitives sobre l'abundància de vida, podríem dir que és plausible pensar que l'atzar de l'evolució portarà en un lloc o altre de l'univers a vida intel·ligent. Ara bé, el temps per a aconseguir-lo és limitat, de l'ordre d'uns vuit mil milions d'anys –la durada habitable dels planetes susceptibles d'allotjar vida intel·ligent durant un cert temps– al llarg de seixanta mil milions d'anys –després dels quals gairebé no es formaran noves estrelles i desapareixerà la vida–, de manera que l'evolució no disposa d'un temps infinit per a aconseguir-ho.

De l'evolució a la tecnologia: fragilitat de la intel·ligència. El paper de l'evolució ha esdevingut central en la biologia moderna. L'espècie humana és un dels molts resultats de l'evolució –un resultat que des del punt de vista de la biologia és anecdòtic i innecessari. La immensitat del nombre d'espècies biològiques és també una condició necessària per a l'existència de l'espècie humana. L'astrobiologia, que considera les relacions entre vida i planeta, no tan sols estudia les condicions perquè hi pugui haver vida en un planeta, sinó també l'acció transformadora que la vida, un cop iniciada, exerceix sobre el planeta. Ara bé, la nostra espècie representa una autèntica crisi en l'evolució biològica. L'aparició del llenguatge i la cultura obre una nova dimensió a la dinàmica de la vida;

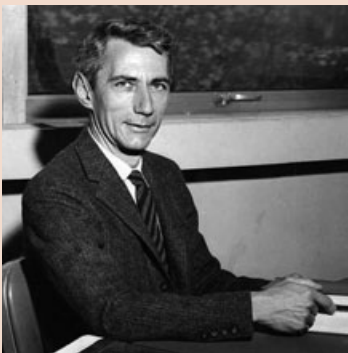

la tecnologia a gran escala i l'absolutització del paradigma tecnocràtic, obren una crisi sobre la sostenibilitat de la vida humana en el planeta.

El fenomen humà en l'univers de la informació

Hem vist que la grandària de l'univers, llegida des de la lògica de la seva evolució, invita a ser interpretada de forma molt diferent que des de la pura consideració geomètrica. La teoria algorítmica de la informació, per la seva banda, obre perspectives igualment sorprenents pel que fa a la relació entre consciència i univers.

La ciència dóna cada vegada més rellevància al concepte d'informació, que complementa fructíferament –però encara de forma incompleta– els de matèria i d'energia. Cal recordar el significat filosòfic i el significat tècnic d'informació. Filosòficament, informar un sistema és donar-li forma (espacial, dinàmica, funcional); tècnicament, la informació és el conjunt de dades o notícies que donen forma al nostre pensament. La teoria de la informació neix amb la transmissió elèctrica o electrònica de dades i amb el seu emmagatzemament en memòries adients. El 1945 es defineix quantitativament la

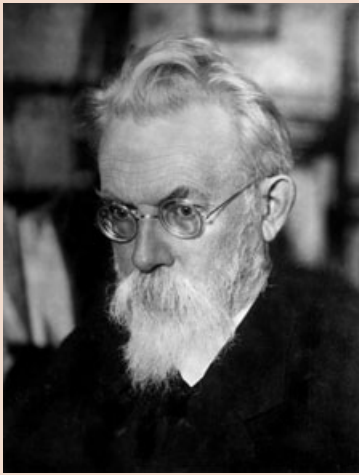

La teoria de la informació va ser formulada per primer cop per Claude Elwood Shannon en un article publicat l'any 1948.

informació. L'adveniment de la informàtica i de la digitalització de missatges n'amplifica la rellevància pràctica, i s'entra en una cursa en el processament de la informació –miniaturització, velocitat, abundància. La física quàntica obre noves portes al processament de la informació. A més, la informació passa a ocupar un lloc rellevant en biologia cel·lular, en genètica i en neurobiologia. Podem considerar la cèl·lula com a ordinador químic; el cervell com a ordinador bioelèctric; i l'univers com a ordinador quàntic.

Això no exhaureix el concepte d'informació, ja que caldria afegir-hi la rellevància del contingut de la informació, o del significat de la informació, coses que segurament s'introduiran de forma natural en la ciència en un futur. De fet, les reflexions sobre la teoria de la informació ja fa temps que es van introduint en la reflexió teològica, sobre l'ànima, sobre el temps, o sobre la supervivència de l'ànima en la ment de Déu, enllà del temps.

Des de la perspectiva biològica –genètica, neurològica– hem de considerar la situació del fenomen humà en l'univers de la informació. En particular, una lectura algorítmica de l'espai i del temps, ponderant el volum i la durada per la informació necessària per a descriure'ls, introdueix una nova relativitat algorítmica (diferent de l'einsteiniana) en l'espai temps, que dilata els volums i els intervals que processen més informació. Per exemple, la descripció dels tres primers minuts de l'univers exigeix una quantitat enorme d'informació, mentre que la dels quatre cents vuitanta mil anys següents demana tot just dues o tres línies. Anàlogament, si ponderem el volum pel seu contingut en bits, la vida esclata per sobre de la matèria inorgànica: una sola cèl·lula demana un volum d'informació molt més gran que una estrella; la descripció d'un cervell humà i de la seva activitat demana

El rus Vladimir Ivanovich Vernadsky (1863-1945) va ser el primer que va formular una teoria de la noosfera. La noosfera (vida intel·ligent) seria la tercera d'una successió de fases de desenvolupament de la Terra després de la geoesfera (matèria inanimada) i la biosfera (vida biològica).

molta més informació que la necessària per a la descripció de l'univers observable; i la noosfera extrema encara més aquest hipervolum algorítmic. Des d'aquesta perspectiva, podem parlar de dimensió còsmica de la consciència amb un cert aval quantitatiu, i no tan sols com una imatge poètica.

El fenomen humà és resultat d'un llarg procés evolutiu, però aquí, més que pensar en la llarga història, en caracteritzem tres facetes: allà on l'univers es coneix a si mateix, allà on l'univers esdevé creador, allà on l'Univers coneix (potser) Déu.

Allà on l'univers es coneix a si mateix. Podríem dir que el cervell humà és el lloc on l'univers pren consciència de si mateix, es revela a si mateix, es coneix a si mateix. Però el fet que els humans es coneguin, parcialment, a si mateixos, no justifica que diguem que en els humans l'univers es coneix a si mateix. Per a això cal que els humans es coneguin no tan sols a si mateixos, sinó també, en un cert grau, l'univers —en les seves lleis, en la seva estructura, ... — cosa que sembla que es vagi esdevenint, a mesura que la ciència avança. D'altra banda, exigeix prendre una certa distància respecte de si mateix: els humans ho fem en tres aspectes: en la temporalitat (no

només amb el món de records, sinó també amb la consideració del futur, que neix del desenvolupament del còrtex prefrontal) i la consideració de la mort com a límit vital; en la sorpresa i la pregunta sobre el misteri de l'existència del món; i en la perplexitat i incomoditat sobre la diferència entre el món que és i el que voldríem que fos, cosa que duu a la moral i a la tecnologia, dues formes de transformar el món. La religió és fruit d'aquest triple distanciament respecte del món: la premonició de la mort, la sorpresa del misteri, i l'imperatiu de transformació moral.

Allà on l'univers esdevé creador i crea un nou univers. En els humans l'univers esdevé creador, no tan sols a les palpentes —com crea durant la nucleogènesi estel·lar, els processos físicoquímics, i l'evolució biològica— sinó amb una certa intencionalitat. La comunicació entre humans desborda la grupalitat concreta i crea un nou nivell ontològic planetari: la noosfera, concepte encunyat per Teilhard, la noosfera com a valor biològic d'allò social; com a megasíntesi psicobiològica; com a planetització humana; més enllà del col·lectiu, l'hiperpersonal. La noosfera no és tan sols una emergència de la biosfera, sinó que al seu torn, la modifica tot escrivint amb gens en les pàgines de la vida. La lectura algorítmica de l'espai i el temps segons el seu contingut en informació destaca el paper de la noosfera molt per sobre de la seva simple extensió a un planeta concret. La noosfera es desenvolupa a mesura que la població mundial augmenta, que les comunicacions es fan més denses i ràpides, i que els ordinadors permeten processar molta més informació. El resultat és una acceleració impressionant del temps, que afecta molts aspectes de la vida humana, i que incrementa la intensitat algorítmica del planeta. En aquest sentit, podem parlar realment de dimensió còsmica de la noosfera, i de la noosfera com un univers dintre de l'univers.

Allà on l'univers coneix Déu? La consciència que pugui contenir l'univers podria arribar a conèixer Déu, si més no en alguns aspectes, entenent per Déu l'entitat –misteriosa– que sustenta i estructura i dinamitza l'existència del món? La pregunta és més metafísica que pròpiament científica. Algunes condicions perquè es pogués concebre això serien que es pogués concebre: una realitat que (si més no en potència) transcendís el món; que aquesta realitat fos necessària per al funcionament del món; i que l'existència del món fos contingent. La idea de realitats transcendents al món han estat elaborades i celebrades per les religions, però també des de les matemàtiques: semblen desbordar el món, semblen necessàries per al funcionament del món –en forma de lleis físiques concretes–, i permeten concebre universos molt diferents del nostre, cosa que ajuda a sospitar la contingència d'aquest. La visió de Déu, diversa segons les religions, acostuma a estar més relacionada amb l'amor que no pas amb la racionalitat còsmica, però l'una no nega necessàriament l'altra. En tot cas, en l'aventura humana, el paper que hi han jugat jugat els déus ha estat i continua essent molt considerable, per a bé i per a mal. La idea de la ment de Déu com a ordre pur i benèvol del món es pot completar amb la idea d'acollida després de la mort, de prolongació viva i activa en un àmbit potser no temporal ni espacial d'allò que més sentim o som.

Conclusions: cosmologia física i cosmologia religiosa

Les observacions de caire físic que hem apuntat són compatibles amb força intuïcions de caràcter religiós. Suposem, per exemple, que un Déu hagués creat l'Univers per tal que hi sorgís alguna ment interior capaç d'arribar-lo a conèixer i estimar. En aquest cas, podem imaginar que el destinatari últim de l'Univers –i alhora el seu estímul fundacional– era en realitat l'Amor –previ, doncs, a

les lleis físicoquímiques del món. En un univers d'aquestes característiques, quin seria el paper dels humans?

Podem pensar que els humans no hi serien estrictament necessaris. L'únic necessari seria l'Amor. Per a arribar-hi, l'hipotètic Creador n'hauria tingut prou amb fer un univers amb unes lleis físiques adients i una grandària adequada per tal que en un lloc o altre de l'univers sorgís alguna ment –humana o no– capaç de conèixer i d'estimar. No caldria que fossin precisament els humans ni precisament a la Terra.

Com lliguem això amb la idea que els humans estan fets a imatge i semblança de Déu? Com és compatible amb el paper de l'atzar com a dinamitzador de l'autonomia material i evolutiva del món i de la vida? En el cas hipotètic que considerem, estar fets a imatge i semblança de Déu no es referiria a una forma corporal concreta, sinó a una capacitat de conèixer i estimar, no exactament en la mesura de Déu, però prou afí com per establir alguna comunicació.

Si la capacitat d'estimar i de conèixer és escassa, i si el seu desplegament temporal –individual i com a espècie– és limitat, què sobreviuria dels humans? En podria sobreviure, fora del temps, l'amor experimentat. En la mesura algorítmica dels volums i els intervals temporals segons el seu contingut en bits d'informació, la lectura de volums i de durades és molt diferent que en la mesura geomètrica. El punt Omega de Teilhard, culminació de la densitat algorítmica del món, Regne de Déu en el món, atractor superior de la història, exaltació de la plenitud de la diferència no es mesuraria tant en informacions concretes ni sabers científics ni poders polítics ni riqueses econòmiques ni destreses tecnològiques, sinó en Amor a l'altre i coneixement de Déu, ric en pacificació i profunditat.

David Jou

ÈTICAMENT COMPROMESOS?

Darrerament els diaris ens parlen diàriament del drama de la immigració econòmica i política que pressiona les fronteres d'Europa. És un fet que interpel·la no només els governants sinó tots els habitants europeus, especialment els cristians. Ens en fa una reflexió el senyor Antoni Garrell, membre de la Germandat i president de la Fundació Poblet.

La il·lusió

Aquests darrers mesos, i especialment l'estiu passat, la pressió a les fronteres de la Unió Europea, ja siguin terrestres o marítimes, s'incrementà significativament. Desenes de milers de persones (moltes d'elles sirianes) palesaven als ciutadans europeus el seu sofriment en estar obligats a fugir dels seus països per la barbàrie de la guerra, la mort, la fam, la pobresa o impel·lits per la desesperació en veure, dia rere dia, que viure era sols una lluita per sobreviure, i que l'esdevenidor no seria millor que el passat o el present. D'altra banda la imatge d'una Europa rica, incentivada pels programes d'entreteniment de les televisions europees i, molt especialment, pel món idíl·lic dels anuncis, ha actuat i actua com a reclam. Les persones sotmeses a la barbàrie d'una guerra o a la pobresa insuperable creuen que Europa els pot oferir tot allò que necessiten. I el que és més important: creuen que els ofereix la possibilitat de traçar i vertebrar un futur millor, encara que per arribar-hi alguns hagin de pagar el preu de perdre la vida o sofreixin l'explotació d'aquells que, amb impunitat, trafiquen amb les persones.

La realitat

Malauradament quan aquests emigrants arriben a la seva destinació la realitat no és sempre la somniada, ja que les penúries i la incomprensió amb què es troben molts

d'aquells que han deixat enrere tot el que tenien esdevé un camí ple d'entrebancs, dificultats, explotacions i abusos. Cal reconèixer que quan arriben, aquells que hi arriben, es troben immersos en societats amb taxes d'atur significatives, cosa que evidencia que el treball ha esdevingut un bé escàs. No només topen amb taxes creixents de pobresa sinó també amb governs que han reduït les polítiques socials com a conseqüència de no disposar de tants recursos com abans; i això sense oblidar que, a desgrat de les mobilitzacions municipalistes i de la solidaritat evidenciada per molts ciutadans, hi ha un significatiu i creixent rebuig per part de la ciutadania cap al diferent, cap a l'emigrant, cap a l'estranger pobre que competeix amb els nadius per les poques ajudes existents.

Emigrants sirians reclousos a Grècia.

Quan mirem el rostres dels emigrants, d'aquells que s'endinsen en travessies marítimes d'alt risc o avancen per camins desafians i plens de barreres teixides per altres persones, no hauríem d'oblidar que sovint hi ha històries de dificultats enormes, ja siguin per salvar la vida, fugint de la guerra o per buscar un futur millor, deixant enrere un entorn de fam¹ i pobresa en un món cada cop més desigual, on l'acumulació de la riquesa en mans d'uns pocs esdevé una realitat que comporta la pobresa de molts altres. Una pobresa que no té zones específiques, ja que incentívada per la crisi del 2007, cada cop creix més arreu.

Progrés general i pobresa particular

La crisi ha evidenciat, un cop més, que el progrés col·lectiu a escala macro va acompanyat de molt sofriment personal i que la pobresa no està instal·lada només en terres llunyanes, en països en vies de desenvolupament amb altes taxes de natalitat i amb baixa capacitat d'influència i actuació global. Les activitats desenvolupades per Càritas en són un bon exemple —sols el 2013 va atendre uns dos milions de persones gràcies a les aportacions privades i als més de 70 mil voluntaris—, i les seves dades relatives a casa nostra són l'evidència que la pobresa guanya terreny. Com sinó s'explica que les llars amb mancances greus siguin un 6,1% del total (gairebé el doble de fa 3 anys), o que el 37,7% de les llars no tinguin capacitat d'afrontar despeses imprevistes, ja siguin de

¹ En el món hi ha més de 925 milions de persones que pateixen, o estan en risc de patir, desnutrició, i a la vegada es segueixen malversant molts aliments. Com explica l'historiador Tristram Stuart en el seu llibre *Malbaratament*, sols als Estats Units es llancen 40 milions de tones d'aliments anualment, una quantitat que permetria alimentar 1.000 milions de persones. Malbaratament d'aliments que es produeix també a la Unió Europea ja que cada europeu fa malbé uns 179 kg d'aliments dels 499 que consumeix. Això significa que Europa llança anualment unes 89 milions de tones d'aliments anuals.

La pobresa creix arreu, també a la Unió Europea.

salut o per avaries o accident? Unes altres dades alarmants són les que han aportat INDESCAT o els informes d'ECAS. Són dades demolidores: les persones que viuen en el llindar de la pobresa a Catalunya són 1 de cada 5; els ciutadans que es troben en situació de pobresa severa són el 4,98% (quasi 4 punts més que al 2008 que era del 1,15%); i, finalment, gairebé el 60% de les llars catalanes tenen serioses dificultats per arribar a final de mes. Unes dades que no ens poden fer oblidar que un 13,7% dels catalans són pobres, malgrat que tinguin feina, un punt superior al de l'Estat i 6 punts per sobre dels treballadors pobres que hi ha en el conjunt de la Unió Europea. Una Europa que sembla oblidar o que passa a segon pla l'article 25 de la Declaració Universal dels Drets Humans el qual fa referència, entre d'altres, al dret de tota persona a tenir assegurats l'alimentació, l'habitatge, l'assistència mèdica i el vestit.

Les dades de pobresa propera, la de casa nostra, no poden amagar que la pobresa extrema ha disminuït a escala global, però a la vegada aquesta s'ha generalitzat. Avui la Unió Europea, la que va apostar per la pau, el progrés i la llibertat, està farcida de pobres: gairebé 79 milions d'europeus viuen

per sota del llindar de pobresa. Persones per a les quals disposar dels recursos requerits per poder accedir als serveis bàsics esdevé una quimera diària. Una pobresa polièdrica. Cal tenir en compte que una de les seves cares la conformen els joves amb greus dificultats per independitzar-se i traçar el seu futur. Sovint es veuen obligats a emigrar per poder treballar, ser reconeguts o desplegar el seu talent.

El món a escala macro ha progressat, però a escala micro la pobresa creix davant la mirada hipòcrita i el luxe exagerat d'uns pocs, si és que algun cop el luxe no és exagerat quan hi ha persones que moren de fam. Les paraules buides, la retòrica i la demagògia s'imposen a la requerida solidaritat, la distància entre 'el dir' i 'el fer' creix. Veure el patiment de milions de persones, els somnis trencats, la soledat que envolta sovint la vellesa o el sobreviure de molts en lloc del viure, ens fa pensar en les paraules de Yubal Noah Harari² quan ens recorda que la humanitat, l'*homo*, porta 200 anys a les fàbriques i oficines, uns 10.000 anys com a pagès i més de 2 milions com a caçador i recol·lector. El pes de l'evolució, de caçadors/depredadors pesa molt en nosaltres. Ens condiciona tant que fa que ignorem el sofriment dels qui ens acompanyen o que deixem enrere aquells que no tenen la capacitat o els recursos per continuar avançant. Què són, en definitiva, uns centenars d'anys en el si de milions d'evolució?

La responsabilitat davant de la pobresa

El cert és, doncs, que els humans han desenvolupat la ciència i la tecnologia i han

² Yubal Noah Harari és professor d'història de la Universitat de Jerusalem i autor del llibre *De animals a dioses. Una breu història de la humanitat*, un llibre indispensable per entendre el rerefons del que està passant en aquest intrigant i canviant viatge de la humanitat, des que el foc ens va fer perillous, les contradiccions crearen la cultura i la ciència ens va convertir en els amos de la creació.

estat capaços de crear un ecosistema que ha permès que la humanitat creixés exponencialment³. Cada cop l'esperança mitjana de vida creix. Cal retornar, però, als orígens, tot recordant que junts podem fer més que isolats. Consegüentment no podem ignorar l'altre i hem d'incentivar la solidaritat, no pas entesa com a caritat conjuntural, sinó una solidaritat que hauria de fer-se present tothora i impregnar les nostres actuacions. Fer-ho comporta, en primer lloc, un compromís real i determinat de lluitar contra la pobresa. Comporta també acceptar que els ciutadans amb més recursos, aquells que vivim en societats amb alts nivells de vida, tenim la responsabilitat d'exigir als nostres governs que actuïn d'acord amb els principis inspiradors arrelats en l'humanisme, ja que com explicita el professor de la Universitat de Yale Thomas Pogge⁴ *els ciutadans dels països rics som responsables del que els governs fan en el nostre nom*.

Exigir, però, a les Administracions no és suficient, ni tampoc ho és delegar la nostra responsabilitat a les organitzacions que es dediquen específicament, amb petites aportacions dels ciutadans, a donar suport als necessitats i a lluitar contra la pobresa. Cal ser coherent i actuar en conseqüència de manera que les nostres paraules, valors i creences siguin coherents amb les nostres actuacions.

³ La població humana ha crescut significativament i de forma accelerada en els darrers 100 anys: 1000 aC, 50 milions d'humans; 1000 dC, 310 milions; 1800 dC, 978 milions; 1900 dC, 1.650 milions; 1950 dC, 2.500 milions; 1975 dC, 4.068 milions; 2000 dC, 6.070 milions; 2010 dC, 6.860 milions; 2015 dC, 7.376 milions. Quant al futur s'estima que el 2050 s'arribarà als 10.000 milions dels quals 1 de cada 5 tindrà més de 60 anys (ara és 1 de cada 10) la qual cosa comporta que hi haurà més persones grans que menors de 15 anys.

⁴ Thomas Pogge és filòsof i director del *Global Justice Program*. Defensa fermament que la pobresa mundial avui es pot eradicar, cosa que no es podia fer uns anys enrere. Per aconseguir-ho afirma: *cal pressionar els governs dels països del primer món perquè revisin els acords internacionals amb l'objectiu que el tercer món pugui participar en el creixement econòmic global*.

El filòsof Thomas Pogge afirma que avui és possible eradicar la pobresa.

El document de la Conferència episcopal espanyola

Crec que, en aquesta obligada recerca de la coherència pròpia, cal llegir el document *Església servidora del pobres* aprovat per la Conferència episcopal espanyola el passat 24 d'abril de 2014. Un document amb el qual l'Església oficial va voler compartir la seva preocupació enfront del sofriment de moltes persones. Aquest sofriment augmenta en sumar-se als factors econòmics els principis ètics i les prioritats d'una societat consumista i poc reflexiva on prima l'acumulació de riquesa enllà de les necessitats previsibles o imprevisibles del futur en un marc de plena confortabilitat i seguretat. Una societat on predomina més un model d'economia financera que no pas l'economia productiva, com s'evidencia en el fet que gairebé el 90% del total dels recursos financers mundials estan destinats a processos especulatiu, que no generen valor col·lectiu i frenen la vertebració del futur. El document explicita la nova realitat en què estem immersos i reconeix que, tot i que s'ha incrementat la generositat i la solidaritat de moltes persones, els re-

ursos i actuacions no són suficients davant de l'enorme magnitud de la pobresa. Cal despertar-nos i actuar, un fet que es sintetitza en les paraules del Papa Francesc quan ens diu: *cal reflexionar sobre la misericòrdia corporal i espiritual, per despertar la nostra consciència, a vegades adormida davant del drama de la pobresa.*

El contingut del document, amb alguns matisos, de ben segur que molts el signaríem. Ajuda a posar en evidència les incoherències en la forma d'actuar, tant d'alguns dels qui subscriuen i promouen el mateix document, com de totes les persones que volen ser, tal com explicita la declaració de la UNESCO de 1982, éssers específicament humans, racionals, crítics i èticament compromesos.

El compromís ètic en els moments actuals

Ser persones "èticament compromeses" comporta assumir que cal posar la persona i les relacions interpersonals en el cor de tota actuació. Des de l'humanisme o des de la fe en el missatge de Crist i de les seves ensenyances hem de tenir molt present l'afirmació següent: *estima i tracta als altres com voldries que els altres et tractessin a tu.* Sens dubte sols movent-nos en els valors humanístics

El Banc dels Aliments és una de les institucions que intenta afrontar la pobresa més extrema.

podrem capgirar la situació de pobresa, un humanisme arrelat en la majoria de les filosofies i religions que entenen que cal basar les relacions entre els humans en principis d'equitat o el que és el mateix: *no imposis als altres el que no t'exigeixis a tu mateix* en paraules del filòsof xinès Confuci (551aC – 479aC).

Ser èticament compromesos, a títol individual, consisteix a afrontar la situació de pobresa creixent del món en el seu conjunt, enfront de la indiferència d'alguns i el manteniment dels hàbits d'altres que continuen malversant com si res no passés. La pobresa s'ha incrementat i la precarietat, com a germen primigeni de la pobresa, també. La precarietat s'ha accelerat amb la greu crisi econòmica, social i de valors en què encara està immersa Europa. Aquesta precarietat, però, té unes arrels molt profundes i ramificades que s'alimenten, d'una banda, en la disminució dels llocs de treball en ser desplaçat el factor humà per la tecnologia i les màquines cada cop més autònomes i amb més capacitat de presa de decisions complexes i no predeterminades; i, de l'altra en la liberalització mundial del comerç i la lliure circulació de capitals, sense que existeixi com a contrapès un model de govern global. La seva absència i la manca d'una regulació de les plusvàlues pel moviment de capitals i de productes entre mercats asimètrics i sense harmonitzacions fiscals, no fa altra cosa que incrementar la distància entre rics i pobres i fer créixer l'acumulació de recursos en unes poques mans. Si ens centrem a Espanya aquest fet queda palès en constatar que les 20 persones més riques de l'Estat posseeixen una fortuna propera als ingressos del 30% dels més pobres (uns 14 milions de persones), segons explicava fa uns mesos Oxfam. Sense oblidar que a la UE, des del 2007, està desapareixent lentament la classe mitjana, especialment a Espanya. Un col·lectiu de persones que ha estat durant

Oxfam és una altra organització que lluita contra la pobresa arreu del món.

dècades la columna vertebral de la societat, tal com denunciava la OIT en el seu informe sobre el treball del 2013: *el volum de la classe mitjana europea, dinàmica, estable i amb poder adquisitiu ha disminuït de forma preocupant*. Un nou entorn en el qual s'incrementa la desigualtat.

Vivim en un entorn econòmic on disposar de recursos atorga una capacitat d'acumulació cada cop més allunyada del requerit progrés econòmic i social compartit i sense exclusions. Un món desigual en el qual sembla esvair-se l'anhelada igualtat d'oportunitats, on es confon llibertat amb individualisme i en el qual s'oblida, de forma accelerada, que la pròpia felicitat i el propi benestar només es troben quan perceps que els altres estan bé i són feliços.

Davant de la pobresa i els drames humans no hi ha altra alternativa que fugir de la hipocresia i ser íntegres en plenitud, la qual cosa vol dir fer coincidir els nostres pensaments i les nostres paraules amb les nostres accions. No fer-ho és no ser èticament compromesos i és una indignitat. I ho és molt especialment per a tots aquells que es proclamen seguidors de Crist i que afirmen abraçar els principis inspiradors de la Germandat de Poblet.

Antoni Garrell

SHAKESPEARE: LLUM I TENEBRA

El doctor Salvador de Brocà, membre de la Germandat, actualment professor de filosofia a Poblet i a l'Institut Superior de Ciències Religioses, ens ofereix un article sobre Shakespeare.

Un context de crisi

L'obra de William Shakespeare (1564-1616) es troba a mig camí del Renaixement i de la cultura del Barroc. Les noves certeses, les seguretats, sovint ingènues, del segle dels descobriments geogràfics, de l'extensió de l'Estat nacional arreu d'Europa, de la Reforma de Luter i de Calví i de la Contrareforma catòlica comencen, en aquests anys, a entrar en crisi amb una inesperada rapidesa. Una crisi múltiple. Crisi religiosa, amb la ruptura de la cristiandat que es palesarà en tres grans fets històrics: la rebel·lió de Martin Luter (1483-1546), el concili de Trento (1545-1563) i la guerra dels Trenta Anys (1618-1648); crisi econòmica, causada per la inflació provocada per l'or importat d'Amèrica i pel desequilibri demogràfic; crisi intel·lectual, provocada per la destrucció de la noció medieval sobre el cosmos i la consegüent geometrització de l'espai, que van anar obrint la perspectiva d'un univers indefinit. Pensem en la moderníssima visió de Pico della Mirandola i de Giordano Bruno, en la qual aquest univers ja no està unit per subordinació natural, sinó que s'unifica per la identitat de les seves lleis. Com a rerefons de tot això cal esmentar el marc ambiental d'un humanisme renovador, però alhora parcialment arcaïtzant, que redescobreix les llengües clàssiques en el moment del despertar de les llengües nacionals.

El concili de Trento.

Ara bé, els escrits de Shakespeare presenten encara una empremta fortament medieval. L'eix que els articula i travessa és la visió del món d'una estructura ordenada, on Déu, creador, jutge i pare, manté l'univers en equilibri. Entre l'Altíssim, el punt més elevat, i els éssers inanimats, el punt més baix, es troba l'home, a la vegada vulnerable i angèlic, posat al bell mig, amb la possibilitat d'enfonçar-se en la degradació i en la més abismal misèria moral per la seva pròpia condició d'ésser creat, finit i temporal. La clau de tota la vida està en l'harmonia, en la jerarquia, en la subordinació espontània de l'inferior al superior, la qual cosa queda constantment al·ludida pel tema de les correspondències i sovint simbolitzada per la música i la dansa.

Des de la filosofia pitagòrica fins a Alexander Pope (1688-1714), la posició central de l'home a la creació, una cruïlla on convergeixen totes les vies, tenia la bàsica funció d'unir tots els éssers creats, i a la vegada, de superar l'abisme entre esperit i matèria. L'home comprenia en ell mateix mostres de tots els graus de la creació, transcendia així no únicament els irracionals, sinó àdhuc els àngels, uns éssers exclusivament espirituals. En aquest sentit, Shakespeare seguia la més pura tradició medieval en fer l'elogi de l'ésser humà, tal com era, creat a imatge de Déu, en la seva situació i estat anterior a la caiguda, i tal com encara és idealment capaç d'actuar:

*Quina obra mestra no és l'home! Que noble per la raó! Que infinit en facultats! En la forma i moviments, que expressiu i meravellós! En l'acció, com s'assembla a un àngel! En intel·ligència, com de semblant a un déu! La meravella del món! L'arquetipus dels éssers!*¹

Pel que fa a l'home, doncs, Shakespeare té una visió sòlidament teocèntrica, procedent en una bona part de Filó d'Alexandria, animada per la religió cristiana i que arriba fins a l'època isabelina, després de creuar l'Edat Mitjana.

D'altra banda, es va obrint camí la noció d'un paral·lelisme del microcosmos i el macrocosmos, el qual postula que l'home (microcosmos) conté, per així dir-ho, en miniatura, tot allò que l'univers (macrocosmos) enclou a gran escala, que obeeix les mateixes lleis i manifesta idèntica estructura que la naturalesa infinita. A la tragèdia shakespeareana l'heroi i el seu univers són estrictament interdependents com hom pot veure, per exemple, a *Macbeth*. Cal recordar que la ment renaixentista contemplava tres classes d'ordre entrelaçats: ordre a l'univers, ordre

William Shakespeare, segons la Droeshout portrait de 1609.

al sistema polític i ordre a la vida humana. L'univers era entès com una enorme sèrie de miralls que multipliquen en perspectiva allò que passa a cada ordre. De tal manera que la intrusió del desordre a qualsevol punt té una automàtica repercussió a tota la resta. La nit anterior a la mort de Juli Cèsar tenen lloc fenòmens antinaturals a Roma (I, 3). Quan el rei Lear disgrega el seu regne i renega de la seva filla, acaba enfollint enmig d'una tempesta furiosa, símbol de la dislocació a la ment i al cos humà. Quan Duncan és assassinat per Macbeth ocorren estranys successos com ho relata Lennox:

Quina nit més moguda! Allà on dormíem, el vent ha capgirat les xemeneies i diu que s'han sentit gemecs

¹ W. SHAKESPEARE: *Hamlet*, II, 2. (*What a piece of work is man! How noble in reason! How infinite in faculties! In form and moving how express and admirable! In action how like an angel in apprehension, how like a god! The beauty of the world! The paragon of animals!*)

dins l'aire i crits de mort, estranys, veus que predeien, amb un terrible accent, agres revoltes i emboiradíssims esdeveniments, a punt de rebotar dins aquests dies dolorosos. L'ocell de les tenebres ha somicat tota la nit, i algú diu que la terra ha tremolat febrosa (Macbeth, II, 3)².

Orson Welles i Jeanette Nola com a Macbeth i lady Macbeth el 1948 en un dels primers films amb aquesta tragèdia de Shakespeare.

Tots els símbols shakesperians de desordre, la tempesta, la demència, la festa interrompuda, l'aparició d'allò prodigiós, són il·lustracions d'aquesta discordança. L'ordre del mal, la seva força destructora es posa ineluctablement en marxa a partir del moment en què hi ha hagut una ofensa inicial contra l'ordre del món: l'assassinat d'un germà (Hamlet), el preavis d'una revolta (Juli Cèsar), o la usurpació violenta de la corona (Macbeth).

El simbolisme poètic i l'atmosfera imaginativa d'aquestes obres tendeix a reflectir

2 W. SHAKESPEARE, *Macbeth*, II, 3: *The night has been unruly. Where we lay, our chimneys were blown down and, as they say, lamentings heard in the air, strange screams of death, and prophesying with accents terrible of dire combustion and confused events, new hatched to the woeful time. The obscure bird clamored the livelong night. Some say the earl has feverous and did shake.* Trad. cat. de Josep M^o de Sagarra.

llur significat espiritual, el conflicte exterior és símbol del conflicte intern. Els fenòmens antinatural de la terra i del cel mostren un desordre de les coses, però ensems un desordre a les ànimes dels herois.

Si prenem, a tall d'exemple, la tragèdia de Macbeth com a referent preferencial per tal de comprendre millor el que vinc dient, veurem com el fil conductor de tota l'obra és la presència del mal que desbarata la màquina de l'univers, l'harmonia del qual només pot ser restaurada mitjançant l'eliminació del confusionisme i la incertitud amb què s'inicia el primer acte. Per mitjà d'inquietants sondejors i reiterats interrogants, reflectint l'esglai, l'error, la incertitud i la perplexitat en l'ànim del protagonista, el mal es manifesta sota l'aparició de les germanes fatídiques (*weird sisters*) tot just al començament del drama, quan encara no es palesa res de directament dolent a la naturalesa de Macbeth. Tota l'entrada de l'acte primer dona el to d'aquesta perplexitat. Àdhuc els mateixos personatges semblen comunicar-se per mitjà d'interrogacions, generant un clima d'obscuritat, una atmosfera d'una persistent pesantor que no varia fins al final de l'acte.

Quan serem les tres plegades en pluges, llamps i tronades? (I, 1)

A quant estem de Forres? I qui són aquestes tan isardes i pansides, que no semblen ser cosa de la terra encara que l'habitin? Sou vivents? És que l'home no pot fer-vos cap pregunta? (I,3)

La terra té bombolles com té l'aigua i això en són, més per on s'han esvaït? (I,3)³

Com a negatiu d'un univers estructurat i harmònic tenim en Macbeth, des de l'inici, un món desolat i ombrívol, on tot

3 *When shall we three meet again in thunder, lightning or rain? (I,1)*
How far is't call'd to Forres? What are these so wither'd and so wild i their attire, that look not like the inhabitants o'the earth and yet are on't? Live you? Or are you aught? (I,3)

The earth hath bubbles, as the water has, and these are of them, whither are they vanished? (I,3). Trad. cat. Josep M^o de Sagarra

és ennuvolat, frustrant i restringit pel mal. La mateixa ambigüitat amb què aquesta es presenta, al·legòricament, queda recollit en les paraules del protagonista: *No he vist un dia que fos tan bell i lleig*, que repeteix el crit, gairebé idèntic, de les bruixes: *El bell és lleig*, de la primera escena, curulla de preguntes. Alguns dels moments més ben aconseguits de la tragèdia són en forma de preguntes com *I per què no he pogut jo dir Amén?* (II, 2). O bé, poc més endavant: *Tot l'oceà del gran Neptú podria netejar-me aquesta sang de la mà? No, la mà més aviat enrogiria les múltiples onades fent la mar verda de color vermell* (II, 2).

Macbeth i Banquo es troben amb les tres bruixes.

El crim de Macbeth presenta almenys un triple vessant respecte de la violació de l'ordre natural. És un amfitrió que mata el seu hoste acollit sota la seva protecció. És un marit que permet que la seva dona el manegui per tal d'acomplir un pla pervers; és, finalment, un soldat que gaudeix d'una especial gratitud de part del rei i del poble, per ell salvats a la guerra, però que deixa de banda aquest capital espiritual assassinant el rei i oprimint el poble. El pitjor de tot és que Macbeth es perd en plena lucidesa del que fa, assumeix la causa del desordre i cerca d'identificar-se amb l'antinaturalitat representada per les germanes fatídiques, anomenades per l'autor com les "germanes del destí". Són les Moires dels grecs, les Par-

ques dels romans, les Normes de la mitologia escandinava, al·legories del passat, el present i el futur, però també signifiquen la imatge femenina que apareix davant l'home en el decurs de la vida, la mare, l'estimada i la terra. A Macbeth, a més, se li apareixen a l'erm, símbol de l'esterilitat i la negativitat, d'una banda i dels inexplorats i llòbrecs límits de la ment humana, de l'altra.

A les tres primeres escenes de l'acte III, Macbeth, amb la més plena lucidesa, reconeix la malvestat del seu crim, en afirmar haver llançat la seva felicitat eterna a l'ene-mic comú dels homes (III, 1). La majoria de les escenes transcorren de nit, de la mitjanit al punt d'alba, per tal de crear un ambient feixuc d'irrealitat i tèrbol malson. Tenim, al llarg de l'obra, el simbolisme recurrent de la llum que manca o bé que s'apaga. Per cert, el film de Roman Polanski sobre aquesta tragèdia és, al meu entendre, la millor representació cinematogràfica de Macbeth, on la presència del mal acaba per ser tan invasora com l'horror de la consciència culpable del criminal i de la seva esposa, amb un magnífic contrapunt en el paper de les bruixes. Duncan és mort a la mitja nit, Banquo, al moment del capvespre, quan la llum es debilita, mentre Macbeth mira fixament per la finestra la tarda d'un dia més que està morint.

Vine, nit tancadora de parpelles i fixa els ulls del dia llastimós i amb sangonent i amb invisible mà anul·la i esmicola aquest gran pacte que em fa pàl·lid. La llum es torna espessa i el corb ja vola cap al bosc ombriu. El bo del dia s'ensopeix i es corba, mentre que els agents negres de la nit es drecen tots per atacar llur presa (III, 2)⁴.

Hi ha un clar coneixement per part de Macbeth de tot allò que està fent, un saber terrible i tenebrós, si bé, després de cada

⁴ *Come, seeling night, scarf up the tender eye of pitiful day, and with the bloody and invisible hand cancel and tear to pieces that great bond which keeps me pale. Light thickens, and the crow makes wing to the rooky wood, good things of day begin to droop and drowse, while night's black agents to their preys do rouse.* (Macbeth, III, 2)

crim, es va insensibilitzant progressivament. Tan bon punt ha assassinat el rei Duncan, només pot sentir un amarg menyspreu de si mateix pel que acaba de cometre:

Si m'hagués mort una hora abans de l'esdeveniment, hauria jo viscut dies feliços. Però des d'ara no hi ha res que pesi en el destí dels homes. Tot és joc. Han mort la gràcia i el renom, el vi de la vida és vessat, i ja no resta només que fargalada dins les bótes (II, 3)⁵.

A partir d'ara Macbeth s'anirà despullant, conforme accedeixi al tron, de tota la seva humanitat, i ensems, de tota esperança. Abraçat, cada vegada més, al seu destí, invocarà la fosca nit per tal que tot s'enfonsi en la tenebra i l'alliberi tal vegada del seu vincle humà. Aquest fals alliberament tindrà lloc al començament de l'acte IV, quan cerca les germanes fatídiques i es lliura a llurs sinistres encanteris. En haver pactat amb el mal, arriba finalment a la fase de mort espiritual completa, representada pels dos parlaments de l'acte V on es revela la gelada soledat en la qual penetrem en deslliurar-nos de tot lligam humà, de tot sentiment que ens impedeix de participar en l'alegria i el dolor de la vida. Hom pot comprendre que per a Macbeth la vida no sigui més que una història que ve a explicar un beneït inflat de soroll i ferotgia, que al capdavall no significa res (V, 5)⁶. El següent pas consuma la seva apel·lació al no res. *Jo ja començo a estar cansat del sol, i em ve de gust que l'univers s'enfonsi (V, 5)*. En esclatar el combat Macbeth apareix, solitari, enfrontat a l'evidència que, davant el món, ell no és res més que un animal: *M'he lligat a una estaca, ja no puc fugir, però com l'os, rebré l'atac (V, 7)⁷*. Amb aquesta pèrdua completa d'humanitat acaba

⁵ *Had I but died an hour before this chance, I had lived a blessed time; for, from this instant, there's nothing serious in mortality, all is but toys, renown and grace is dead, the wine of life is draw, and the mere less is left this vault to brag of.* (Macbeth, II, 3). Trad. cat. de Josep Mª de Sagarra.

⁶ *It is a tale, told by an idiot, full of sound and fury, signifying nothing* (Macbeth, V, 5).

⁷ *They have tied me to a stake, I cannot fly, but bear-like I must fight the course* (Id. V, 7).

la tragèdia, presentada en una rara intensitat, sota l'aire d'un estricte i rigorós malson. Com en ell sol succeir, tots són absorbits i engolits en el decurs del drama: *per a mi sols compta el que encara no és* (Macbeth, I, 3)⁸.

Tanmateix, Shakespeare dóna també un alè d'esperança: Macduff, la cara positiva de Macbeth, sanarà finalment la nació, com ho feia igualment Eduard el Confessor amb els malats. Finirà amb l'usurpador, amb l'odi a l'afirmació de la vida i plantarà a Escòcia una nova vida, per tal que la naturalesa i la continuïtat puguin retornar de bell nou.

Shakespeare és un xerraire de primera, el que els anglesos diuen a *perfect chatterbox*. La seva obra, com veié Matthew Arnold, és inclassificable, per bé que equiparable, per la seva extraordinària qualitat expressiva i el seu domini del llenguatge, amb la tragèdia grega. Un dels escassos cims de la Literatura Universal, un esplèndid jugador de paraules que mostra sense embuts el plaer de l'escriptura, la potència lírica i dramàtica amb independència de tècniques o estils, i la profunda mirada sobre l'ésser humà, irònica i compassiva, divertida i de vegades cruel, estranyament distanciada, com ho és també, amb un to més amarg, l'obra de Quevedo, i, en tot moment, lúcida. L'elegant elogi fúnebre d'Antoni a Brutus, després de la batalla de Filippos, amb què conclou Shakespeare la tragèdia de Juli Cèsar, pot valer com simbòlic epitafi al geni de Stratford on Avon: *La seva vida fou noble, i els elements, tan ben mesclats en ell, que la natura podria alçar-se i dir a tot el món: Aquest era un home* (Juli Cèsar, V, 5)⁹.

Salvador de Brocà

⁸ *And nothing is but what is not* (Id. I, 3). Trad. cat. Josep Mª de Sagarra.

⁹ *His life was gentle, and the elements, so mix'd in him, that nature might stand up and say to all the world, This was a man.* (Julius Caesar, V, 5).

LLOAT SIGUEU!

El passat 24 de maig el papa Francesc va publicar la seva darrera encíclica que porta per títol en italià Laudato si' corresponent a l'inici d'una pregària del sant d'Assís. L'encíclica està dedicada a la necessària conversió per mantenir la sostenibilitat de la Terra, tant des del punt físic com de justícia social. Ens la comenta el P. Lluc Torcal, prior del monestir de Poblet.

El clam de la casa comuna

L'encíclica *Laudato si'*, adreçada als cristians i a tots els homes i dones de bona voluntat, acull el clam de la nostra casa comuna que és també com una germana, amb la qual compartim l'existència, i com una mare bella que ens acull entre els seus braços (LS 1) i enfoca el problema d'aquest clam des d'una perspectiva netament teològica. La voluntat del Papa és invitar-nos a tots plegats a realitzar una conversió ecològica integral (cf. LS 217) que, partint de l'encontre amb Jesucrist, deixi brollar totes les conseqüències que se'n deriven. Per això la invitació de realitzar urgentment aquesta conversió no neix de modes politicosocials sinó de l'exigència que es desprèn del mateix evangeli de Jesucrist i de la seva lluita contra el mal en el món. Aquesta llum sota la qual el Papa ens fa mirar els problemes de la casa comuna, ens fa descobrir que aquests problemes no són només de tipus ambiental o de tipus social, sinó que tant uns com els altres estan imbricats mútuament i formen una veritable problemàtica ecosocial o bé socioambiental.

Quan es parla de «medi ambient», s'indica particularment una relació, la que existeix entre la natura i la societat que l'habita. Això ens impedeix d'entendre la natura com quelcom separat de nosaltres o com un mer marc de la nostra vida. Hi estem inclosos, en som part i hi estem interpenetrats. Les raons per les quals un lloc es contamina exigeixen una anàlisi del funcionament de la societat, de la seva economia, del seu

comportament, de les seves maneres d'entendre la realitat. Donada la magnitud dels canvis, ja no és possible trobar una resposta específica i independent per a cada part del problema. És fonamental buscar solucions integrals que considerin les interaccions dels sistemes naturals entre ells i amb els sistemes socials. No hi ha dues crisis separades, una d'ambiental i una altra de social, sinó una sola i complexa crisi socioambiental. Les trajectòries per a la solució requereixen una aproximació integral per a combatre la pobresa, per a retornar la dignitat als exclosos i simultàniament per a protegir la natura (LS 139).

Com que la situació ambiental del planeta és totalment insostenible, tant que, si no canviem les tendències de tots els indicadors ambientals, ens aboquem al desastre —un desastre que afectarà primer les classes més desafavorides, però que a mig termini no només seran aquestes les que patiran sinó tots els habitants del planeta—, la crisi ambiental on ens trobem immersos és al-

El papa Francesc signant l'encíclica *Laudato si'*

hora també una crisi social: una crisi social des d'un doble punt de vista, primer perquè afecta la supervivència dels homes i dones que habitem en aquest planeta i, segon, perquè és el comportament d'aquests mateixos homes i dones el que provoca aquesta crisi ambiental. Davant aquesta trista realitat el Papa exhorta a *prendre dolorosa consciència, atrevir-nos a convertir en sofriment personal allò que li passa al món, i així reconèixer quina és la contribució que cadascú pot aportar* (LS 19).

Les dades

L'aire

Les dades són força alarmants. La contaminació ambiental de l'aire que respirem ha arribat a límits totalment insans per a gran part de la població planetària (LS 20). Aquesta contaminació és un dels primers factors que contribueixen al canvi climàtic. Contaminem l'aire que respirem perquè tenim una concepció reduccionista de la realitat natural i humana: creiem –erròniament– que els recursos són il·limitats i, per tant, tot és rebutjable, inclús els mateixos humans. Pensem com a societat que només compta la capacitat d'explotar tots aquests recursos des d'un punt de vista econòmic per fer créixer les nostres finances, sense tenir en

La contaminació de l'aire, segons l'OMS, provoca càncer de pulmó.

compte cap altra mena de factor. Aquesta és una visió cega, egoista i totalment irresponsable. Davant d'aquest comportament present en la nostra societat el Papa recorda que *el clima és un bé comú, de tothom i per a tothom* (LS 23) i que per això mateix ha de ser cuidat perquè pugui mantenir-se com a tal, ara i per a les generacions futures.

L'aigua

L'aigua és font de vida: tots sabem que no podem viure sense aigua. Però la mala gestió de l'aigua és una realitat de gravíssimes conseqüències per a milions de persones. Les

La desertització i la sequera han augmentat molt en els darrers anys.

societats desenvolupades malgasten aigua com si aquesta fos un recurs il·limitat. *Co-neixem bé la impossibilitat de sostenir l'actual nivell de consum dels països més desenvolupats i dels sectors més rics de les societats, on l'hàbit de gastar i llençar assoleix nivells inaudits* (LS 27). Aquesta mala gestió agreuja les seves conseqüències quan afegim la tendència actual a privatitzar l'aigua i convertint-la en objecte de mercadeig. Tanmateix, si l'aigua és la base de la vida, aquesta ha de ser reconeguda –com afirma el Papa– com un *dret humà bàsic, fonamental i universal, perquè determina la supervivència de les persones, i per tant és condició per a l'exercici dels altres drets humans* (LS 30).

La biodiversitat

La pèrdua de la biodiversitat, que posa en perill, entre moltes altres coses, les cadenes tròfiques del món natural i, per tant, també del gènere humà, ens obliga a mirar més enllà de la immediatesa i reaccionar per canviar el signe de tendència d'aquest vector ambiental (LS 36). Aquesta pèrdua de biodiversitat es produeix, malauradament, en tots els hàbitats naturals del planeta, fins i tot en els llocs més recòndits de la Terra com són els fons oceànics. *Tot això ens ajuda a adonar-nos que qualsevol acció sobre la natura pot tenir conseqüèn-*

Ruta del riu Xabriña (Galícia). Cal tenir cura de la gestió de l'aigua —que és un bé escàs— i de la biodiversitat. Són ja nombroses les espècies extingides per l'acció humana.

cies que no advertim a simple vista, i que certes formes d'explotació de recursos es fan a costa d'una degradació que finalment arriba fins al fons dels oceans (LS 41).

El conjunt de l'univers, amb les seves múltiples relacions, mostra millor la inesgotable riquesa de Déu. Sant Tomàs d'Aquino remarcava sàviament que la multiplicitat i la varietat provenen «de la intenció del primer agent», que volgué que «el que falta a cada cosa per a representar la bondat divina fos suplert per les altres»,¹ perquè la seva bondat «no pot ser representada convenientment per una sola criatura»². Per això,

1 *Summa Theologiae* I, q. 47, art. 1.

2 Cf. *ibíd.*, art. 2, ad 1; art. 3.

nosaltres necessitem captar la varietat de les coses en les seves múltiples relacions»³. Llavors, s'entén millor la importància i el sentit de qualsevol criatura si hom la contempla en el conjunt del projecte de Déu. Així ho ensenya el Catecisme: «La interdependència de les criatures és volguda per Déu. El sol i la lluna, el cedre i la flor més petita, l'àguila i el pardal: l'espectacle de tantes diversitats i desigualtats significa que cap criatura no es basta a ella mateixa. Existeixen en dependència les unes de les altres, per a completar-se mútuament en un servei mutu» (LS 86).

Una mirada teològica sobre la casa comuna

Aquesta mirada sobre la casa comuna guanya clarividència quan es complementa teològicament des de la creença en Déu creador: *No podem sostenir una espiritualitat que obliidi el Déu totpoderós i creador (LS 75)*. Aleshores, l'univers és copsat com un misteri que invita a descobrir un missatge d'harmonia universal que evoca un misteri més profund de comunió i destí comú de tot el que ha estat creat, amb l'home al capdavant. Aquesta harmonia universal es transfigura en la relació de totes les realitats creades entre si. *En aquest univers, conformat per sistemes oberts que entren en comunicació els uns amb els altres, hi podem descobrir innumbrables formes de relació i participació (LS 79).*

La unitat de la creació esdevé el fonament de la cura de la casa comuna. Aquesta comunió de les realitats creades no significa, però, la divinització de la creació, com es proposa des d'algunes visions ecologistes ideològiques: *Això [la comunió universal] no vol pas dir igualar tots els éssers vius i treure a l'ésser humà aquest valor peculiar que implica al mateix temps una tremenda responsabilitat. Tampoc no suposa una divinització de la terra que ens privaria de la crida a col·laborar amb ella i a protegir la seva fragilitat. Aquestes concepcions acabarien creant nous desequilibris pel fet d'escapar de la realitat que ens interpel·la (LS 90)*. La unitat de la creació està

3 Cf. *ibíd.*, art. 2, ad 1; art. 3.

caracteritzada alhora per l'extraordinària diversitat dels éssers vius i del món inorgànic: una diversitat que l'enriqueix i que fa brillar amb múltiples matisos la riquesa inesgotable del Creador d'aquesta immensa meravella.

És aleshores –quan prenem consciència de la diversitat creada com un do de Déu i reflex de la seva essència– quan en el cor es desvetlla el desig d'adorar el Senyor per totes les seves criatures (cf. LS 87). Des d'aquest punt de vista s'entén per quina raó, també teològicament, cal lluitar contra la destrucció de les espècies biològiques i la degradació ambiental en general. *Per la nostra causa, milers d'espècies ja no donaran glòria a Déu amb la seva existència ni podran comunicar-nos el seu propi missatge. No hi tenim dret* (LS 33).

Degradació ambiental i dimensió social

La degradació ambiental afecta la qualitat de vida dels éssers humans. El creixement desmesurat i irresponsable ha fet insalubre la vida de moltes ciutats i indrets del planeta. Aquest creixement no és sinònim de progrés integral i, en la mesura en què no afecta totes les dimensions personals, només és capaç de generar més injustícia i exclusió social, una injustícia que ja ha adquirit escala planetària. Les raons profundes del desastre ecològic que vivim no poden sinó trobar-se en la violència que hi ha al cor de l'home i que, preocupant-se només pels propis interessos egoistes, l'encega fins al punt de posar en perill, no només la biodiversitat del planeta, sinó sobretot la seva mateixa supervivència com a espècie.

És en aquesta anàlisi on el pensament eco-social del Papa es revela com a més punyent i crític envers el model social en què (mal)viu i es presenta com a alternativa vàlida per a una renovació profunda i radical d'aquest mateix model. Si la crisi ecològica té una arrel humana, com defensa tot el capítol III, aleshores només la conversió profunda del cor de

l'home podrà començar a solucionar el problema. En aquesta anàlisi l'encíclica és atrevida i va força a contracorrent. Conscient del valor del que anomena tecnociència que *ben orientada, no sols pot produir coses realment valuoses per a millorar la qualitat de vida de l'ésser humà* (LS 103), afirma alhora, citant Romano Guardini, que *l'immens creixement tecnològic no ha estat acompanyat d'un desenvolupament de l'ésser humà en responsabilitat, valors, consciència. (...) Per això és possible que avui la humanitat no adverteixi la serietat dels desafiaments que es presenten* (LS 105). Denuncia que el problema no és tant la tecnologia en si sinó més aviat *la manera com la humanitat de fet ha assumit la tecnologia i el seu desenvolupament junt amb un paradigma homogeni i unidimensional. S'hi destaca un concepte del subjecte que progressivament, en el procés logicoracional, abraça i així posseeix l'objecte que es troba a fora. Aquest subjecte es desplega en l'establiment del mètode científic amb la seva experimentació, que ja és explícitament tècnica de possessió, domini i transformació. És com si el subjecte es trobés enfront d'una matèria informe totalment disponible per a la seva manipulació* (LS 106).

El problema rau sempre al cor de l'home que exerceix violència quan en lloc de servir vol posseir egoïstament. La conseqüència d'aquesta situació és evident: *D'aquí es passa fàcilment a la idea d'un creixement infinit o il·limitat, que ha entusiasmat tant economistes, financers i tecnòlegs. Suposa la mentida de la disponibilitat infinita dels béns del planeta, que mena a «esprémer-lo» fins al límit i més enllà del límit. És el pressupòsit fals que existeix una quantitat il·limitada d'energia i de recursos utilitzables, que la seva regeneració immediata és possible i que els efectes negatius de les manipulacions de la natura poden ser fàcilment absorbits* (LS 106). Socialment parlant el paradigma tecnològic també tendeix a exercir el seu domini sobre l'economia i la política. *L'economia assumeix tot el desenvolupament tecnològic en funció del rèdit, sense prestar atenció a eventuais conseqüències negatives per a l'ésser humà. Les finances ofeguen l'economia real* (LS 109). Les afirmacions d'aquesta anàlisi són tan clares com dures i crítiques amb el sistema socioeconòmic actual.

Per això, avui no podem deixar de reconèixer que un veritable plantejament ecològic es converteix sempre en un plantejament social, que ha d'integrar la justícia en les discussions sobre l'ambient, per tal d'escoltar tant el clamor de la terra com el clamor dels pobres (LS 49). L'escolta del clamor de la casa comuna i dels pobres ens interpel·la i exigeix de nosaltres una resposta, una resposta que s'ha de traduir en una conversió activa que incideixi en una gestió responsable dels recursos naturals que pal·liïn els efectes de l'escalfament global i millorin les condicions de vida del planeta i de tots aquells que hi vivim: en dues paraules, a viure per a una ecologia integral.

Una ecologia integral

La resposta a la crisi ecològica global que el Papa proposa passa per la conversió a una ecologia integral, és a dir, una transformació envers tot allò que és comú i que, com a tal, només amb la integració del que és comú, pot començar a resoldre's. Aquesta ecologia integral ha d'incloure en si mateix les dimensions ambientals, evidentment, però també econòmiques, socials, culturals, de la vida quotidiana... sempre amb vista a obrar per al bé comú, l'única font capaç d'assolir una justícia vertadera i perdurable, perquè el bé comú pressuposa el respecte a la persona humana com a tal, amb drets bàsics i inalienables ordenats al seu desenvolupament integral. També reclama el benestar social i el desenvolupament dels diversos grups intermedis, aplicant el principi de la subsidiarietat (LS 157); (...) En les condicions actuals de la societat mundial, on hi ha tantes injustícies i cada vegada són més les persones rebutjables, privades de drets humans bàsics, el principi del bé comú es converteix immediatament, com a lògica i ineludible conseqüència, en una crida a la solidaritat i en una opció preferencial pels més pobres (LS 158); (...) La noció de bé comú incorpora també les generacions futures (LS 159).

La pregunta més colpidora que el Papa fa en la seva encíclica la trobem al n° 160: *Quin*

típus de món volem deixar als qui ens succeiran, als infants que estan creixent? Aquesta pregunta no afecta sols l'ambient de manera aïllada, perquè no es pot plantejar la qüestió de forma fragmentària. Quan ens interroguem pel món que volem deixar, entenem sobretot la seva orientació general, el seu sentit, els seus valors. Si no està bategant aquesta pregunta de fons, no crec que les nostres preocupacions ecològiques puguin aconseguir efectes importants. Però si aquesta pregunta es planteja amb valentia, ens porta inexorablement a altres qüestionaments molt directes: Per què passem per aquest món?, per a què hem vingut a aquesta vida?, per a què treballem i lluitem?, per a què ens necessita aquesta terra? Per això, ja no n'hi ha prou de dir que hem de preocupar-nos per les futures generacions. Es requereix advertir que el que està en joc és la nostra pròpia dignitat. Som nosaltres els primers interessats a deixar un planeta habitable per a la humanitat que ens succeirà. És un drama per a nosaltres mateixos, perquè això posa en crisi el sentit del propi pas per aquesta terra.

Queda clar que la conversió ecològica integral ens afecta a tots: ens interpel·la a tots i sense l'acció de tots no es realitza, perquè la casa és comuna com comú és el bé que convé custodiar i protegir. Per això, el canvi d'actitud, la conversió, ha de ser complet i ha de mantenir-se fermament fidel: és l'única manera per no defallir davant la indiferència d'uns i el refús dels altres (cf. LS 14). La perseverança és aquí una virtut fonamental. Senzillament ens hi va la vida i

La conversió ecològica comença per cadascú de nosaltres evitant, per exemple, el malbaratament de l'aigua.

la supervivència en aquest planeta del qual som part integrant (cf. LS 2). Ara se'ns ofereix una oportunitat inqüestionable: no siguem il·lusos pensant que tot plegat són alarmismes innecessaris i que realment no és cert res del que ens diuen aquestes alarmes. Com diu el Papa: *Aquest comportament evasiu serveix per mantenir el nostre estil de viure, de producció i de consum. És la manera com té l'ésser humà per alimentar tots els vicis autodestructius: intentant no veure'ls, lluitant per no reconèixer-los, posposant les decisions importants, actuant com si no passés res* (LS 59).

Gestió responsable i contemplació

Per acabar, notem que una conversió ecològica integral conté, al meu entendre, dues dimensions característiques essencials: la gestió responsable i la contemplació, veritables camins de comunió amb la creació. Lloar el Senyor pel seus dons sense gestionar-los –creixeu i multipliqueu-vos, ens recorda el llibre del Gènesi– és irresponsable: respondria a l'acció d'aquells cristians espirituals que el Papa invita a convertir-se eco-

lògicament (LS 217). Gestionar sense lloar el Senyor dels dons rebuts és ingràt: condueix fàcilment al domini i a l'espoli, al consumidor i explotador de recursos, incapaç de posar límit al interessos immediats (cf. LS 11). El punt d'equilibri entre ambdues tendències, la que gestiona i la que contempla, rau en gestionar tot contemplant: *El món és quelcom més que un problema a resoldre, és un misteri joiós que contemplem amb exultant lloança* (LS 12). Amb la gestió que contempla es viu clarament la doble dimensió del manament de l'amor: una gestió contemplativa és una gestió respectuosa i, per tant, una gestió que té com a principi bàsic pensar en les generacions futures a l'hora de relacionar-se amb els recursos naturals, vivint aquesta relació des de la perspectiva de la caritat evangèlica envers els germans presents i futurs. Alhora, una gestió contemplativa activa la caritat envers Déu, perquè cada vegada que despleguem el nostre cor contemplant l'obra de la creació, el que fem és estimar Déu per damunt de totes les coses.

Des del coneixement integral que els diferents punts de vista aporten, el científic, el filosòfic i el teològic, convé optar definitivament i clara per una conversió profunda i decidida per l'ecologia integral, que generi una espiritualitat més rica que s'obri de manera natural a aquesta gestió contemplativa de la nostra casa comuna. Ens hi invita el Papa, ens ho exigeix la situació actual del nostre planeta. Gràcies Sant Pare!

Lluc Torcal

La conversió ecològica comporta l'equilibri entre la contemplació de la natura i la gestió correcta del medi ambient.

VETLLA DE PREGÀRIA A POBLET

La nit anterior al Congrés Laicat XXI va tenir lloc al monestir de Poblet una vetlla de pregària a la qual, acompanyats pels bisbes Jaume Pujol i Sebastià Taltavull, hi van assistir més de 250 persones. Ens ho comenta el P. Lluc Torcal, prior del monestir, que va assistir a la vetlla.

Introducció

Quatre ofrenes, quatre evangelis, quatre símbols. La vetlla de pregària amb què es va iniciar el Congrés de Laics a Poblet va anar acompanyada de quatre elements i de quatre evangelis. Quatre ofrenes que representen la vida dels laics, dels cristians, en el nostre peregrinar per aquest món. Aquest pelegrinatge, que és la vida de cadascun de nosaltres, va ser simbolitzat amb una petita processó que va conduir tots els presents, tant homes com dones, laics o preveres, des de la Sala dels cubs del Monestir a la immensa nau de l'Església abacial. A les portes de l'Església vam anar essent convocats en funció del do que dúiem: *que s'acostin els que portin un bol amb...* i després vam entrar dins aquella sagrada nau amb el bol a la mà, seguint l'ordre que s'havia configurat. Sorprenentment a l'Església no hi havia silenci, sinó soroll de carrer, d'aquell so que fan els carrers al bell mig d'un dia laborable, tan diferent del que hom sent habitualment dins d'aquella nau modelada per segles de pregària monacal. Els cants van substituir el brogit del carrer i inauguraven les quatre guàrdies de la vetlla. Ja se sap que les vetlles s'articulen en guàrdies: les que fan els soldats que defensen la ciutat emmurallada al llarg de la nit; les que fan les verges prudentes amb les seves llànties plenes d'oli quan esperen la vinguda de l'es-

pòs. I parlant de llànties, en iniciar la primera guàrdia ens van repartir la llum que va encendre les llànties que portàvem a les mans.

Primera ofrena: l'aigua

Els qui duquin un bol d'aigua... L'Evangeli de la tempestat calmada per la paraula del Crist. L'aigua que en la tempesta és símbol de força destructiva, anorreadora, ofegadora. L'aigua que desbocada és imparable: genet de l'apocalipsi que sembla mort i destrucció. Arrasa al seu pas. I la tempesta vol enfonsar la nau que solca els camins dels oceans d'aquest món. La tempesta que desorienta i ofega. I aquesta mateixa aigua, que destrueix, en presència del Crist, no només apaga la set, purifica i neteja, sinó que en Ell regenera, dóna vida nova, incorpora al cor mateix de la vida. L'aigua que es fa sagrament de baptisme. El laic, el cristià, viu enmig de les tempestes per portar la paraula del Crist que transfigura la força destructiva de l'aigua desbocada en l'aigua calmada i clara capaç fins i tot de regenerar tota la vida. El laic, el cristià, enmig del món fa present el Crist que salva pel baptisme. De la tempesta al sagrament: l'aigua. De la mort a la vida, pel Crist.

Segona ofrena: la terra

Els qui duquin un bol amb terra... L'Evangeli del fill pròdig. La terra té també aquest

Al final de la vetlla els presents, agafats de les mans, van cantar el Parenostre al voltant de l'altar i del cor.

poder destructor com l'aigua de la tempesta: quan la terra s'esquerda i engoleix tot el que abans suportava es torna també imparabla. La terra, alhora, ens acaba engolint a tots quan la mort ens visita, quan el nostre cor fa el seu darrer batec i acaba transformant-nos en la pols de la qual venim. Però la terra, que Adam ha de treballar amb la suor del seu front, quan és beneïda, enlloc de mort engendra vida: la vida del blat i la de la vinya, de les quals en surten el pa i el vi que Jesús transforma en Eucaristia. Eucaristia, sacrament de vida nova, de vida divina sembrada al cor de cada batejat, que s'arrela profundament a la terra. Eucaristia, sacrament del nou convit de les menges delicioses de la caritat, d'aquell convit que el Pare té sempre preparat per als seus fills, els qui convivint amb ell no ens adonem de la

seva paternitat amorosa i els qui allunyats de la casa pairal, famolencs, volen alimentar-se de les menges que llencem als porcs. La terra que engoleix i dona l'aliment dels porcs, és —per al Crist— la que fa germinar l'aliment dels àngels. Pel Crist, la força de la mort es transfigura en força de vida.

Tercera ofrena: les espècies

Els qui duguin un bol amb espècies... L'Evangeli de l'expulsió dels mercaders del temple. Les espècies que amb la seva olor ens embriaguen; que amb la seva flaire ens embolcallen seductorament per encegar-nos i un cop cecs, drogats pels encants del poder i del domini, de l'autosuficiència i de l'orgull, dels diners i la vanaglària, ens destrueixen i ens fan tan evanescents com els mateixos perfums que ens atrauen. Espècies, perfums

i aromes que semblen, com la tempesta i el terratrèmol, la mort d'allò que impregnen. Però també el Crist renova la virtut d'aquest element. Des del moment que aquella dona vessà el flascó de perfum als peus del Senyor, des que les espècies fregaren el cos d'aquell que el cel i la terra no poden contenir, l'aroma del Crist amara de vida tota la humanitat. I la humanitat regenerada es transforma ella mateixa en perfum de Crist per a la resta dels seus membres. L'aroma de Crist és el que puja en el cor del nou Temple de Déu d'on han estat expulsats a fuetades els embriagadors perfums dels mercaders i dels traficants que ens sedueixen amb les seves mesquineses. El perfum seductor de les espècies aromàtiques pel Crist es converteixen en aroma de Crist. Mort que canvia en vida, gràcies al Crist.

Quarta ofrena: l'oli

Els qui duquin un bol amb oli... L'Evangeli de Marta i Maria. L'oli és untuós, com untuosa és la força destructiva de la corrupció. L'afalac ens enllarda i la seva viscositat ens va frenant fins a aturar-nos en l'enganxosa xarxa de la mort. L'oli també té força destructiva com la terra, les espècies o l'aigua desbocada. Però com, l'aigua, la terra o les espècies, també l'oli esdevé, en el Crist, sagrament de vida nova: l'oli és crisma que confirma

la nostra fe, unció que guareix i enforteix el malalt, orde imprès en les mans d'aquells que per do poden transformar totes aquestes matèries en sagraments del Crist. L'oli del Crist guareix, enforteix i sembra vida nova, destruint la força destructiva de la corrupció. Vida nova que ens invita a servir els germans unguint les ferides del seu cor, tot mantenint el nostre cor reposant en la contemplació del Senyor, la part millor. L'oli que untuós afalaga, en Jesús confirma la fe i guareix les ferides. Mort i vida.

Les quatre ofrenes de la nostra vida de cristians, de la vida dels laics que viuen immersos en el món, sotmesos als atacs de les tempestes d'aquest món, remoguts pels terratrèmols que somouen tots els fonaments, temptats per la seducció del poder i dels diners, afalagats per la untuositat de la corrupció; les quatre ofrenes les hem portades a la nau de l'Església, il·luminades tota l'estona per una petita flama, la flama de la nostra fe que vol transformar tota la nostra vida i les seves vicissituds en un seguiment radical de l'Evangeli de Jesucrist, capaç de fer sortir aquesta petita llum de la nau de l'Església cap al món sencer. Per fer-ho necessitem del Crist: per això tota la vetlla l'hem feta dins la nau de Poblet, llarga i immensa, tenint la nostra mirada fixa envers la Creu que presideix l'altar, fixa envers el Crist. La mirada fixa en Crist, per poder abraçar tots els germans amb el Parenostre, com vam procurar simbolitzar al final de la vetlla. *Pare nostre que esteu en el cel...*

Lluc Torcal

Aigua, terra, espècies i oli: les quatre ofrenes simbòliques de la vetlla.

MOSSÈN MANUEL CLARET

Durant el darrer trimestre de l'any 2015 s'ha reunit a Roma el Sínode dels bisbes presidits pel papa Francesc per tractar diversos temes sobre la família. Tot i que l'entrevista ha tingut lloc a finals de setembre, abans de la celebració del Sínode, ens ha semblat oportú conèixer l'opinió de mossèn Manuel Claret delegat de pastoral familiar de l'arxidiòcesi de Barcelona. L'entrevista per a nosaltres el P. Octavi Vilà, monjo de Poblet

Manuel Claret i Nonell (Barcelona 1939) és actualment rector de la parròquia de la Verge de la Pau a Barcelona, Delegat Diocesà de pastoral familiar i director de l'Organisme Benèfic Assistencial, fundat pel beat Pere Tarrés. Estudià al seminari de Barcelona, va ser ordenat prevere l'any 1962 i obtingué el doctorat en teologia moral l'any 1994 a la Facultat de Teologia de Catalunya amb una tesi que porta per títol L'amor, la sexualitat i la fecunditat en el Magisteri de l'Església. Ha dedicat gran part de la seva vida a l'activitat docent com a professor del sagrament del Matrimoni a la Facultat de Teologia de Catalunya on ha estat cap del Departament de Moral i de Doctrina catòlica i també ha impartit Religió Catòlica a l'Escola de Magisteri de la Universitat de Barcelona. Va ser director de Càritas Diocesana de Barcelona. És un dels grans experts a Catalunya sobre moral familiar i conjugal.

Mossèn Manuel Claret.

Mossèn Claret, com creu que acull avui la nostra societat el missatge moral de l'Església?

Tal com s'ha demostrat en les preguntes que es van formular als cristians arran de la preparació del Sínode, el magisteri moral de l'Església està força desprestigiada. Una majoria de cristians –sempre hi ha minories que li són fidels– es pot dir que “passen” quan es troben amb problemes morals sobre els quals haurien almenys de preguntar-se què en pensa l'Església.

Com hauria de ser el magisteri moral de l'Església?

En primer lloc hauria de quedar clar que la moral conjugal i personal ha d'estar fonamentada en l'amor. La moral cristiana és i ha de ser una moral de l'amor. Això no és una porta oberta a la permissivitat, tot al contrari. L'amor és sumament exigent, delicat. És camí de perfecció. Ha de ser en segon lloc una moral personalista, allunyada de tot rigorisme i legalisme. Ha de ser una moral evangèlica, fonamentada en la Paraula, sense interpretacions fonamentalistes. Finalment hauria de ser una moral fonamentada en el ser de l'home i que respongui al seu creixement humà i espiritual. Aquestes haurien de ser les ratlles vermelles que no s'haurien de traspasar.

Segons les dades que s'han filtrat de l'enquesta que ha promogut el papa Fran-

cesc entre els fidels abans del Sínode sobre la família, sembla que la majoria dels creients no fa pas massa cas del contingut de l'encíclica *Humanae vitae* del beat Pau VI. A parer seu, hi ha un abans i un després en la influència del magisteri eclesial en la moral dels catòlics a partir d'aquesta encíclica? Va significar realment una mena de trencament moral en la pràctica dels fidels pel que fa a les relacions conjugals? Creu que caldria un nou document magisterial al respecte?

És cert que amb el contingut o "norma" de la H.V. comença la gran crisi del Magisteri. Les causes són moltes, entre d'altres que la "norma" moral demana més que la mateixa naturalesa perquè cada acte conjugal no és fecund. Tanmateix l'encíclica demana obertura a la vida en cada acte conjugal, fins i tot quan s'utilitza el mètode anomenat "natural" per evitar-la. Sembla que la moral conjugal de la H.V. sigui de caire biòlogista, en continuïtat amb l'encíclica *Casti connubi* (Pius XI, 1930), i no deixa espai a la decisió de la consciència formada, darrera instància de la moral personal i conjugal.

Quins són els límits, la línia vermella, com es diu ara, en temes de moral en els quals l'Església mai no canviarà el discurs perquè són realment fonamentals?

Les ratlles vermelles on l'Església no canviarà mai el discurs són les següents: la moral ha d'estar fonamen-

tada en la Paraula de Déu, en la llei natural, en la Tradició i en el Magisteri. Tanmateix el problema és com s'interpreta la Sagrada Escriptura i què cal entendre per llei natural. També cal establir clarament quina és la veritable Tradició en la doctrina dels Pares de l'Església, i de quin Magisteri es tracta. No té el mateix valor una definició *ex cathedra* que *ex fenestra* del dimecres. No tot Magisteri és infal·lible i aleshores existeix el perill d'una manipulació del Magisteri.

S'ha dit que l'Església viu una nova primavera. Quin pot ser l'abast real del papat

del Papa Francesc en aspectes morals? Hi ha una oposició real en aquest camp dins l'Església a les postures que apunta el Papa Francesc?

El proper Sínode ha d'obrir camins per a tot els allunyats de l'Església per causa de problemes morals, principalment de caire sexual. (*Recordem que l'entrevista ha tingut lloc a finals de setembre, abans del Sínode*). Si no hi ha resposta positiva als problemes que el mateix Sínode ha plantejat, la decepció podria ser important i podria comportar una crisi com la que va provocar la H.V. Ha estat el mateix Papa qui ha posat els problemes als quals s'han de donar respostes sobre la taula. Han

sorgit veus que en nom de "l'ortodòxia doctrinal" s'oposen a revisar la postura oficial.

«...hauria de quedar clar que la moral conjugal i personal ha d'estar fonamentada en l'amor. La moral cristiana és i ha de ser una moral de l'amor.»

« Les ratlles vermelles on l'Església no canviarà mai el discurs són les següents: la moral ha d'estar fonamentada en la Paraula de Déu, en la llei natural, en la Tradició i en el Magisteri »

«Si no hi ha resposta positiva als problemes que el mateix Sínode ha plantejat, la decepció podria ser important i podria comportar una crisi com la que va provocar la H.V.»

Es pot afirmar, pel que sabem, que hi ha un corrent obertament contrari a la proposta del Papa dins de l'Església.

En temes de moral, es poden esperar canvis en la postura de l'Església?

Es poden esperar canvis en la doctrina moral? Al llarg de la història se n'han donat. El canvi de valoració moral sobre els diners i el concepte d'usura, per exemple. Sobre com entendre la propietat privada; a propòsit de la doctrina del matrimoni segons el Vaticà II, que assumeix l'amor com a valor suprem; sobre la guerra justa, la pena de mort, la violència, etc. La vida és dinàmica, apareixen problemes nous i perspectives noves. Les ciències humanes han avançat i no es poden marginar. La moral ha de tenir present el conjunt del que anem sabent sobre els humans per poder fer una anàlisi vàlida de la realitat i de la seva moralitat.

Tot i que aquesta entrevista sortirà després del Sínode sobre la Família, goso preguntar-li ara (setembre del 2015) què n'hem d'esperar? Canvis simptomàtics o un canvi en el llenguatge, un canvi d'estil sense un canvi substancial?

És perillós fer de profeta. Tanmateix jo crec que ha d'obrir camins. No pot oferir tan sols paraules de caire "espiritualista" com s'ha fet moltes vegades. Ac-

tualment als qui no compleixen la disciplina de l'Església, se'ls remet a la misericòrdia de Déu. En molts casos s'aplica la moral de manera estrictament objectiva. El Sínode no ha estat convocat per repetir el mateix de sempre. En cas contrari no valia la pena haver-lo convocat.

«La moral ha de tenir present el conjunt del que anem sabent sobre els humans per poder fer una anàlisi vàlida de la realitat i de la seva moralitat.»

«El Sínode no ha estat convocat per repetir el mateix de sempre. En cas contrari no valia la pena haver-lo convocat.»

«...hem de procurar que els fidels es mantinguin en comunió amb l'Església i alhora segueixin el dictat de la pròpia consciència. L'Església a hores d'ara ja no pot imposar principis. Els ha de proclamar i n'ha de donar raó...Cal tenir, però, en compte que la decisió definitiva pertany en exclusiva a la consciència de la persona.»

Vostè va vehicular les enquestes prèvies al Sínode que es varen fer als fidels de l'Església de Barcelona. Quins varen ser, a parer seu, els principals problemes que s'hi apuntaven?

Jo no vaig pas vehicular les enquestes de la diòcesi. Vaig tenir, però, la possibilitat de poder-ne conèixer els resultats. En destaco els següents: petició d'un replantejament per part del Magisteri de temes de moral conjugal i sexual; reconeixement del poc coneixement de la Paraula de Déu per part dels fidels laics; petició que els divorciats i tornats a

casar tinguin accés a rebre l'eucaristia; acceptació d'una nova unió conjugal en el cas de fracàs irreversible del primer matrimoni; i, finalment, la necessitat de reflexionar sobre la situació dels homosexuals en l'Església. En principi aquestes peticions no eren tan sols de Barcelona. Han estat les propostes majoritàries

d'una gran quantitat de respostes. Es podria dir que per primera vegada hi ha hagut un Papa que s'ha pres seriosament el *sensus fidei*.

Com a rector de parròquia i professor de moral a la Facultat de Teologia de Catalunya, quin creu que ha de ser el tipus de mestratge que l'Església ha de transmetre avui a la societat actual en temes de moral? Com viu un rector en contacte directe amb els fidels la recepció del Magisteri eclesial en temes morals?

Com a rector d'una parròquia crec que ens hem de moure en diverses direccions. Cal parar atenció a les persones que demanen orientació. Cal ser conscient que tenim el deure de ser educadors de consciències, evitant tota imposició i manipulació. Hem d'ajudar les persones, en les seves decisions, a ser fidels a l'evangeli; hem de procurar que els fidels es mantinguin en comunió amb l'Església i alhora segueixin el dictat de la pròpia consciència. L'Església a hores d'ara ja no pot imposar principis. Els ha de proclamar i n'ha de donar raó. El Magisteri ha de proposar i il·luminar la realitat i les consciències. Cal tenir, però, en compte que la decisió definitiva pertany en exclusiva a la consciència de la persona. És evident que hi ha principis de moral cristiana. Si aquests es neguen hom s'exclou de la comunitat de fe.

Com veu la reforma dels procediments d'anul·lació del matrimoni recentment establerts pel Papa Francesc? És una solució? Una sortida davant dels molts entrebancs que hi pot haver en el Sínode en aquest tema? Creu vostè que avui es podria interpretar que la mort irreversible de l'amor entre dues persones casades, d'acord amb l'anomenat privilegi paulí, podria ser raó d'anul·lació matrimonial?

« És a dir que si en un matrimoni un dels membres es convertia a la fe i l'altre no, el no creient es podia separar »

La reforma dels procediments matrimonials era una petició de molts jutges eclesíastics. Per què els processos havien de passar per dos tribunals i sis jutges? Es curiós que un tema que en principi havia de ser objecte d'estudi del Sínode ha estat decidit en part, pel mateix Papa. Crec que és un signe que la problemàtica que s'ha de

reflexionar en el Sínode no és inamovible.

El privilegi paulí és molt curiós. Com és prou conegut, l'anomenat privilegi paulí el trobem a la primera carta als Corintis (7, 15) on, quan Pau es refereix als matrimonis mixtos entre creients i no creients, diu: *si el no creient es vol separar, que se separi; en aquest cas, el creient, ja sigui el marit o la muller, no queda lligat: Déu us ha cridat a viure en pau. És a dir que si en un matrimoni un dels membres es convertia a la fe i l'altre no, el no creient es podia separar.* On és el fonament evangèlic d'aquest privilegi? Si és el "bonum fidei", no es podria estendre a moltes situacions conjugals? No fa gaire temps un eminent cardenal afirmava que el Papa podria utilitzar el privilegi paulí per solucionar situacions irregulars de parella.

« Cal que els preveres abandonin la postura de jutges i siguin administradors, com Jesús, de misericòrdia. »

Com compaginar doctrina moral i misericòrdia, és a dir, uns valors morals d'acord amb el magisteri eclesial i un exercici decidit de la misericòrdia davant dels homes i les dones en exemples concrets com la sexualitat i la reproducció?

En l'exercici de la pastoral no es fa altra cosa que aplicar la misericòrdia especialment en relació a situacions complicades de problemes sexuals i conjugals. És el que feia Jesús amb els qui acudien a ell per a trobar

comprensió. Cal que els preveres abandonin la postura de jutges i siguin administradors, com Jesús, de misericòrdia.

Poden canviar els posicionaments de l'Església respecte a l'avortament o a les tècniques de reproducció assistida en tant que es produeixen nous descobriments per part de la ciència? Pot canviar la postura de defensar l'existència d'una persona completa des del moment inicial de l'òvul fecundat?

El problema de l'avortament és radicalment distint del de la reproducció assistida. Des del punt de vista ètic cal distingir la "no vida" de la vida. Respecte a l'avortament també cal tenir clar què s'ha d'entendre com a tal. En el cas d'un fetus sense cervell, sense pulmons, amb RH que posa en perill la vida tant del fetus com de la mare, crec que cal una reflexió més profunda d'acord amb la ciència actual. Respecte a la reproducció assistida també cal fer moltes precisions. És distint, moralment parlant, la fecundació homòloga –amb semen del marit– de l'heteròloga –amb semen d'un donant anònim. Certament que l'Església no n'accepta cap. Tanmateix no es pot negar que en tots els processos de la fecundació homòloga hi ha un procés d'amor dels pares en la valoració de la vida i de la família. El problema és si, com deia Pius XII, l'acte conjugal és essencialment necessari, irrenunciable i volgut per Déu per engendrar una nova vida. En la fecundació he-

teròloga, en canvi, hi entren elements fora de la parella, que des del punt de vista ètic repugnen. Presenten seriosos interrogants.

Com veu el paper dels laics en l'Església? En concret com veu el paper de la dona dins de l'Església i com creu que hauria d'evolucionar? Creu realment que

hi ha seriosos arguments teològics que impedeixin l'ordenació de les dones?

El Concili Vaticà II deixa clar el paper dels laics, sense fer distincions entre homes i dones. Crec que la teologia del laïcat encara no s'ha desenvolupat del tot. El fet de la manca de preveres ajudarà a la promoció i consciència del laïcat en la comunitat. Són moltes les tasques que actualment assumeix l'estament clerical i que els laics podrien assumir com a pròpies. Respecte al sacerdoti de la dona, el papa sant Joan Pau II

va declarar el tema com "doctrina definitiva". Des del punt de vista teològic, com es pot valorar aquesta nova nota doctrinal? És comparable a un dogma de fe? Doctrina definida? Són molts els qui creuen que hi ha seriosos arguments teològics per acceptar l'ordenació de les dones. Crec que el debat continua obert.

Com veu i valora el paper dels nous moviments eclesials? Estem en el segle dels moviments eclesials com varren ser altres segles els dels ordes monàstics, mendicants o els dedicats a l'ensenyament o la sanitat? Són els nous moviments eclesials la resposta de

---

« Són moltes les tasques que actualment assumeix l'estament clerical i que els laics podrien assumir com a pròpies. »

« Són molts els qui creuen que hi ha seriosos arguments teològics per acceptar l'ordenació de les dones. Crec que el debat continua obert. »

« Em fa pena comprovar un cert moviment de caire tradicionalista de certs grups i d'alguns preveres de les noves generacions. »

---

l'Església als reptes de la nostra societat?

Crec que el fet és comparable al que succeí amb els moviments mendicants. No es pot negar el seu valor i tampoc no es pot rebutjar el carisma que poden tenir. L'Església hi manifesta la seva pluralitat i riquesa. L'Església és viva i, segons els temps, es requereixen respostes diverses davant dels canvis de la societat. Crec, però, que aquests moviments han de ser humils. D'una banda no s'ha de creure que constitueixen la solució definitiva al problema de l'evangelització del món modern; i, de l'altra, han d'evitar tancar-se sobre si mateixos. Han d'estar oberts i formar part de la comunitat.

Dins de l'Església sembla evident que hi ha diferents sensibilitats, per dir-ho d'alguna manera. Com creu que pot evolucionar aquesta diferència de postures i quin creu que és l'abast real d'aquestes diferències en concret en el terreny de la moral?

El problema de l'acord entre diverses sensibilitats és difícil de solucionar. Caldria una postura de diàleg que no sempre comporta disponibilitat. Em fa pena comprovar un cert moviment de caire tradicionalista de certs grups i d'alguns preveres de les noves generacions. Tot depèn de com s'entengui quins han de ser els camins de l'evangelització en el futur i com han d'estar presents en el món amb un missatge comprensible, vàlid i sense traïr l'evangeli. Pel que fa a la moral no es pot respondre a tots els problemes actuals a partir d'uns principis que no tinguin presents les descobertes de l'antropologia, la psicologia, la recerca en l'àmbit de la Patrística, les noves descobertes exegetiques

i la reflexió teològica. Es tracta d'un aprofundiment per donar resposta a problemes nous, que no troben l'adequada resposta avui en principis formulats a l'Edat mitjana.

«**Es tracta d'un aprofundiment per donar resposta a problemes nous, que no troben l'adequada resposta avui en principis formulats a l'Edat mitjana.**»

Vostè que és un prevere implicat molt directament en la societat i els seus problemes, com veu i quin sentit creu que té avui, ara i aquí la vida mo-

nàstica?

Com veig la vida monàstica? La veig com un testimoni d'espiritualitat, de fe, enmig d'un món materialitzat i dessacralitzat. Una realitat que encarna valors tot transformant-los i vivint-los com a virtuts. La vida monàstica no es pot presentar com una fugida del món. En tal cas no podria dialogar ni oferir la seva riquesa i missatge a la societat. No seria comprensible. Ha d'estar oberta a tot el que succeeix en la societat; ha de conèixer la seva problemàtica per poder oferir el que és l'experiència del Déu viu, per possibilitar l'escolta de la Paraula des del testimoni monacal del diàleg interior, del silenci, de la pregària, i des de la pobresa viscuda interiorment. El monjo ha de testificar que Déu és la seva plenitud i la seva riquesa.

«**La vida monàstica no es pot presentar com una fugida del món. En tal cas no podria dialogar ni oferir la seva riquesa i missatge a la societat.**»

Octavi Vilà

Tots els cementiris transmeten un sentiment de pau i de serenor. I també de temporalitat, perquè ens manifesten la contingència de tota la nostra existència ací a la terra. Per als cristians també són un record de la vida eterna prop de Déu. La imatge del cementiri actual de Poblet ens porta tots aquests pensaments per la proximitat que hi ha entre els qui encara hi som i les creus que amb els seus noms ens porten el record de monjos amb els quals hem conviscut llargs anys i que també han tingut fraterna relació amb membres de la Germandat. No cal fer un llistat de noms: cadascú sap els seus.

L'actual cementiri va ser recuperat l'any 1945 –ara n'ha fet al gener 70 anys– amb l'enterrament d'un dels quatre monjos italians restauradors, el P. Martino Marini, la tomba del qual veiem en primer terme al centre de la fotografia. Aquest espai era, abans del 1835, el cementiri dels conversos i el que avui hi ha enjardinat a la capçalera de l'església era el dels monjos. Fins per a la mort les dues comunitats estaven separades, cosa d'altres temps, avui sortosament superats. L'espai seguia al llarg de la nau de l'església. Al segle XVII, però, va ser escurçat en bastir-se la capella de les relíquies –avui del Santíssim. L'espai resta tancat a migdia per la muralla medieval del segle XIV. El darrer enterrament va ser fet al setembre de 2014. El 1979 es portaren des d'Arbeca les restes del P. Jaume Cercós mort el 1862.

Els alts xiprers filtren la llum, ja minvada pels alts murs que encerclen el cementiri i ajuden a donar un ambient recollit i meditatiu tot allunyant qualsevol imatge tètrica o de romàntica tristesa.

Jesús M. Oliver

Foto. Sam Soler

El cementiri dels monjos.

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De l'1 de maig al 31 d'octubre de 2015

MAIG

Dia 1, divendres: Ordenació sacerdotal de F. Octavi Vilà a la missa conventual presidida per Mons. Jaume Pujol, arquebisbe de Tarragona.

Dia 2, dissabte: Missa nova del P. Octavi Vilà a la conventual de les 8,00 h. del matí.

Dia 3, diumenge: El P. Octavi Vilà ha anat al monestir de Carmelites Descalces de Tarragona per presidir-hi l'eucaristia.

Dia 4, dilluns: El P. Maties Prades ha predicat exercicis espirituals durant 8 dies a les Religioses Esclaves del Santíssim Sagrament i de la Immaculada, de Castelló de la Plana.

Dia 10, diumenge: S'ha realitzat la 12a edició de la Trekorientació al bosc de Poblet.

Dia 15, divendres: El P. Abat ha anat a Tarragona a la cerimònia d'investiment de Paul Preston com a doctor honoris causa de la Universitat Rovira i Virgili.

Dia 16, dissabte: El monestir de Poblet s'ha incorporat a la Xarxa de Custòdia del Territori en el marc d'una jornada organitzada per aquesta entitat i ha signat 4 acords de col·laboració amb entitats locals de custòdia.

Dia 28, dijous: A la tarda Mn. Joan Torra ha donat una conferència dins del cicle sobre Orígenes.

JUNY

Dia 1, dilluns: Jornada de la Fundació Poblet dins del cicle «Repensar el segle XXI». Ha tingut el títol «La percepció que tenim del món i els seus conflictes a través de la premsa». Hi han pres part els periodistes Rafael Jorba i Castellví, Marc Marginedas, Javier Aldekoa, Nicolás Valle Morea, Sergi Vicente i Ricard Garcia Vilanova.

Dia 2, dimarts: El P. Abat i Montserrat Catalan, directora del l'Arxiu Montserrat Taradellas i Macià, han anat a Barcelona per visitar i acomiadar-se de Salvador Esteve, president de la Diputació de Barcelona.

Dia 3, dimecres: El P. Abat ha anat a Barcelona, al convent dels Paüls, per participar a la Reunió d'Abats i Provincials de Catalunya.

Dia 5, divendres: Han arribat les primeres caixes amb documents i llibres de la donació de Paul Preston a l'Arxiu de Poblet.

Dia 7, diumenge: S'ha celebrat la setena edició dels «Missatgers del Cister», una pedalada pel GR175 organitzada pel Club de BTT Francolí. El P. Abat ha beneït al matí les bicicletes participants a la plaça del monestir.

Dia 9, dimarts: El P. Abat ha anat a Toledo per assistir a la reunió del Patronat de la Fundació Casa Ducal de Medinaceli.

Dia 11, dijous: A la tarda Mn. Joan Torra ha donat una conferència dins del cicle sobre Orígenes.

Dia 25, dijous: El P. Prior ha anat al seminari de Tarragona per participar en una taula rodona sobre la nova encíclica del papa Francesc «Laudato si'», organitzada pel Departament de Mitjans de Comunicació Social de l'Arquebisbat, en presència de l'arquebisbe Mons. Jaume Pujol.

Dia 27, dissabte: Ha tingut lloc la Diada de la Germanat de Poblet. Ha començat amb la processó des de la capella de Santa Caterina i la missa conventual presidida pel P. Abat. Després, a la sala capitular, Mn. Josep Pausas i Mas ha donat una conferència sobre el tema: «La Germanat dels laics al segle XXI». Tot seguit ha tingut lloc l'Assemblea Plenària anual i la pregària del migdia a la sala capitular. El dinar de germanor s'ha fet a l'hostatgeria externa. Finalment hi ha hagut un concert a l'església, a càrrec de l'agrupació «Ibn Jafadja» de la Societat Musical d'Alzira.

JULIOL

Dia 1, dimecres: Mons. Xavier Novell, bisbe de Solsona, acompanyat d'uns escoltes de Solsona ha fet una jornada vocacional a Poblet.

El P. Prior ha inaugurat el 2n Fòrum de Felicitat i Empresa, organitzat per la Fundació Gresol, que s'ha desenvolupat al Palau de l'Abat.

El Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de la Generalitat de Catalunya, juntament amb el Grup d'Experts del Canvi Climàtic a Catalunya, han celebrat a l'hostatgeria del monestir unes jornades internes de treball.

Dia 4, dissabte: Els nebots del P. Abat Maur Esteva han donat al monestir un retrat a l'oli del seu oncle realitzat pel pintor Fernando Gómez Catón.

Dia 6, dilluns: La càtedra d'Ètica Ambiental Fundació Tatiana Pérez de Guzmán el Bueno de la Universitat d'Alcalà ha fet un curs d'estiu a l'hostatgeria de Poblet sobre les «Dimensiones éticas en nuestra relación con la naturaleza» en què el P. Prior ha explicat el procés ambiental del monestir.

Dia 7, dimarts: Carles Capdevila, director del diari «Ara», ha vingut a passar un dia complet al monestir per fer una crònica de la vida monàstica.

Dia 9, dijous: S'ha presentat el III Festival de Música Antiga de Poblet a Caixa Fòrum de Barcelona. La presentació ha anat a càrrec de Jordi Savall i del P. Prior de Poblet.

Dia 11, dissabte: Reunió a Poblet de la Junta de la Germandat. S'ha reunit a Poblet el comitè preparatori del Congrés Laïcat XXI, que tindrà lloc a Poblet a la tardor.

Dia 12, diumenge: S'ha emès una edició del programa «Signes dels temps» de TV3 on el P. Prior ha analitzat l'encíclica del papa Francesc «Laudato si'».

Dia 14, dimarts: El cap de bombers de Tarragona ha vingut al monestir per explicar el pla d'actuació en cas d'incendis que volen realitzar per a Poblet.

Dia 17, divendres: A la tarda, el P. Prior ha anat a la seu del CADS a Barcelona per participar en un jornada sobre l'encíclica «Laudato si'».

Dia 21, dimarts: Al matí el P. Abat general Mauro Giuseppe Lepori ha arribat de visita a Poblet.

AGOST

Dia 11, dimarts: El P. Abat junt amb els postulants Jurijus Šonlinskis i Llorenç Villagrà han anat al monestir de Sixena, a l'Aragó, per fer uns dies de recés de preparació al començament del noviciat.

Dia 14, divendres: Ha tingut lloc a la nit, a la plaça del monestir, el primer concert del III Festival de Música Antiga de Poblet «Les mil i una nits de músiques». Ha estat interpretat per la Capella Reial de Catalunya i Hespèrion XXI sota la direcció de Jordi Savall i el seu títol era: «Ramon Llull: Temps de conquestes, de diàleg i de conhort».

Dia 15, dissabte: Ha tingut lloc a la nit, a la plaça del monestir, el segon concert, interpretat per Hespèrion XXI i músics armenis, sota la direcció de Jordi Savall. El seu títol era: «L'esperit d'Armènia: la memòria viva de l'Orient cristià més antic, músiques de la memòria».

Dia 16, diumenge: Ha tingut lloc a la nit, a l'església del monestir, el tercer concert, interpretat per *Le Concert des Nations* sota la direcció de Jordi Savall. Han interpretat l'Ofrena musica BWV 1079 de J.S. Bach.

Dia 20, dijous: Aquest matí, a la sala capitular, després de Laudes, ha tingut lloc la vestició i el començament del noviciat dels postulants Jurijus Šonlinskis i Llorenç Villagrasa.

Dia 21, divendres: Don Gabriel Giorgetti amb un grup de 20 joves de la parròquia de San Dionigi de Milà han visitat el monestir, han celebrat l'eucaristia i han mantingut una xerrada sobre la vida monàstica amb el P. Prior.

Dia 23, diumenge: F. David Renard i F. Bernat Folcrà han anat a Roma per participar en el curs de formació monàstica que tindrà lloc a la Casa general de l'Orde Cistercenc.

Dia 24, dilluns: El P. Vladimir Gaudrat, abat del monestir cistercenc de Lerins, ha vingut a Poblet, on s'estarà fins demà.

Dia 25, dimarts: El P. Abat, acompanyat de l'abadessa de Vallbona i de la priora de Valldonzella, ha anat a Madrid per a una reunió conjunta de la Congregació de Castella i de la Congregació de la Corona d'Aragó per preparar el proper Capítol general de l'Orde.

Dia 29, dissabte: El P. Abat ha anat al monestir de Rueda, a l'Aragó, per presidir la missa en honor de sant Bernat, en la festa organitzada per l'Associació d'Amics del monestir de Rueda.

Dia 30, diumenge: El P. Prior ha anat a Roma per donar una setmana de classes sobre la «Declaració del Capítol general de l'Orde» en el curs de formació monàstica.

SETEMBRE

Dia 9, dimecres: El P. Abat i el P. Prior han anat a Barcelona per visitar Mercè Conesa, nova Presidenta de la Diputació de Barcelona.

Dia 12, dissabte: S'ha inaugurat al refector de conversos una exposició dedicada a la Bíblia de Borso d'Este. Durarà fins al dia 7 de gener de 2016.

Dia 18, divendres: Ha començat a l'hostatgeria externa i al palau de l'abat un seminari organitzat per l'«Integrated Cognition Institute» de la Fundació Poblet, sobre el tema:

«Medicina regenerativa y mejoramiento humano: ¿hacia un nuevo rol para la gente mayor en nuestra sociedad?». Ha comptat amb la presència d'una trentena d'experts interdisciplinaris. S'acabarà demà al vespre.

Dia 19, dissabte: A la tarda el P. Abat ha anat al monestir de Montserrat per assistir a la benedicció de la nova abadesa del monestir de Sant Benet de Montserrat, M. Maria del Mar Albajar.

Dia 20, diumenge: Avui s'ha començat a cantar la Pregària del Migdia amb una nova distribució dels salms i amb la música dels tons gregorians cistercencs adaptats al català.

A la tarda, el P. Abat ha anat a Lleida per a la presa de possessió del nou bisbe Mons. Salvador Giménez Valls.

Dia 25, divendres: F. David Renard i F. Bernat Folcrà han retornat de Roma després d'acabat el curs de formació monàstica.

Dia 30, dimecres: El P. Abat ha anat a Barcelona per presidir la missa d'inauguració de curs de la Universitat Abat Oliba.

El P. Prior ha anat a Lleida on ha donat una sèrie de conferències als capellans de la diòcesi sobre temes de ciència i religió.

OCTUBRE

Dia 2, divendres: Al vespre, ha començat el Congrés Laïcat XXI. A les 10 h. de la nit els participants han fet una vetlla de pregària a l'església del monestir.

Dia 3, dissabte: Durant tot el dia i en diversos llocs del monestir s'han anat desenvolupant els actes del Congrés Laïcat XXI, que ha reunit 500 assistents. Ha conclòs a les 5 de la tarda amb una eucaristia celebrada a l'església del monestir i presidida per Mons. Jaume Pujol, arquebisbe de Tarragona.

Dia 4, diumenge: El P. Abat ha anat a l'Acadèmia Mariana de Lleida per assistir al certamen literari sobre la Mare de Déu de la Junquera de la Pobla de Cérvoles.

Dia 6, dimarts: El P. Abat i el P. Prior han anat a Roma per participar en el Capítol general de l'Orde.

Dia 13, dimarts: El P. Lluç Torcal, Prior de Poblet, ha estat escollit pel Capítol general com a Procurador general de l'Orde Cistercenc.

Dia 17, dissabte: Ha tingut lloc al palau de l'abat la V Trobada d'Intel·lectuals i Professionals Catòlics, que ha tractat del tema «De què parlem quan parlem de pregar?». Hi han participat 74 persones i hi han intervingut Claire Marie Stubbermann, Alzira Fernades, Pau Tarruell, Francesc Torradeflot i Josep Antoni Boix.

El P. Octavi Vilà ha donat unes xerrades sobre l'any de la misericòrdia a la casa dels salesians de Poblet a un grup de la parròquia de Maria Auxiliadora d'Osca.

Dia 18, diumenge: El P. Abat i el P. Prior han tornat de Roma.

Dia 22, dijous: A la tarda, Mn. Joan Torra ha continuat amb el cicle de xerrades dedicades a Orígenes. Com altres anys, hi són presents algunes monges de Vallbona i els monjos de Solius les poden seguir a través d'Internet.

Dia 24, dissabte: El P. Octavi Vilà ha anat al Santuari de Santa Teresina de Lleida per participar en el V Congrés d'Espiritualitat, que tenia per títol «La interioritat habitada: el testimoni de Teresa de Jesús». Ha donat un testimoni sobre la vida cistercenca en una taula rodona amb el títol «La interioritat en el cristianisme actual».

A la nit, primer concert del III Festival Internacional Orgues de Poblet. L'holandès Ben van Oosten ha interpretat obres de Bach, Mendelssohn i altres compositors.

Dia 28, dimecres: A la tarda ha visitat el monestir el P. Bruno Marin, Abat President de la Congregació Benedictina de Subiaco.

Dia 31, dissabte: A la tarda el P. Rafel Barruè ha anat al monestir de Valldonzella de Barcelona per fer una xerrada dins d'un cicle sobre l'espiritualitat cistercenca. Ha explicat la finalitat de la «Declaració del Capítol general del l'Orde Cistercenc sobre els principals elements de la vida cistercenca actual».

A la nit, segon concert del III Festival Internacional Orgues de Poblet. L'organista holandès Jan Willem Jansen i el grup de cant gregorià «Schola Antiqua» han interpretat un programa que tenia per títol «Les tradicions de l'"In nomine" i del "Magnificat" en la música d'orgue».

PER
SOMRIURE

per FER

LA BÍBLIA DE BORSO D'ESTE

La Biblioteca Estense Universitaria de Mòdena, dipositària del còdex original de la Bíblia (que és propietat de l'Estat Italià), envia com a exposició itinerant, per a informació i cultura, el còdex facsímil de la renaixentista Bíblia de Borso d'Este. El còdex en dos volums són: un del Vell Testament i l'altre del Nou. Aquesta exposició, instal·lada al refetor de conversos o celler de Poblet, hi estarà des del 12 de setembre de 2015 al 7 de gener de 2016. Està composta de dos volums en blanc i negre (per a consulta), dos en estricte facsímil (dins de vitrines), i diversos panells verticals a tot color dels llibres de la Bíblia que van des del Gènesi a l'Apocalipsi.

La Bíblia va ser encarregada pel duc de Borso per millorar la magnificència de la Casa d'Este a Ferrara i va ser elaborada entre 1455 i 1461 per Taddeo Crivelli i Franco Russi, amb la col·laboració d'altres miniaturistes de Ferrara. Es compon de 606 fulls il·luminats en l'anvers i el revers, recollits en dos volums preciosos. Utilitza un llenguatge modern que recull les tècniques que ja s'havien expressat en el Renaixement de la Toscana i la pintura flamenca. La riquesa dels ornaments i les in-

nombrables miniatures de refinada elegància, acompanyats per les obres i els emblemes de la família Este, fan que sigui una obra mestra sense parangó. La Bíblia de Borso arriba a Mòdena el 1598, quan la cort dels Este es va mudar allà des de Ferrara, arran del retorn d'aquesta última al Papat. La propietat dels senyors d'Este es va mantenir: la Bíblia va compartir al seu costat els esdeveniments dels tres següents segles fins que l'últim propietari, la princesa Zita d'Habsburg, la va posar a la venda en una botiga d'antiquari de París. El preciós còdex va ser comprat el 1923 per l'industrial tèxtil Giovanni Treccani Alfieri (més tard fundador de l'editorial italiana Giovanni Treccani Alfieri) per la suma astronòmica de 5 milions de lliures. Després va donar la Bíblia a l'Estat italià. La "Bibla Bèla" va tornar a Mòdena, on encara es guarda gelosament a la Biblioteca Estense Universitaria.

El Comissariat de l'exposició

JORNADA SOBRE LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

El passat 16 de maig va tenir lloc una jornada molt especial sobre la custòdia de territori. Va comptar amb la presència del pare abat i del pare prior, ja que va incloure la històrica signatura de la incorporació de la Comunitat a la Xarxa de Custòdia del Territori (una entitat que agrupa associacions, ens locals i entitats de tota mena que treballen per la conservació del medi natural a Catalunya).

Després de tot el procés de conversió ecològica del conjunt monàstic, encara en desenvolupament, i de l'elaboració del Programa Cosmos Poblet, la Comunitat monàstica ha impulsat el seu compromís per tenir cura de la terra i s'ha adherit a aquesta xarxa d'entitats que treballen per tenir un territori respectuós amb els seus valors naturals.

També es varen signar tres acords amb entitats ambientals per tal de tirar endavant mesures de coneixement i protecció activa d'espècies i hàbitats. Les entitats signants són el GEPEC-EdC, una associació amb 30 anys de vida en la defensa del patrimoni natural; l'associació CEN, especialitzada en sistemes aquàtics i, en l'àmbit comarcal, el CHNCB (Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà) i l'associació d'amics del Paratge Natural de Poblet. El conjunt monàstic és un emplaçament amb molta riquesa en aquest sentit: vuit espècies diferents de ratpenats hi fan vida, hi nien orenetes i falciots... i, amb l'aplicació de mesures, encara ho serà més.

Després de la benvinguda del pare abat, de la presidenta de la Xarxa i de la Directora General de Polítiques Ambientals, els assistents a la jornada varen gaudir de la xerrada del Sr. Josep Maria Mallarach, el qual va destacar la secular relació entre comunitats religioses i la protecció del territori, així com la importàn-

cia d'implicar-se en els moviments socials que vetllen per la conservació del medi.

Diverses entitats van explicar les seves línies de treball de custòdia: la protecció dels ratpenats a les comarques tarragonines, el programa de custòdia fluvial a les muntanyes de Prades, el suport que des de l'Ajuntament de Montblanc es dona a iniciatives de recuperació del patrimoni cultural i ambiental, el Pla d'Acció per la Biodiversitat que impulsa REPSOL a les finques de la seva titularitat (amb suport d'entitats) o la importància d'activar mecanismes de conservació dels boscos madurs, van ser alguns dels exemples que van donar testimoni del paper de la societat civil en la preservació del medi.

Finalment, el P. Lluç Torcal va explicar totes les actuacions realitzades al conjunt monàstic en matèria ambiental des de l'any 2007 i va fer una breu ressenya de les que encara resten per aplicar.

Durant el mes de setembre s'ha celebrat una reunió per al desenvolupament de les accions a portar a terme, amb especial atenció a les tasques de planificació.

Xavi Buqueras

JORNADA DE PRIMAVERA DE LA FUNDACIÓ POBLET

Els murs del monestir de Poblet han acollit relats sobre els principals punts d'interès informatiu que hi ha al món. A través dels ulls de cinc periodistes que treballen a primera línia hem conegut conflictes, vivències, històries de ciutadans de diferents països i també les seves percepcions: els ponents, els professionals que observen amatents aquests ciutadans d'altres nacionalitats, d'altres països. Periodistes que fan esbossos de tendències, de titulars que vindran, de noves societats que sorgiran.

La jornada *La percepció que tenim del món i els seus conflictes a través de la premsa* dins el marc del cicle "Repensar el segle XXI" ens ha permès conèixer de primera mà dades, opinions i visions de futur amb criteri.

Als mitjans es nota l'eclipsi d'intel·lectuals i una gran presència de pensadors ràpids. Amb aquesta afirmació, Rafael Jorba, periodista i patró de la Fundació Poblet, introdueix la sessió i deixa la seva particular crítica del periodisme actual.

Àfrica, el continent oblidat, és el primer dels punts en el recorregut per un món canviant. Xavier Aldekoa, periodista del diari *La Vanguardia*, ens explica que aquest continent

té molt per oferir: *La Xina ha vist en l'Àfrica matèries primeres però també un mercat creixent per als seus productes; Europa no ho ha sabut fer, i afegeix que, en els propers anys, veurem una generació de xinesos establir-se a l'Àfrica.*

I aporta una dada: *A l'Àfrica hi ha 300 milions d'africans, al 2050 n'hi haurà 3 mil milions.* Per a Aldekoa si els problemes són reals, les solucions també han de ser-ho. Tant de bo sigui així.

A propòsit de la Xina, el fins fa uns mesos corresponsal de TV3 a l'Àsia i actual director de BTV, Sergi Vicente, dibuixa què fan i qui són els xinesos, país que ja és considerat primera potència mundial. Per a Vicente: *L'obertura del règim no està a l'agenda de la majoria de la població xinesa.* La lluita pels recursos a la Xina sortirà a l'exterior i provocarà conflictes amb altres actors internacionals, segons el periodista.

Si fa un any i mig m'haguessin dit: has de cobrir una guerra a Europa, hauria dit: impossible! Així començava la dissertació del corresponsal de TV3, Nicolàs Valle, sobre el conflicte d'Ucraïna, a la nostra Europa. Per a Valle *Putin no tem l'OTAN, tem les idees de la Unió Europea, que són les que posen en perill la idea de govern soviètic.* I pel que fa a la campanya contra el *fracking*, assegura que Rússia subvenciona els ecologistes per combatre aquesta tècnica d'extracció de gas i petroli perquè els russos temen que Europa sigui independent pel que fa a l'hidrocarbur.

La jornada continua amb el torn del periodista Marc Marginedas, periodista de *El Periódico*, tristament conegut per la seva malaurada experiència sota el segrest de l'Estat Islàmic durant sis mesos. Marginedas, els ulls del qual delaten les crueses de la guerra, fa una dissertació sobre l'origen i l'activitat

de l'autodenominat Estat Islàmic. I ens recorda que *no es parla de la guerra de Síria fins que no apareix ISIS i es converteix en una amenaça per a Occident.*

Marginedas fa una crida: *Els mitjans haurien de deixar de fer de caixa de ressonància de la propaganda de l'Estat Islàmic.* Sobre el tractament dels mitjans pel que fa a les execucions televisades de les víctimes del grup terrorista, Marginedas proposa que els mitjans facin un perfil explicant qui era aquella persona, en comptes de mostrar-ne l'execució. I conclou, contundent, que l'oblit del drama humà és omnipresent als mitjans.

L'anàlisi sobre el conflicte a l'Orient Mitjà tanca les intervencions amb el fotoperiodista Ricard Garcia Vilanova, amic i company de segrest de Marginedas. Per a

Vilanova *les primaveres àrabs van suposar un canvi de model en el fotoperiodisme i Líbia els va facilitar la feina.* Vilanova també parla de les víctimes de l'ISIS. Assegura que l'ètica respecte a les víctimes és molt subjectiva. Per a Vilanova és empatia i respecte.

La jornada acaba amb un magnífic recull de fotografies elaborades pel propi Vilanova que mostren la cruesa de la guerra a Síria.

Amb els seus 865 anys d'història Poblet ens ofereix una oportunitat per intentar comprendre què passa al nostre món. Perquè així com conèixer el passat ens ajuda a entendre el present, comprendre el present estableix les bases per intuir el que s'ha d'esdevenir.

Núria Ramírez

CURS D'ICONES

Al monestir de Poblet, entre els dies 8 i 17 de juliol, ha tingut lloc enguany un curs sobre el dibuix i l'acoloriment d'icones. Es tractava del VI Curs d'Iconografia per a iniciats (qualificat en el segon nivell), dirigit pel professor Giancarlo Pellegrini, especialista en icones orientals i titular del *Studio Iconografico Labarum Coeli* de la ciutat de Bolonya (Itàlia). L'organització i coordinació del

curs, però, va córrer a càrrec de l'especialista catalana Carme Ayguavives i Elias, la qual ha seguit diversos cursos d'iconografia i ha realitzat diverses exposicions. El tema del curs consistia a copiar la Santíssima Trinitat del rus A. Rublev, realitzada l'any 1425. Recordem un cop més que la icona és una obra d'art religiós del cristianisme oriental en què es representa de manera pictòrica, sobre un panell pla –tot i que pot ser en relleu, fet en metall o fusta (com fou en el cas del curs de Poblet)–, de Crist, d'algun dels seus misteris, de la Mare de Déu, dels sants, dels àngels, esdeveniments bíblics, etc. I com a objecte litúrgic, la icona és venerada, encensada, portada processionalment durant les celebracions, i és vista per la teologia ortodoxa oriental dins la línia sacramental.

Tomàs Tulla

DOS NOUS NOVICIS

Fra Jurijus Šonlinskis i fra Llorenç Villagrasa.

Fra Joaquim Cervera.

Per Tots Sants de l'any passat va vestir de novici fra Joaquim Cervera i Pavia (rev. PO, núm. 29, p. 75), que enguany ha esdevingut "junior" (o profés temporal) per a 3 o 4 anys.

Els dos nous novicis amb els quals Déu ens ha beneït, i que en la festa de sant Bernat (20 d'agost) han vestit l'hàbit, són: fra Jurijus Šonlinskis i fra Llorenç Villagrasa i Salvador.

Fra Jurijus va néixer a Latvija Saldus (Lituània), vingué a casa nostra per raons de feina i s'instal·là a Reus (Baix Camp). Venia molt sovint a Poblet, on s'hi trobava bé i, finalment, s'hi ha volgut quedar. És neoconvers, ja que en venir a Catalunya no era cristià i no va ser fins a la vetlla pasqual del vint-i-dos de març del 2008 que va rebre els sagraments de la iniciació cristiana (baptisme, confirmació i eucaristia) de mans de l'arquebisbe de Tarragona monsenyor Jaume Pujol.

Fra Llorenç Villagrasa i Salvador va néixer a Mataró (Maresme), on va ser batejat i confirmat. Va fer visites sovintejades a Poblet fins que, junt amb fra Jurijus, van decidir sol·licitar el postulantat (que dura sis mesos), etapa prèvia a l'any de noviciat.

Tots dos, amb bon ànim, han iniciat el seu noviciat. Que Déu nostre Senyor els atorgui la santa perseverança!

Tomàs Tulla

ELS LAICS SÓN VIUS AMB ESPERANÇA I COMPROMÍS: EL CONGRÉS DE LAÏCAT A POBLET

Ens vàrem trobar el dia 2 de novembre a Poblet, només per pregar, a la nit, després d'una setmana de treball. Vam ser més dels que l'organització esperàvem. L'Església quasi plena. Després d'haver fet un recorregut per la plaça, cadascú portant una espècia, portant al cor "els sorolls del món" que sentíem només entrar a l'Església... per posar-ho tot i per posar-nos nosaltres en mans de Déu. El pare Lluç Torcal ho explica amb tota profunditat en el seu text.

Vàrem recordar i actualitzar que fa 50 anys el Concili Vaticà II ja va proposar-nos un futur d'Església on el laïcat era imprescindible perquè la Bona Notícia de l'Evangeli fos llum i esperança per al món. I a la vegada el laïcat és la peça clau per tal que l'Església miri el món amb amor i actuï com a servidora, perquè la seva missió és servir i no pas ser servida. I l'existència d'un laïcat convençut i actiu, que se sap cridat per Déu –vocació i missió– i que sigui respectat

i apreciat, és encara una assignatura pendent a casa nostra.

Vàrem abordar el que en el treball previ, en les diferents reunions amb grups i comunitats, han aparegut com a "grans qüestions" que ens toquen i ens preocupen com a cristians en el món, laics en l'església i des de la nostra espiritualitat laïcal. Així en el Congrés i sota formes diverses (taula rodona, aportació/debat, taller) vàrem compartir i opinar sobre temes diversos. En l'eix cristians en el món es va poder triar entre diferents àmbits: les noves vivències de família, també a la llum del que encara era el proper Sínode; la presència de la fe en el món de la cultura; l'experiència de cristians que s'han compromès de diverses formes per a construir un món que volem diferent; o viure el món laboral com un espai d'experiència creient... fins a un total de set tallers, sense oblidar que el món de la pobresa canvia les nostres vides.

També, i des d'uns ulls de laics, vàrem fer una mirada a l'Església i vam abordar temes tan diversos com ho és fer més nostra la litúrgia. També refrescàrem la vocació i missió dels laics com a coresponsables, i vam compartir experiències reeixides de fer Església amb menys estructures i amb més treball conjunt... Creiem que vàrem tornar a les nostres diòcesis i a la nostra vida amb noves idees i projectes. També els joves van tenir el seu espai propi des del divendres, a la casa dels Salesians, on van compartir els àpats. Els acompanyà divendres el pare Lluç i els va aportar l'experiència de fe a la vida monàstica. Després de la vetlla de

pregària el grup “Canta la teva fe” va posar música durant una estona on s’alternava música, testimonis i diàleg. L’endemà van compartir amb tothom els tallers i en feren un de propi: “Jove, fas sentir la teva veu a l’Església i al món?” animat i conduït pels mateixos joves.

El món de l’espiritualitat va tenir diferents aproximacions: des de la pregària en la vida corrent fins al taller de dansa contemplativa –que després es féu present a l’eucaristia final, i que va posar tota la comunitat a expressar amb elegància i contenció i a través del cos allò que les paraules soles no poden expressar.

Ens varen acompanyar un bon grup de bisbes que varen venir a compartir els tallers i a presidir-nos en l’Eucaristia: els bisbes Jaume Pujol, Francesc Pardo, Joan Enric Vives i Sebastià Taltavull. El cardenal Martínez Sistachs va excusar la seva assistència perquè es trobava al Sínode de la Família. Agraïm de cor la seva capacitat per acompanyar-nos, no al davant ni al darrere, sinó, com diu el papa Francesc, al nostre costat.

I després del Congrés? Ara és el moment d’escoltar tant l’Esperit com les persones i l’Església. Farem xarxa que ajudi a continuar compartint, vivint i reforçant el nostre ser laics en el món i en l’Església. Moltes persones ens han enviat suggeriments i idees. Els laics existim, amb fe i esperança, també en aquesta Església nostra tan fràgil i pecadora, però tan portadora d’esperança. I estem convençuts que Déu continua fent-se present en el nostre món i que els nostres ulls estan destinats a descobrir-lo i a mostrar-lo.

Ho dèiem en el manifest final. El camí està obert i entre tots trobarem noves formes de caminar.

Cori Casanovas

V TROBADA D'INTEL·LECTUALS I PROFESSIONALS CATÒLICS

Els dies 16 i 17 d'octubre va tenir lloc al monestir de Poblet la cinquena trobada d'intel·lectuals i professionals catòlics. Aquest any l'encontre va portar per títol *De què parlem quan parlem de pregar?* Com en ocasions anteriors la majoria dels assistents es van trobar el divendres a les vespres monàstiques de l'església abacial del monestir. A les 8 del vespre van dedicar vint-i-cinc minuts a la meditació cristiana en silenci a la capella de Santa Caterina i, a continuació, van assistir a la pregària de Completes de la comunitat.

Mar Galceran presenta la doctora Alzira Fernandes.

La jornada del dissabte va començar amb la proposta de mitja hora de meditació cristiana també a la capella de Santa Caterina seguida de l'assistència a la missa conventual. A les 10 del matí, al Palau de l'Abat, el P. Octavi Vilà, en la seva qualitat de sotsprior del monestir i en absència del P. Abat i del P. Prior que eren a Roma en el Capítol general de l'Orde, va donar la benvinguda als 74 assistents. Tot seguit hi va haver breus parlaments del senyor Antoni Garrell, president de la Fundació Poblet que finança la Trobada, i del qui signa aquesta ressenya que va emmarcar el tema dels diversos actes del dia.

Les dues intervencions del matí van ser presentades per la senyora Mar Galceran. La primera va anar a càrrec de la senyora Claire Marie Stubbemann, de nacionalitat alemanya, doctora en teologia espiritual, que va dissertar sobre el tema *La pregària: camí de plenitud?* Després d'una breu pausa, la doctora Alzira Fernandes, de nacionalitat portuguesa, doctora en ciències religioses, va parlar sobre *Maneres i pràctiques de la pregària: les formes d'oració en l'espiritualitat d'Ignasi de Loiola*. En acabar les dues intervencions hi va haver un animat col·loqui.

Després de les ponències del matí els assistents es van desplaçar a la capella de Santa Caterina per resar, presidits per fra Lluís Solà, l'hora de Sexta. Enguany hi va haver una novetat: en acabar la pregària, i al davant de l'entrada de l'hostatgeria, els assistents, animats pel senyor Pau Tarruell, van cantar i ballar una senzilla dansa de lloanxa a Déu d'origen jueu. En acabat van passar al restaurant de l'hostatgeria per al dinar.

A la tarda, coordinats pel senyor Francesc Torralba, es van oferir tres comunicaci-

ons a càrrec respectivament del senyor Pau Tarruell, que va parlar sobre el tema *Pregar des de la música*, del senyor Josep Antoni Boix que va explicar la seva experiència de pregària en l'acompanyament de persones que es troben en situacions límits (*Pregar des de la vida quotidiana*) i, finalment, del senyor Francesc Torredelflot que va considerar les possibilitats de pregària en entorns multireligiosos o, fins i tot, com es diu ara, en situacions

“pluriconviccionals”, és a dir, situacions que incloguin persones no religioses i fins i tot atees. Després de diverses preguntes dels assistents, Francesc Torralba, a tall de cloenda, va elaborar un resum del contingut del dia. Amb l'assistència a l'hora de vespres es va donar per closa la Trobada.

Cristòfol-A. Trepal

TRES NITS D'ESTIU AMB JORDI SAVALL

Per tercer any consecutiu, el monestir de Poblet ha organitzat el III Festival de Música Antiga que té com a protagonista absolut el mestre Jordi Savall i els conjunts vocals i instrumentals que dirigeix. Van ser tres con-

certs en tres dies consecutius (14, 15 i 16 d'agost) que van permetre gaudir dels tres vessants en què el músic centra actualment la seva activitat. L'excel·lent acollida del públic constata l'encert d'aquesta iniciativa.

El primer dels concerts, celebrat a la plaça del monestir, va ser un homenatge a Ramon Llull, de la mort del qual es compleixen 700 anys. Fruit de la recerca musicològica, el repertori va permetre recompondre l'univers sonor de l'època i dels indrets on va viure el filòsof, *un temps de conquestes, de diàleg i de cohort* segons el propi músic, una època convulsa però molt rica, *una època de contactes entre cultures i religions*.

Per al segon, Savall va proposar una de les seves ja habituals capbussades en els sons de cultures més o menys llunyanes, fora per tant del que es considera el cànon de la música clàssica europea. En aquesta ocasió, Armènia va ser el centre d'atenció del mestre. Quatre músics armenis el van acompanyar per recordar la tragèdia de l'any 1915, quan el govern dels Joves Turcs va engegar una persecució per exterminar els armenis a Turquia. Un dels propòsits de Savall és contribuir a impedir que perdurin *l'oblit i la negació del genocidi*.

Finalment, en el tercer concert, ja dins de la basílica, va estar consagrat a una de les grans obres mestres del repertori barroc, l'*Ofrena Musical* de Johann Sebastian Bach, que Savall i *Le Concert des Nations* coneixen a la perfecció, entre d'altres raons perquè la van enregistrar fa més d'una dècada i des de llavors no han parat d'interpretar-la als principals escenaris del món. Es tracta d'una de les obres del que Savall defineix com a "testament" de Bach, junt amb *L'Art de la Fuga* i la *Missa en Si menor*, amb què *sembla que va voler deixar un llegat per a la posteritat*.

Pep Gorgori

INVITACIÓ A LA LECTURA

Títol: ANOCHE SOÑÉ CON LA PAZ

Autora: Dang Thuy Tram

Editorial: Temas de hoy

Anoche soñé con la paz és el diari de la jove Dang Thuy Tram, llicenciada en Medicina, que amb tan sols 24 anys exercí la seva professió al Front d'Alliberació Nacional (Vietcong). El diari recull, de 1966 a 1970, els anys més durs durant la lluita armada, l'etapa en la qual va dedicar la seva atenció i els seus coneixements a totes les persones que la necessitaven, tant a civils com a militars, a la primera línia del front.

Dang Thuy Tram va escriure dos diaris: el primer el començà el 23 de desembre de 1966, quan sortí de Hanoi cap al front; aquesta obra, però, s'ha perdut. Només ens queda el segon exemplar que comprèn, com hem dit, de 1968 a 1970. *Anoche soñé con la paz* comença el 8 d'abril de 1968 i ens explica la seva situació a la jungla, les poques medicines de què disposava i l'enyorança que sentia per la família que tenia a Hanoi. A mesura que van passant els dies, anirà creixent la seva fortalesa i ens descriurà la solidaritat que l'envolta amb escenes plenes de lirisme que ens transmeten tota la força de la vida.

El testimoni de Thuy és escruixidor quan narra la pluja de l'agent taronja sobre la població i els efectes devastadors que produeix sobre la vegetació i els animals. Ens explica cruament com aquest defoliant químic debilita les persones i quin gran esforç ha de fer per afrontar la situació. Descriu també com s'ha d'amagar amb els ferits en coves subterrànies, quan patrollen les forces contràries i com els malalts s'enforteixen davant de les penaltats. Un relat que descriu segurament el que passa a totes les guerres, però que en aquest llibre té la virtut de destacar la força i el coratge de la doctora amb els seus pacients.

El títol, que dona nom al llibre, està tret de la mateixa obra. El dia 4 de juny de 1968 Thuy escriu el somni que va tenir la nit anterior: *la nit passada vaig somniar que s'instaurava la Pau, que tornava a la meva llar i que tornava a trobar-me amb els meus éssers estimats*. Aquests són els desitjos que no es van poder complir per a ella, però sí per al país. La guerra va acabar al 1975 amb la Conferència de la Pau a París. Els acords dels Tractats de la Pau de París van deixar el Vietnam unificat.

Aquest diari fou salvaguardat per Fred Whitehurst, advocat de la intel·ligència militar a la base *Americal* de Duc Pho. Després de moltes vicissituds el seu germà el va traduir a l'anglès. Atesa la qualitat de l'obra i l'emoció que transmet, el 2005, després de 30 anys, els germans Whitehurst van tornar a Vietnam i es van trobar amb la família de Thuy per donar-los el diari. La República Socialista de Vietnam ha considerat que el diari personal de Dang Thuy és un bon exemple de descripció de la guerra, dels patiments, però també de l'esperança i de la solidaritat. Per tant ara és un text que llegeixen les noves generacions vietnamites a l'escola. Un llibre molt recomanable per l'exquisidesa de l'expressió i la profunditat del contingut.

(Lina Zulueta)

Títol: DE ANIMALES A DIOSSES

Autor: Yuval Noah Harari

Editorial: Debate (2014)

Yuval Noah Harari actualment és professor d'Història Medieval i Història Militar a la Universitat de Jerusalem. Després de doctorar-se a la Universitat d'Oxford, ha ampliat el seu camp d'estudi a la història del món i als processos macrohistòrics. Fruit d'aquests estudis ha publicat *De animales a dioses*, un assaig divulgatiu realment fascinant.

De animales a dioses explica les principals fites de la història de la humanitat, des de l'aparició de l'*homo sapiens*, fa 200.000 anys, fins a l'actualitat. L'obra està dividida en quatre parts. La primera mostra els orígens del món, des de la física, la química i la biologia; una vegada l'home ha evolucionat cap al gènere *homo sapiens*, Yuval Noah Harari mostra com l'aparició d'aquest gènere canvià l'evolució d'altres espècies i de molts altres animals. Amb el triomf de l'*homo sapiens* es va crear la revolució cognitiva, amb la creació d'un llenguatge, que ha anat fonamentant la seva superioritat en el planeta.

La segona part narra la revolució neolítica, en aquest assaig denominada revolució agrícola. En aquest apartat mostra el moment en què la societat de caçadors-recol·lectors, llavors nòmades, es va transformar en una societat agrícola de camperols i pastors sedentaris. Aquest és el punt de partida de l'aparició de les organitzacions complexes; a fi d'ordenar la producció i la distribució dels béns, els humans es van ordenar en agrupacions i associacions i es subordinaren en categories; això comportà, inevitablement, la jerarquització de la societat dins de la qual les classes superiors van tendir a l'opressió de les masses. En aquest punt l'autor destaca el naixement del patriarcat, és a dir, del predomini de l'home sobre la dona. A partir d'aquest moment successives ideologies han legitimat el valor superior de l'home sobre la dona com un ordre natural de les coses, quan, de fet, no és ni un ordre, ni és natural, sinó una forma més de domini històric de grups més poderosos sobre els més dèbils.

La tercera part ens porta a la Edat Moderna, al període de la primera globalització i de la creació dels imperis mundials, com el britànic o l'espanyol. Imperis que tenen la seva base en l'ambició, és a dir, en els diners. En aquest apartat fa una lúcida dissertació sobre el significat d'aquests termes i les conseqüències que han ocasionat en la humanitat.

L'últim apartat es dedica a la revolució científica i relata tots els descobriments des dels últims 500 anys en el camp científic. Des de la revolució industrial fins als més recents en enginyeria genètica, com és la recreació d'un cervell humà dins un ordinador; tanmateix també denuncia les limitacions que la humanitat té per evitar el deteriorament climàtic que, d'una banda, agredeix el seu propi hàbitat i, de l'altra, sembla més preocupada per la macroeconomia que no pas pel benestar bàsic de milions de persones.

De animales a dioses és un assaig de 500 pàgines encisador, amè i sobretot divertit; respon moltes preguntes i n'obre moltes altres i ens anima a meditar sobre moltes qüestions. Un llibre per llegir-lo i rellegir-lo. Una obra magistral.

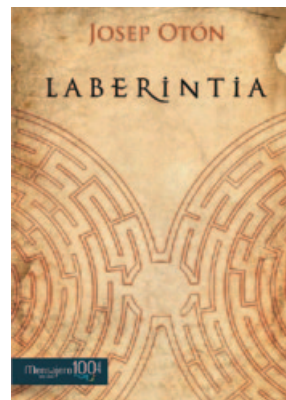
(Lina Zulueta)

Títol: **LABERINTIA**

Autor: Josep Otón

Editorial: Mensajero, Bilbao (2015)

Laberintia és una novel·la d'intriga ambientada en un monestir medieval. Es tracta d'un llibre amè, que capta l'atenció del lector des del primer moment i que, per mitjà d'una trama plena d'enigmes, girs i sorpreses, el manté expectant fins al final.

L'argument resulta molt suggeridor. El papa d'Avinyó creu que la proliferació de laberints en esglésies i catedrals és un símptoma del ressorgiment de cultes pagans, un autèntic perill per a la puresa de la doctrina cristiana.

Un inquisidor, més preocupat a trobar errors que no pas a buscar la veritat, arriba a un monestir femení per eradicar aquesta possible heretgia. Allà trobarà una abadessa poc convencional que rebatrà amb vehemència els seus arguments i li proposarà una altra manera d'entendre la saviesa humana des dels ulls de la fe.

En aquest context, l'inquisidor s'endinsarà en el seu propi laberint interior, atorgant nous significats al mite de Teseu, el Minotaure i Ariadna que li permetran replantejar-se qüestions fonamentals de la seva vida.

Ara bé, ens equivocariem si veiéssim en *Laberintia* només una novel·la d'entreteniment. Encara que sigui una lectura molt atractiva per als joves, els adults hi poden trobar quelcom més. Per exemple, el llibre està farcit de cites d'autors i notes d'erudició que repton els coneixements del lector. Les al·lusions a *El Nom de la Rosa* d'Umberto Eco són constants i explícites. Josep Otón no s'amaga pas d'haver-se inspirat en aquesta obra, sinó que, fins i tot, sembla voler-hi dialogar obertament.

El *Post Scriptum* final és imprescindible per comprendre la intenció de l'autor ja que proposa algunes claus de lectura. Així descobrim un text amb diversos registres interpretatius, inclòs el teològic.

La narrativa és el vehicle idoni per comunicar l'experiència, tal com succeeix en els textos de la Bíblia, bé siguin els relats amb rerefons històric o les paràboles. L'experiència pot ser estudiada i analitzada, però sobretot, ha de ser narrada. I això és el que ha fet Josep Otón a *Laberintia*.

Mitjançant la imatge del laberint, es descriu el procés interior—com ho va fer Santa Teresa a *Las Moradas*—proposant un itinerari amb el qual ens podem sentir identificats. En aquest sentit, és un llibre de reflexió.

Laberintia també aborda d'una manera subtil la conflictiva relació entre experiència personal i estructura, entre carisma i institució o, com es diu ara, entre espiritualitat i religió. No es dissimulen les tensions entre aquestes dues dimensions, tot el contrari: precisament un dels protagonistes és inquisidor.

El missatge del llibre mostra la porositat d'aquestes dues cares de l'experiència religiosa. En comptes de presentar-les com a incompatibles i excloents, s'insinua la seva complementaritat i interdependència, a semblança de la figura del laberint on es combinen ordre i creativitat.

Per acabar diria que, un cop llegida la novel·la, un té la sensació d'endevinar el desig de l'autor: retre un homenatge al papa Francesc.

(Jordi Osúa)

RESSENYA

Al mes d'octubre de 2015 ha sortit publicat el núm. 24 de la col·lecció *Scriptorium Poblet* que porta per títol *Quina o quines novetats pot aportar el cristianisme al món d'avui?* Conté les ponències i les comunicacions de la IV Trobada d'intel·lectuals i professionals catòlics que va tenir lloc a Poblet els dies 17 i 18 d'octubre de 2014. Aquesta Trobada que, com és habitual, formula una pregunta sobre la qual es vol reflexionar en un context de recés i de pregària, va tenir la intenció de centrar-se en la novetat radical que suposa el cristianisme en el seu origen, conèixer el Crist i viure en Ell, i com això continua essent avui una resposta nova que cal transmetre al món actual.

Preguntar-se per la novetat del cristianisme no és una qüestió instrumental, sinó substancial. És evident que el cristianisme, en el seu naixement, va ser interpretat com a quelcom nou, diferent, com una opció de vida centrada en el Crist que diferia de les opcions proposades per la cultura de l'entorn; però la pregunta sobre la novetat del cristianisme avui continua tenint sentit, perquè el que desitgem és que el cristianisme segueixi tenint aquest element nou en la nostra societat i no sigui llegit com una rèmor del passat, com una trista ombra d'un llegat bimil·lenari. Per això té sentit preguntar-nos com podem donar a conèixer aquesta novetat a un home i a una dona que creu saber ja què és el cristianisme i ho associa a les velles formes, a l'Antic Règim, a allò definitivament superat per la història. Crist és nou i bell per a l'home i la dona que se n'enamoren. La qüestió tanmateix és com comunicar-ho al món d'avui.

Coordinats per qui signa aquesta ressenya s'apleguen en aquesta obra, encapçalada per un pròleg del P. Abat, les dues ponències que al matí es van adreçar als assistents. La primera va córrer a càrrec del doctor Ignasi Boada Sanmartín, professor de filosofia a la Universitat Ramon Llull i la segona va ser pronunciada per la doctora Maria Camino Cañón Loyes, professora de Lògica matemàtica a la Universitat Pontifícia de Comillas. En la primera el doctor Boada va presentar diverses consideracions sobre la responsabilitat dels cristians en el món d'avui en el marc intel·lectual de la postmodernitat. En la segona, la doctora Cañón va dissertar sobre el fet que el sentit de la vida i l'Esperit de Crist es troben fora del món.

A continuació es recullen les tres comunicacions que van tenir lloc a la tarda. El contingut de la primera, a càrrec d'Eduard Ibàñez, va versar sobre les novetats que pot aportar avui el cristianisme en el camp de la justícia social; la

doctora Inês Castel-Branco va parlar sobre la possible necessitat d'una nova litúrgia; i, finalment, l'Anna Roig Llorca va parlar sobre la novetat del testimoniatge de l'amor de Crist en la situació actual de crisi social i econòmica.

En aquest volum s'hi han recollit els textos de les ponències i comunicacions, refeïtes, ampliades i aprofundides en funció de les preguntes i del debat suscitat en la taula rodona posterior. S'hi ha afegit un apèndix amb diversos textos bíblics i del papa Francesc que poden ajudar a la reflexió i a la pregària sobre el tema objecte d'aquesta trobada.

Cristòfol-A. Trepat

FLAMA

<http://www.flama.info/>

Heus ací una pàgina web senzilla, fàcil de manejar i d'interès destacat. Es tracta d'un servei de notícies gestionat per la subfederació dels Equips de Pastoral de la Política i de la Comunicació de la Federació de Cristians de Catalunya. Aquesta Federació va ser impulsada per l'enyorat bisbe Joan Carrera amb la voluntat de contribuir a l'aplicació del Concili Tarraconense. Per a la seva tasca diària <http://www.flama.info/> compta amb importants ajudes i col·laboracions personals i d'entitats d'àmbit religiós.

Segons els gestors de la web, el seu director (Agustí Gallart i Teixidó) i el seu cap de redacció (Gerard Carrión Puig) aquesta web està al servei de l'Església catalana i de Catalunya, i informa sobre els esdeveniments importants que es donen tant en l'àmbit del magisteri doctrinal com en la més petita de les comunitats de fe. L'esperit de la web pretén remarcar els aspectes més positius de l'acció eclesial i social sense caure en el recurs fàcil de la crítica sistemàtica o de l'adulació.

La web s'organitza en set menús a la banda superior de la pàgina principal dels quals destaca especialment el titulat *arxiu de notícies*. En aquest menú s'hi poden trobar nombroses informacions de la comunitat eclesial catalana. També cal destacar el menú titulat Bíblia que permet consultar la Paraula de Déu en línia així com trobar amb rapidesa qualsevol cita o cerca per paraules.

A la banda dreta de la pàgina principal la web ens informa, a l'apartat "agenda", d'alguns dels actes destacats que tenen lloc en els dies propers. També són d'interès l'apartat del "Radar social" i els tweets, una mena d'índex de titulars que remet directament amb un clic a la notícia de referència. També es facilita l'accés a notícies classificades.

En definitiva, un instrument molt útil per la seva claredat i senzillesa per posar-nos al dia en poc temps sobre la realitat de l'Església catalana.

Cristòfol-A. Trepat

INFORMACIÓ DEL MONESTIR DE POBLET

HORARI DE CULTES

FESTES DE PRECEPTE

5,15 h. MATINES
7,30 h. LAUDES
10 h. MISSA CONVENTUAL
13 h. MISSA PER AL POBLE
18 h. MISSA VESPERTINA
19 h. VESPRES I EXPOSICIÓ
21 h. COMPLETES I SALVE

DIES FEINERS

5,15 h. MATINES
7 h. LAUDES
8 h. MISSA CONVENTUAL
18,30 h. VESPRES (15/9 al 14/6)
19 h. VESPRES (15/6 al 14/9)
20,30 h. COMPLETES I SALVE (15/9 al 14/6)
21 h. COMPLETES I SALVE (15/6 al 14/9)

HORARIS DE VISITA AL MONESTIR (Les visites són sempre guiades)

- **Hivern (del 13 d'octubre al 15 de març):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 17:30
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- **Primavera (del 16 de març al 14 de juny):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- **Estiu (del 15 de juny al 14 de setembre):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 18:00
- **Tardor (del 15 de setembre al 12 d'octubre):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30

*EL MONESTIR NO ES VISITA ELS DIES DE NADAL, SANT ESTEVE I CAP D'ANY.
REIS, DIJOUS I DIVENDRES SANT I DILLUNS DE PASQUA, TANCAT A LA TARDA.*

TELÈFONS, FAX I CORREUS ELECTRÒNICS:

MONESTIR-COMUNITAT: Tel. 977 870 089 – Fax: 977 871 762

WEB MONESTIR DE POBLET: www.poblet.cat

MONESTIR: info@poblet.cat

ADMINISTRACIÓ: admin@poblet.cat – Tel. 977 870 089 (ext. 260)

HOSTATGERIA INTERNA: hostatgeriadepoblet@gmail.com

ARXIU TARRADELLAS: atarradellas@poblet.cat – Tel. 977 870 089 (ext. 234)

HOSTATGERIA EXTERNA: Tel. 977 871 201 – Fax: 977 870 537

hostatgeria@poblet.cat // gerencia@poblet.cat // comptes@poblet.cat // escolarestaurant@poblet.cat

CONSERGERIA (GUIES MONESTIR): Tel. i Fax: 977 870 254 – visita@poblet.cat

TRESORERIA GERMANDAT: jjosepdeharo@yahoo.es

WEB FUNDACIÓ DE POBLET. www.fundaciopoblet.org – secretaria@fundaciopoblet.org

